

KAZAKHEXPORT

ЭКСПОРТНО-КРЕДИТНОЕ АГЕНТСТВО КАЗАХСТАНА

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ

2024 жылдың 31 желтоқсанында
аяқталған, он екі ай ішіндегі
қаржылық ақпарат

Мазмұны

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі	
Пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс жөніндегі есеп	5
Қаржылық жағдайы жөніндегі есеп	6
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы есеп	7-8
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп	9-10
Қаржылық ақпаратқа ескертпелер	11-77

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ Акционеріне және Директорлар кеңесіне:

Біздің пікір

Біздің пікірімізше, қаржылық есептілік «Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ (бұдан әрі - «Компания») 2024 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын, сонымен қатар көрсетілген күнге аяқталған жылдағы қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын барлық маңызды жағынан ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес шынайы түрде көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Компанияның келесілерді қамтитын қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік:

- 2024 жылғы 31 желтоқсандағы аяқталған жылдағы пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс жөніндегі есеп;
- көрсетілген күнмен аяқталған қаржылық жағдайы жөніндегі есеп;
- көрсетілген күнмен аяқталған жылдағы капиталдағы өзгерістер жөніндегі есеп;
- көрсетілген күнмен аяқталған жылдағы ақша қаражатының қозғалысы жөніндегі есеп;
- есеп саясаты туралы маңызды ақпарат және басқа да түсіндірме ақпаратын қоса алғанда, қаржылық есептілікке ескертпелер.

Пікір білдіру негіздемесі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз бұдан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептілік аудиті бойынша жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған.

Біздің аудиторлық дәлелдер пікір білдіруіміз үшін негіз болуға жеткілікті әрі тиісті деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары кеңесі шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық әдеп кодексіне (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (БХӘСК кодексі) және Қазақстан Республикасындағы біздің қаржылық есептілік аудитімізге қолданылатын әдеп талаптарына сәйкес Компанияға тәуелсіз болып табыламыз. Біз қаржылық есептілік аудитімізде қолданылатын БХӘСК кодексіне және Қазақстан Республикасының әдеп талаптарына сәйкес басқа да әдеп міндеттемелерін орындадық.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты болады. Өзге ақпарат осы аудиторлық есеп беру күнінен кейін алған «жылдық есепті» қамтиды (бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілікті және осы есеп туралы біздің аудиторлық есебімізды қамтымайды).

Қаржылық есептілік туралы біздің пікіріміз өзге ақпаратқа қолданылмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенім білдіретін қорытынды шығармаймыз.

Біздің қаржылық есептілік аудитін жүргізуімізге байланысты біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратпен танысу және өзге ақпарат пен қаржылық есептілік немесе аудит жүргізу барысында алған біздің білім арасында елеулі сәйкессіздік болмауы және өзге ақпаратта басқа ықтимал маңызды бұрмаланулар болмауы туралы мәселені қарау болып табылады.

Егер «жылдық есепті» шолу нәтижесінде оның елеулі бұрмалануы қамтиды деп қорытынды жасасақ, біз мұны корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізуіміз керек.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың қаржылық есептілігі үшін жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есептіліктің ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес дайындалуы мен әділ ұсынылуы үшін және алаяқтық немесе қателік салдарынан елеулі бұрмаланулары жоқ қаржылық есептілікті дайындауға қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапты.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашуға және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген немесе оның қызметін таратудан немесе тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілік жасауға жауапты.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындалуын қадағалауға жауапты.

Аудитордың қаржылық есептілік аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілікте алаяқтық немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалаулар жоқ екендігіне ақылға қонымды сенімділіктің болуы және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық қорытынды шығару болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік – бұл жоғары деңгейдегі сенімділікті білдіреді, бірақ ол ХАС-қа сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулар болған жағдайда оларды өрқашан анықтайтындығына кепілдік бермейді. Бұрмалау алаяқтық әрекеттердің немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың осы қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізді түрде болжауға болатын болса, маңызды болып есептеледі.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

3-бет

ХАС-қа сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күдікшілікті сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді өзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануды анықтамау тәуекелі қателік нәтижесінде елеулі бұрмалануды анықтамау тәуекелінен жоғарырақ, себебі алаяқтық әрекеттер сөз байласуды, жалғандықты, қасақана өткізіп жіберуді, ақпаратты бұрмалап ұсынуды немесе ішкі бақылау жүйесінен тыс іс-әрекеттерді қамтуы мүмкін;
- Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, мән-жайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді өзірлеу мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік аламыз;
- қолданылған есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- біз басшылықтың есеп жүргізу үшін үздіксіз қызмет негізін қолдануының орындығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдердің негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыруы мүмкін оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты айтарлықтай белгісіздік бар ма деген қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытындыға келсек, біз аудиторлық есепте қаржылық есептіліктегі ақпаратты тиісті түрде ашуға назар аударуымыз керек немесе, егер мұндай ақпаратты ашу тиісті түрде болмаса, пікірімізді өзгертуге тиістіміз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық есеп жасалған күнге дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- тұтастай алғанда, қаржылық есептіліктің ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын, оның ішінде ақпаратты ашуды, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды олардың дұрыс ұсынылуын қамтамасыз ету үшін бақылаймыз;

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

4-бет

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен өзара ақпараттық қатынастар жасаймыз, оларға өзге ақпараттан бөлек, жоспарланған аудиттің көлемі мен мерзімдерін, сондай ақ, аудит нәтижесінде туындаған маңызды ескертпелер туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың маңызды жетіспеушіліктері туралы мәлімет береміз.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС атынан

PricewaterhouseCoopers

Бекітілген:

Азамат Қонратбаев

Азамат Қонратбаев
Басқарушы директор
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС
(Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің
1999 жылғы 21 қазандағы № 0000005
Бас мемлекеттік лицензиясы)

Қол қойылған:

Айгүл Ахметова

Айгүл Ахметова
Серіктес
Орындаушы аудитор
(2012 жылғы 27 тамыздағы №0000083
Аудитордың біліктілігі куәлігі)

2025 жылғы 28 ақпан

Алматы, Қазақстан

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс жөніндегі есеп

Ескерт.	2024 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	
Сақтандыру бойынша кіріс	9	6,785,552	6,791,448
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар	9	(11,087,115)	(8,732,651)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза шығыстар:		(561,821)	(816,410)
Сақтандыру қызметінен нәтиженің жиыны		(4,863,384)	(2,757,613)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар		(2,654,354)	(3,651,204)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша қаржылық кірістер		110,958	125,783
Сақтандыру қызметінен түсетін қаржылық шығыстардың жиыны		(2,543,396)	(3,525,421)
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	10	18,509,155	17,086,377
Басқа пайыздық кірістер	10	-	76,160
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілген, әділ құн бойынша бағаланатын, инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен түсетін таза кіріс		-	37,767
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан түскен таза пайда/(шығын)		3,644,347	(2,270,455)
Жалпы әкімшілік шығыстар	11	(2,711,838)	(2,172,994)
(Қаржы активтерінің құнсыздануынан шығын)/қалпына келтіруден түскен кіріс		(77,733)	54,085
Басқа операциялық шығыс, нетто		(494)	(13,588)
Табыс салығы шегерілгенге дейінгі пайда		11,956,657	6,514,318
Табыс салығы бойынша шығыс	12	(3,137,478)	(1,560,434)
Кезең ішіндегі пайда		8,819,179	4,953,884
Табыс салығын шегергендегі басқа жиынтық кіріс			
Әділ құн өзгерістерінің резерві:			
- Әділ құнның таза өзгеруі		2,547,100	554,576
Табыс салығын шегергендегі, кезең ішіндегі өзге де жиынтық кіріс		2,547,100	554,576
Кезең ішіндегі жалпы жиынтық кіріс		11,366,279	5,508,460

5-тен 77-ге дейінгі беттерде ұсынылған бұл қаржылық ақпаратты компания басшылығы 2025 жылғы 28 ақпанда бекітті және оның атынан қол қойылды:

 _____
 А. Шәйжүнісов
 Басқарма төрағасы

 _____
 Т. Дузбаева
 Бас бухгалтер

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ
Қаржылық жағдайы жөніндегі есеп

	Ескерт.	2024 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
АКТИВТЕР			
Ақшалай қаражат және оның баламалары	13	81,533,181	100,770,705
Банктердегі депозиттер	14	32,003,134	20,961,199
Инвестициялық бағалы қағаздар:			
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	15	45,818,084	23,299,824
- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын	15	16,074,081	6,044,231
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер		1,388,351	910,985
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	16	179,871	202,822
Негізгі құралдар		147,135	105,708
Ағымдағы салық активі		1,020,417	-
Кейінге қалдырылған салық активтері		72,991	54,744
Басқа активтер		1,004,127	1,036,534
Барлық активтер		179,241,372	153,386,752
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	16	52,723,567	34,413,396
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер		314,105	65,573
Ағымдағы салық міндеттемелері		-	162,156
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері		-	797,413
Басқа міндеттемелер		778,649	421,723
Барлық міндеттемелер		53,816,321	35,860,261
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	17	105,100,000	105,100,000
Қосымша төленген капитал		732,819	732,819
Тұрақтандыру резерві		4,123,978	114,222
Күтпеген тәуекелдер резерві	17	-	1,085,964
Бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеру резерві		(25,768)	(2,572,868)
Бөлінбеген пайда		15,494,022	13,066,354
Барлық меншікті капитал		125,425,051	117,526,491
Барлық міндеттемелер мен меншікті капитал		179,241,372	153,386,752

	2024 ж. мың теңге	2023 ж. мың теңге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Табыс салығы шегерілгенге дейінгі пайда	11,956,657	6,514,318
<i>Түзетулер:</i>		
Шығарылған сақтандыру шарттары және ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер мен міндеттемелердегі өзгерістер*	18,104,334	7,873,649
Тозу және амортизация	69,989	111,311
Қаржы активтерінің құнсыздануынан түскен кіріс/(шығын)	77,782	(54,085)
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін, әділ құн бойынша бағаланатын, инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен түсетін таза кіріс	-	(37,767)
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	(18,509,155)	(17,086,377)
Басқа пайыздық кірістер	-	(76,160)
Іске асырылмаған бағамдық айырмашылық	(3,714,116)	2,270,455
Операциялық қызметтен операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруіне дейінгі ақшалай қаражат ағындары	7,985,491	(484,656)
Операциялық активтердің (ұлғаюы)/азаюы		
Банктердегі депозиттер	(7,607,483)	(113,367)
Басқа активтер	117,126	(140,745)
Операциялық міндеттемелердің ұлғаюы/(азаюы)		
Басқа міндеттемелер	281,257	(110,554)
Операциялық қызметтен алынған пайыздық кіріске және табыс салығын төлеуге дейінгі таза ақшалай қаражат	776,391	(849,322)
Төленген табыс салығы	(4,876,311)	(300,000)
Алынған пайыздық кіріс	16,195,574	16,434,254
Операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражат ағындары	12,095,654	15,284,932

	2024 ж. мың теңге	2023 ж. мың теңге
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Инвестициялық бағалы қағаздарды сатудан және өтеуден түсетін түсімдер	8,333,760	16,356,871
Борыштық бағалы қағаздарды сатып алу	(35,953,472)	(459,864)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	(194,907)	(68,980)
Инвестициялық қызметтен түскен ақшалай қаражат ағындары	(27,814,619)	15,828,027
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Төленген дивидендтер	(3,467,719)	(1,590,502)
Қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражат ағындары	(3,467,719)	(1,590,502)
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының таза ұлғаюы	(19,186,684)	29,522,457
Валюта бағамдарының өзгеруінің ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларына әсері	(50,840)	(629,789)
Кезең басындағы мәліметтер бойынша ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	100,770,705	71,878,037
Жыл соңындағы мәліметтер бойынша ақшалай қаражаттар және олардың баламалары (13-ескертуге)	81,533,181	100,770,705

*Бұл жолдың көрсетілімі 2024 жылғы презентацияны жақсарту және сәйкестендіру үшін 2023 жылы өзгертілді.

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ

2024 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы капиталдағы өзгерістер жөніндегі есеп

мың теңге	Акционерлік капитал	Қосымша гөленген капитал	Тұрақтандыру резерві	Күтпеген тәуекелдер резерві	Әділ құн өзгерістерінің резерві	Жинақталған пайда/ (шығын)	Барлық меншікті капитал
2024 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	105,100,000	732,819	114,222	1,085,964	(2,572,868)	13,066,354	117,526,491
Жалпы жиынтық кіріс							
Жыл ішіндегі пайда	-	-	-	-	-	8,819,179	8,819,179
Басқа жиынтық кіріс	-	-	-	-	-	-	-
Әділ құнның таза өзгеруі	-	-	-	-	2,547,100	-	2,547,100
Басқа жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	-	2,547,100	-	2,547,100
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс	-	-	-	-	2,547,100	8,819,179	11,366,279
Меншікті капиталдың құрамында тікелей көрсетілген меншік иелерімен операциялар							
Дивидендтер (17-ескертпе)	-	-	-	-	-	(3,467,719)	(3,467,719)
Күтпеген тәуекелдер резервінен аудару (17-ескертпе)	-	-	-	(1,085,964)	-	1,085,964	-
Тұрақтандыру резервіне аудару (17-ескертпе)	-	-	4,009,756	-	-	(4,009,756)	-
Меншік иелерімен барлық операциялар	-	-	4,009,756	(1,085,964)	-	(6,391,511)	(3,467,719)
2024 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	105,100,000	732,819	4,123,978	-	(25,768)	15,494,022	125,425,051

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ

2024 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы капиталдағы өзгерістер жөніндегі есеп

мың теңге	Акционерлік капитал	Қосымша гөленген капитал	Тұрақтандыру резерві	Күтпеген тәуекелдер резерві	Әділ құн өзгерістерінің резерві	Жинақталған пайда/ (шығын)	Барлық меншікті капитал
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық (ХКЕС 17 қайта есептелді)	105,100,000	732,819	136,042	11,097,425	(3,127,444)	(330,309)	113,608,533
Жалпы жиынтық кіріс							
Жыл ішіндегі пайда	-	-	-	-	-	4,953,884	4,953,884
Басқа жиынтық кіріс							
Әділ құнның таза өзгеруі	-	-	-	-	554,576	-	554,576
Басқа жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	-	554,576	-	554,576
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс							
Меншікті капиталдың құрамында тікелей көрсетілген меншік иелерімен операциялар							
Дивидендтер (17-ескертпе)	-	-	-	-	-	(1,590,502)	(1,590,502)
Күтпеген тәуекелдер резервінен аудару (17-ескертпе)	-	-	-	(10,011,461)	-	10,011,461	-
Тұрақтандыру резервінен аудару (17-ескертпе)	-	-	(21,820)	-	-	21,820	-
Меншік иелерімен барлық операциялар							
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	105,100,000	732,819	114,222	1,085,964	(2,572,868)	13,066,354	117,526,491

1. Есеп беретін кәсіпорын

(а) Ұйымдық құрылымы және қызметі

2023 жылғы 1 қыркүйекте Мемлекет басшысы «Әділ Қазақстанның экономикалық бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында «KazakhExport» ЭСК» АҚ базасында барлық қажетті құралдарды шоғырландыра отырып, экспортты ілгерілетудің толыққанды институтын құруды тапсырды. Бұл тапсырма ҚР Президентінің 2023 жылғы 16 қыркүйектегі № 353 Жарлығымен бекітілген Жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 61-тармағына 2024 жылғы қаңтарда орындалу мерзімімен бекітілген.

2024 жылғы 23 қаңтарда ҚР Президенті «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспортын ілгерілету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР Заңына қол қойды, оның шеңберінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 20 мамырдағы № 261 қаулысымен «KazakhExport» ЭСК» АҚ атауы «Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ болып өзгертілді.

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ (бұдан әрі – Компания) «Сауда қызметін реттеу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына және ҚР заңнамасына сәйкес шикізат емес экспортты дамыту және ілгерілету саласындағы ұлттық институт болып табылады.

Компания Қазақстан заңнамасына сәйкес 2003 жылы Қазақстан Республикасында құрылған «KazakhExport» ЭСК» АҚ базасында құрылды.

Компанияның Қазақстан Республикасының Қаржы Нарығын Реттеу және Дамыту Агенттігі (бұдан әрі - «ҚНРДА») берген 2022 жылғы 24 қарашадағы № 2.1.13 сақтандыру және қайта сақтандыру жөніндегі қызметті жүзеге асыруға лицензиясы болды.

2024 жылғы 24 сәуірде Компания «жалпы сақтандыру» және «қайта сақтандыру» салалары бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін жүзеге асыруға лицензияны ҚНРДА-ға қайтарды. 2024 жылғы 10 мамырдағы Б-162 бұйрығымен аталған Лицензияның қолданылуы тоқтатылды.

Бүгінгі таңда компанияның қызметі «Сауда қызметін реттеу туралы» және «Өнеркәсіптік қызмет туралы» Қазақстан Республикасының заңдарымен реттеледі.

Көрсетілген заңнамалық актілерге сәйкес Компания экспорттық кредиттерді, инвестицияларды, отандық тауарлық емес тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) шетелдік сатып алушыларға несиелеуге (қарыздарға) байланысты мәмілелерді, олардың пайдасына қаржы ұйымдарының тиісті залалдарынан, басқа да қаржылық залалдарынан және тиісті азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыруды, сондай-ақ экспорттық және қайта сақтандыруды, қайта сақтандыруды жүзеге асырады тауарлық емес экспортты ынталандыру жөніндегі мәмілелерді қамтамасыз ету, кепілдік беру, екінші деңгейдегі банктер, Қазақстанның Даму Банкі, лизингтік қызметті жүзеге асыратын өзге де заңды тұлғалар, Қазақстан Республикасының Үкіметі сақтандыруға жататын Қазақстан Республикасының Үкіметі және басқа да функциялар бойынша сақтандыруға жататын өңдеу өнеркәсібінің жоғары технологиялық тауарлары мен қызметтерін шетелдік сатып алушылар берген кредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау және лизингтік операцияларды жүзеге асыру.

Компанияның дамуының стратегиялық бағыттары экспортты қолдау құралдарын жетілдіруді, экспорттаушылар санын және оларға қолдау көрсету көлемін ұлғайту үшін жағдайлар жасауды және операциялық тиімділікті арттыруды қамтиды.

Компанияның заңды және нақты мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Z05T2H3, Астана қ., Мәңгілік Ел даңғылы, 55А.

(ә) Акционер

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша бұдан әрі «Бас кәсіпорын» деп аталатын, «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі 100% шығарылған акцияны иеленеді. Компанияның түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады. 2013 жылғы 29 мамырдағы №299-и Акциялар пакетін беру туралы шартқа сәйкес Компанияның акциялар пакеті «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ сенімгерлік басқаруына берілді. «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ «Даму институттарын, қаржы ұйымдарын басқару жүйесін оңтайландыру және ұлттық экономиканы дамыту жөніндегі кейбір шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 22 мамырдағы №571 Жарлығымен құрылды.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша Компания қызметкерлерінің саны 126 қызметкерді құрады (2023 жылғы 31 желтоқсанда: 98 қызметкер).

(б) Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттары

2022 жылдың 24 ақпанында Ресей Украинада арнайы әскери операцияны бастады. Басып кіруге жауап ретінде Америка Құрама Штаттары, Еуропалық Одақ және басқа да бірқатар мемлекеттер Ресейге қарсы кең ауқымды санкциялар енгізді, соның ішінде Ресей банктеріне Swift жүйесін пайдалануға тыйым салынды, бұл Қазақстанның сақтандыру индустриясына елеулі әсер етті. Өзекті аспектілердің кейбіреулері:

1. **Сақтандыруға сұранысты ұлғайту:** санкциялардан туындаған белгісіздік пен экономикалық тұрақсыздыққа байланысты көптеген компаниялар өз активтерін қорғау үшін сақтандыру шешімдерін белсенді түрде іздей бастады.
2. **Тәуекелдердің өзгеруі:** Қазақстандағы сақтандыру компаниялары Ресейдегі экономикалық жағдайға байланысты жаңа тәуекелдерге тап болды. Бұл сақтандыру шарттары мен тарифтерді қайта қарау қажеттілігіне әкелуі мүмкін.
3. **Шетелдік сақтандырушылармен бәсекелестік:** санкциялар жағдайында кейбір халықаралық сақтандыру компаниялары Ресейдегі қатысуын қысқарта алды, бұл қазақстандық сақтандырушыларға босатылған тауашаларды алуға мүмкіндік берді.
4. **Реттеу өзгерістері:** Экономикалық жағдайдағы өзгерістер мен санкцияларға жауап ретінде реттеушілер сақтандыру компаниялары үшін жаңа ережелер мен талаптарды енгізе алады, бұл олардың қызметіне де әсер етті.

Бұл факторлар жиынтығында Қазақстанның сақтандыру индустриясының ландшафтын өзгертті, жергілікті сақтандырушылар үшін сын-тегеуріндер мен мүмкіндіктер туғызды.

2024 жылғы қарашада Fitch Ratings халықаралық рейтингтік агенттігі Қазақстанның «BBB» деңгейіндегі егеменді рейтингін «тұрақты» болжаммен растады, бұл рейтинг талықсытпаға төзімді күшті тәуелсіз сыртқы және бюджеттік теңгерімдерді, сондай-ақ мұнай кірістерінен жинақталған жинақтармен нығайтылған қаржыландырудың икемділігін көрсетеді. Бұл күшті жақтар шикізатқа жоғары тәуелділікпен, экспорттың шоғырлану қаупімен, «BBB» санатындағы ұқсас елдермен салыстырғанда ішінара аз дамыған макроэкономикалық саясатты көрсететін жоғары инфляциямен, сондай-ақ басқарудың әлсіз көрсеткіштерімен салыстырылады. Қазақстан экспорттың 53% және фискалдық кірістердің үштен бір бөлігін құрайтын шикі мұнай мен мұнай конденсаттарына айтарлықтай дәрежеде тәуелді болып қала береді. Экономикалық әртараптандырудағы ілгерілеу орта дәлізді тасымалдау секторын дамытуды және жаңартылатын энергия көздеріне жаңа инвестицияларды қамтамасыз етуді қамтиды, бірақ энергетикалық емес ЖІӨ үлесін айтарлықтай арттыру үшін жеткіліксіз.

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттамалық ерекшеліктерді көрсетуді жалғастыруда. Бұл ерекшеліктерге сонымен қатар елден тыс жерде еркін айырбасталмайтын ұлттық валюта және бағалы қағаздар нарығының өтімділігінің төмен деңгейі кіреді, бірақ олармен шектелмейді.

Осы есеп күніндегі мәліметтер бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми айырбастау бағамы 2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша 1 АҚШ доллары үшін 525.11 теңгемен салыстырғанда 1 АҚШ доллары үшін 501.49 теңгені құрады (2023 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 454.56 теңге).

Инфляция деңгейі 2024 жылы салыстырмалы түрде тұрақты болды және 2024 жылдың желтоқсанында 8.6% құрады, ал 2023 жылдың желтоқсанында 9.8% болды. 2024 жылы экономиканың өсуі 2023 жылғы 5.1%-бен салыстырғанда 3.8% - ға дейін баяулады. Сарапшылар ЖІӨ өсімі 2025 жылы 5% - ға дейін өседі деп болжайды.

Экономикалық орта компанияның қызметі мен қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Басшылық компанияның тұрақты қызметін қамтамасыз ету үшін қажетті шараларды қабылдайды. Алайда, қалыптасқан экономикалық жағдайдың болашақ салдарын болжау қиын, ал басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалаулары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығының перспективалары едәуір дәрежеде Үкімет қабылдайтын экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ елдің саяси жүйесі шеңберінде құқықтық өрісті дамытуға және жетілдіруге, яғни компанияның бақылау саласынан тыс жағдайларға байланысты болады.

2. Есепке алу негіздері

(а) Қолданылатын стандарттарға сәйкестігі туралы өтініш

Бұл қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңес шығарған ХҚЕС («ХҚЕС») бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес дайындалды.

Бұл қаржылық есептілік пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын бастапқы тануға түзетіле отырып, тарихи құн бойынша есепке алу қағидалары негізінде дайындалды. Компания сондай-ақ сақтандыру шарттарын, шығарылған және ұсталатын қайта сақтандыру шарттарын бастапқы тану тәртібін регламенттейтін сақтандыру және қайта сақтандыру шарттарын жіктеу және сегменттеу әдістемесіне сәйкес бастапқы тануды жүзеге асырады.

Осы қаржылық есептілікті дайындауда қолданылатын есеп саясатының қағидалары төменде келтірілген. Бұл қағидалар, егер басқаша көрсетілмесе, есептілікте ұсынылған барлық кезеңдерге қатысты дәйекті түрде қолданылды, 3-ескертпені қараңыз.

Жалпы алғанда, Компания ақпаратты ашуға компанияда жоқ бухгалтерлік баланстың немесе пайда немесе шығын туралы есептің баптарына қатысты есеп саясатының ережелерін қамтымайды.

Бұл қаржылық есептілік компанияның акционері, реттеушісі және клиенттері болып табылатын негізгі пайдаланушыларға бағытталған. Бұл қаржылық есептілікте негізгі пайдаланушылардың іскерлік және экономикалық қызмет туралы жеткілікті білімі бар және ақпаратты тиісті түрде тексереді және талдайды. Кейде тіпті білімді және мұқият пайдаланушылар берілген қаржылық есептілікте көрінетін күрделі экономикалық құбылыстар туралы ақпаратты түсіну үшін кеңесшінің көмегіне мұқтаж болуы мүмкін.

Бұл қаржылық есептіліктің мақсаты - басшылық негізгі пайдаланушылар үшін маңызды деп санайтын ақпаратты ғана ашу. Басшылық маңызды емес ақпаратты маңызды емес ақпаратпен жабу арқылы осы қаржылық есептіліктің түсінігін төмендетпеуге тырысады. Тиісінше, есеп саясатының маңызды ақпараты ғана, тиісті жағдайларда, жария етілген тиісті ескертпелерде ашылады.

(ә) Бағалау мен пайымдауды қолдану

Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық есеп саясатын қолдануға және қаржылық ақпаратта ұсынылған активтер мен міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың мөлшеріне әсер ететін кәсіби пайымдауларды, рұқсаттар мен есептік бағалауларды пайдаланды. Нақты нәтижелер көрсетілген бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Рұқсаттар мен олардың негізінде жасалған есептік бағалаулар оларды өзгерту қажеттілігі тұрғысынан үнемі талданады. Есептік бағалаулардағы өзгерістер осы бағалаулар қайта қаралған есепті кезеңде және көрсетілген өзгерістерден зардап шеккен барлық кейінгі кезеңдерде танылады.

Компанияның есептік саясатын қолдану кезінде басшылық қалыптастырған ең маңызды пайымдаулар және есептік бағалауға қатысты белгісіздіктің негізгі көздері, осы ескертпеде жарияланғанды қоспағанда, соңғы жылдық қаржылық есептілікте сипатталғанға ұқсас.

(б) Функционалдық валюта және қаржылық есептілік деректерін ұсыну валютасы

Компанияның функционалдық валютасы—бұл компания өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортаның валютасы. Компанияның функционалдық валютасы және Компанияның есептілігін ұсыну валютасы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы - Қазақстан теңгесі («теңге») болып табылады.

3. Маңызды есеп саясаты

Төменде сипатталған есеп саясатының ережелері осы қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде қолданылды.

(а) Сақтандыру және қайта сақтандыру

Төмендегі стандарттар мен интерпретациялық түзетулер компания үшін 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданыла бастады:

- 2023 жылғы 1 қаңтарда Компания «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 қолданды. Төмендегі бөлімдер есеп саясатына енгізілген өзгерістерді толығырақ түсіндіреді.

(i) Анықтамасы және жіктелуі

Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының жіктелуін Компания жүргізеді:

- 1) Компанияның есебінде бастапқы тану кезінде;
- 2) оны өзгерткен жағдайда;
- 3) «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17-ге көшу кезінде.

Шартты есепке алу мақсатында, егер ол бойынша Компания полис ұстаушыдан осы Шарт бойынша компания үшін шығынға әкеп соғуы мүмкін елеулі сақтандыру тәуекелін берсе ғана, Компания сақтандыру шарты ретінде жіктейді.

Шарт, егер сақтандыру жағдайы коммерциялық мазмұны жоқ (яғни мәміленің экономикалық жағына елеулі әсері жоқ) нұсқаларды қоспағанда, оқиғаларды дамытудың кез келген жеке сценарийі кезінде елеулі болып табылатын Компанияның қосымша сомаларды төлеу қажеттілігіне әкеп соғуы мүмкін болған жағдайда ғана елеулі сақтандыру тәуекелін берген болып есептеледі. Егер сақтандыру жағдайы коммерциялық мазмұны бар кез келген жағдайда қомақты қосымша сомаларды төлеу қажеттілігіне әкеп соқтыруы мүмкін болса, онда сақтандыру жағдайы өте екіталай болса да немесе шартты ақша ағындарының күтілетін (яғни ықтималдықпен өлшенген) ағымдағы құны шартты сақтандыру шарты бойынша қалған ағындарының күтілетін ағымдағы құнының аз ғана бөлігін құраса да, алдыңғы ұсыныстағы шарт орындалуы мүмкін.

Компания, егер сақтандыру жағдайы орын алмаған болса, сценарий бойынша келтірілген құн негізінде шарт бойынша ақша қаражатының кетуі есебіне төлеуге жататын қосымша соманың мәнін қарайды.

Төленуге жататын қосымша сома сақтандыру жағдайы басталған кезде төленуге тиіс ең жоғары сома мен егер сақтандыру жағдайы орын алмаған болса, төленуге тиіс ең жоғары сома арасындағы айырмаға тең.

Егер қосымша соманың төлеуге келтірілген құнының сценарий бойынша шарттық ақша қаражатының ағынының келтірілген құнына қатынасы, егер сақтандыру жағдайы орын алмаса 5% немесе одан аз болса, сақтандыру тәуекелі нарықтық практикаға сәйкес елеусіз болып саналады. Егер осы коэффициент 5% - дан асатын болса, шарт елеулі сақтандыру тәуекелін берген болып есептеледі.

Жіктеуді жүргізу қорытындылары бойынша Компания сақтандыру шарттарының заңды нысанында жасалған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын мыналарға бөледі:

- 1) «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру ретінде жіктелген сақтандыру шарттары;
- 2) «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру ретінде жіктелген ұсталатын қайта сақтандыру шарттары.
- 3) «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру ретінде жіктелген шығарылған қайта сақтандыру шарттары.

Компания шығарған барлық шарттар ХҚЕС (IFRS) 17 қолдану аясына жатады.

Компанияда инвестициялық компонентпен шарттар немесе инвестицияларды қайтару бойынша қызметтер жоқ.

(ii) Сақтандыру шарттарын біріктіру деңгейі

Компания сақтандыру шарттары мен шығарылған қайта сақтандыру шарттарының портфельдерін сақтандыру ережелері мен сақтандыру түрлерінің комбинациясы бөлігіндегі тәуекелдер ұқсастығының белгілері негізінде, сондай-ақ андеррайтинг, әкімшілендіру, шығындарды реттеу тұрғысынан сақтандыру шарттары мен шығарылған қайта сақтандыру шарттарын басқару тәсілдерін ескере отырып айқындайды.

Бизнесің ерекшелігіне байланысты Компания әр шарттың шығындарын жеке негізде андеррайтинг, әкімшілендіру және реттеу жүргізеді. Осыған байланысты Компания портфель бір сақтандыру шартынан немесе ұсталатын (шығарылған) қайта сақтандыру шартынан тұратынын, ал есепке алу бірлігі шарт болып табылатынын анықтады. Себебі, қарсы серіктестердің көптеген ерекшеліктері бар: жеткізушінің елі, сақтандырылушының қызмет түрі, айналым қаражатына немесе стартапқа кредит беру, сақтандырылушылардың әртүрлі қаржылық көрсеткіштері, әртүрлі кепіл объектілері, әртүрлі кредит тарихы.

Бағалаудың жалпы моделімен (GMM) бағаланатын шарттар үшін Компания нақтылау деңгейін анықтады оның негізінде ақша ағындары құрылады және жеке сақтандыру шарты деңгейіндегі шарттардың кірістілігі талданады.

Сақтандыру шарты, егер оны орындау бойынша ақша ағындары, шартты сатып алудан бұрын танылған кез келген ақша ағындары және бастапқы тану күніне шарт бойынша туындайтын кез келген ақша ағындары жалпы алғанда таза шығуды білдірсе, бастапқы тану күніне ауыртпалық болып табылады. Ауыртпалығы бар сақтандыру шарттарынан болған шығын пайда немесе шығын құрамында дереу танылады.

Сыйлықақыны бөлу тәсілімен (РАА) бағаланатын шарттар үшін Компания толық деңгейді анықтады, оның негізінде сыйлықақы жеке сақтандыру шарты деңгейінде бөлінеді. Осы шарттар үшін олар бастапқы танылған кезде Компания ауыртпалық белгілерінің болуын көрсететін фактілер мен жағдайларды талдайды, сонымен қатар тиісті фактілер мен жағдайлардың өзгеру ықтималдығын талдайды, бастапқы тану кезінде ауыртпалық тудырмайтын шарттардың кейіннен ауыртпалыққа айналу ықтималдығының жоқтығын анықтайды.

Есепті күнге ауыртпалығы бар сақтандыру шарттары қарыздарды сақтандыру класы бойынша ғана қатысады.

(iii) Бастапқы тану

ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру шартын қарастырмас бұрын, Компания басқа стандарттарды қолдану саласына жататын құрамдас бөліктерді, егер олар жеке шарттар болса, сәйкестендіру үшін шарттарға талдау жүргізеді.

ХҚЕС (IFRS) 17 компоненттердің үш санатын бөліп көрсетеді, оларды бөлек ескеру қажет:

- бөлінуі қажет кірістірілген туынды құралдарға қатысты ақша ағындары;
- инвестициялық құрамдас бөлікке жататын ақша ағындары; және

- полис ұстаушыға сақтандыру шарты бойынша қызмет болып табылмайтын айрықша тауарларды немесе қызметтерді беруге уәде беру.

Компания шарттың барлық басқа компоненттеріне ХҚЕС (IFRS) 17 қолданады. Компанияда сақтандыру шарттарын одан әрі бөлуді немесе біріктіруді талап ететін шарттар жоқ.

ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру шартын есепке алу және бағалау әдісін таңдау үшін Компания шарттардың шекараларын бағалауды жүргізеді. Шарттың шекаралары бір жылдан асатын шарттар үшін Компания келісімшарттарды орындау бойынша ақша ағындарының айтарлықтай өзгергіштігінің болуын талдау және GMM қолданудан РАА қолдану нәтижесінің айтарлықтай айырмашылықтарын талдау арқылы сыйлықақыларды бөлу әдісінің қолданылуына тест жүргізеді.

Шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының айтарлықтай өзгергіштігі және GMM қолданудан РАА қолдану нәтижесінің айтарлықтай айырмашылықтары болмаған жағдайда, Компания РАА әдісін қолданады. Шарттар бойынша жүргізілген тест қорытындылары бойынша Компания қарыздарды сақтандырудан өзге РАА әдісін қолданады. Тексеру ең маңызды сценарийлер бойынша жүргізілді. Сақтандыру компаниясы таңдалған есепке алу бірліктерін тестілеу және бизнес қажеттіліктеріне сәйкес модельді түзету үшін қажетті келесі кірістерді анықтады: шарттың қолданылу мерзімі; сақтандыру шарты бойынша сыйлықақы сомасы; сақтандыру шарты бойынша аквизициялық шығыстар сомасы; қаржылық емес тәуекелдерге тәуекелді түзету; сақтандыру шарты бойынша шығын коэффициенті; шығыстардың пайызы (шығындарды реттеу, әкімшілік ету және басқа).

Шығарылған сақтандыру шарты бастапқыда (i) сақтандыру қорғанысының басталу күнінен бастап, (ii) полис ұстаушыдан бірінші төлемді төлеу мерзімі келетін күннен немесе (iii) ауыртпалығы бар шарт үшін - шартқа ауыртпалық салынған күннен бастап танылады.

(iv) Сақтандыру шарттарын, шығарылған және ұсталатын қайта сақтандыру шарттарын бағалау тәсілі.

1. Қарыздарды сақтандыру шарттары.

а) Қалған сақтандыру бойынша міндеттемелер

Компания GMM әдісін пайдалана отырып, қарыздарды сақтандыру шарттарын және қарыздарды сақтандыру шарттарын қайта сақтандыру шарттарын бағалайды, қарыздарды сақтандырудан басқа шарттар және олар бойынша шығарылған қайта сақтандыру шарттары РАА әдісімен бағаланады. GMM-ге сәйкес сақтандыру шарты бастапқыда келісімшарттардың орындалуы бойынша ақша ағындарының сомасы ретінде бағаланады (оған болашақ ақша ағындары, ақшаның уақытша құнын түзету және болашақ ақша ағындарымен байланысты қаржылық тәуекелдер, сондай-ақ қаржылық емес тәуекелді түзету кіреді) және қарастырылған қызметтер үшін маржа (CSM; сақтандыру шарттары бойынша қызмет көрсету шамасы бойынша танылатын алынбаған пайда).

Әрбір келесі есепті кезеңнің соңында сақтандыру шартының баланстық құны қайта бағаланады және соманы білдіреді:

- болашақ қызметтерге қатысты орындауға ақша ағынын және осы күнге шарт бойынша көзделген қызметтер үшін маржаны біріктіретін қалған сақтандыру өтемі бойынша активтер немесе міндеттемелер; және
- осы күнге шартқа жатқызылған өткен қызметтерге қатысты орындалуға ақша ағыны ретінде бағаланатын келтірілген шығындар бойынша активтер немесе міндеттемелер.

Компания әр шарт бойынша ақша ағындарын келесі күтілетін болжамдар негізінде бағалайды: GMM моделі әрбір сақтанушы үшін PD/LGD ескереді, оның қаржылық көрсеткіштерін ескере отырып, олар кредиттік тәуекелдерді көрсетеді. Саяси тәуекел 1-ге тең деп айқындалған, өйткені қарыздарды сақтандыру Қазақстан Республикасының резиденттері болып табылатын сақтанушылар бойынша жүргізіледі.

Дефолт ықтималдығы (PD) контрагенттің кредиттік рейтингіне байланысты анықталады. Компанияның дефолт статистикасының жеткіліксіздігіне байланысты кредиттік рейтингті анықтау үшін халықаралық рейтингтік агенттіктердің рейтингтік әдістері қолданылады. Рейтингтік әдістер рейтингтік комитеттер рейтингтерді тағайындау үшін қолданатын аналитикалық негізді сипаттайды. Олар белгілі бір саладағы кредиттік тәуекелді бағалау үшін ең маңызды болып табылатын негізгі сапалық және сандық сипаттамаларды сипаттайды.

Rating\Year	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aaa	0,00%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
Aa1	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%	0,07%	0,08%	0,08%	0,11%	0,17%
Aa2	0,00%	0,01%	0,12%	0,24%	0,31%	0,39%	0,49%	0,58%	0,72%	0,83%
Aa3	0,04%	0,11%	0,15%	0,23%	0,36%	0,50%	0,70%	0,86%	0,97%	1,07%
A1	0,08%	0,18%	0,32%	0,48%	0,67%	0,87%	1,06%	1,23%	1,39%	1,55%
A2	0,06%	0,16%	0,33%	0,47%	0,67%	0,97%	1,26%	1,56%	1,92%	2,35%
A3	0,07%	0,20%	0,39%	0,58%	0,86%	1,06%	1,33%	1,64%	1,99%	2,35%
Baa1	0,11%	0,26%	0,43%	0,61%	0,75%	0,97%	1,18%	1,46%	1,78%	2,16%
Baa2	0,18%	0,41%	0,66%	0,88%	1,07%	1,27%	1,46%	1,67%	1,96%	2,22%
Baa3	0,27%	0,65%	1,12%	1,63%	2,18%	2,63%	3,07%	3,68%	4,27%	4,87%
Ba1	0,42%	1,31%	2,23%	3,08%	4,16%	5,23%	6,21%	7,07%	7,84%	8,66%
Ba2	0,71%	1,80%	3,10%	4,41%	5,85%	7,10%	8,21%	9,42%	10,86%	12,46%
Ba3	0,94%	2,52%	4,33%	6,38%	8,06%	9,65%	11,45%	13,50%	15,52%	17,48%
B1	1,19%	3,63%	6,36%	9,23%	11,86%	14,17%	16,58%	18,83%	20,77%	22,59%
B2	2,62%	6,83%	11,26%	15,50%	19,02%	22,29%	25,04%	27,44%	30,19%	32,87%
B3	3,45%	8,48%	14,05%	18,96%	23,16%	26,78%	29,69%	32,56%	35,28%	37,49%
Caa1	4,10%	9,70%	15,19%	20,29%	25,19%	29,40%	32,77%	35,64%	38,48%	41,07%
Caa2	6,36%	12,77%	18,85%	24,38%	29,34%	33,53%	36,97%	40,29%	43,32%	45,38%
Caa3	17,05%	29,15%	37,80%	44,02%	49,16%	53,65%	57,45%	60,50%	62,40%	63,81%
Ca	35,39%	49,27%	58,93%	65,63%	68,54%	69,72%	71,82%	73,18%	74,21%	74,66%
C	35,39%	49,27%	58,93%	65,63%	68,54%	69,72%	71,82%	73,18%	74,21%	74,66%
IG	0,11%	0,27%	0,46%	0,66%	0,88%	1,10%	1,33%	1,59%	1,88%	2,18%
SG	4,13%	8,33%	12,32%	15,85%	18,89%	21,47%	23,70%	25,74%	27,70%	29,49%
All	1,79%	3,56%	5,18%	6,56%	7,72%	8,68%	9,49%	10,25%	10,97%	11,65%

Дефолт жағдайындағы шығын (LGD). Кепіл қарыздары бойынша LGD ҚРҰБ №269 қағидаларында берілген кепілді қамтамасыз ету жөніндегі ақпаратқа және өтімділік коэффициенттеріне сәйкес есептеледі. Кепілсіз қарыздар бойынша LGD 100% - ға тең, бұл міндеттемелер орындалмаған жағдайда компанияның дефолттық сақтанушыдан қаражатты өндіріп алу мүмкіндігінің болмауымен шартталған. Егер банкроттықтан кейін бөлу үшін мүлік болса, онда сақтандырушылардың талаптарын қанағаттандыру кезегі бірінші болмайды. Бұл тәуекелдерді қосымша ұлғайтады, сондықтан консервативтік тәсілдеме үшін LGD мәні 100% деңгейінде белгіленді.

Кепіл түрі	Өтімділік коэффициенті
Жылжымайтын мүлік (тұрғын үй, коммерциялық, жер учаскелері)	0.7
Көлік құралдары	0.5
Жабдық, ТМҚ	0.4
ЕДБ, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің немесе ҚР егеменді рейтингінен төмен емес рейтингі бар заңды тұлғалардың кепілдіктері	1
Басқа заңды тұлғалардың немесе жеке тұлғалардың кепілдіктері	0
Болашақта түсетін мүлік/ақша	0
Жоғары өтімді бағалы қағаздар	0.95
Ақша, салым/депозит	1

* Дереккөз: ҚРҰБ ҰҚ №269 (17-тармақ)

Тәуекелге ұшыраған сома (EAD) есепті күнге туындаған шығындар бойынша міндеттеме шеңберінде қалыптастырылған кезекті төлемдер бойынша мәлімделген, бірақ реттелмеген шығын сомасына азайтылған есепті күнге негізгі борыштың қалдығын білдіреді.

Сақтандыру шартының бірлігіне шарттарды тартуға және сүйемелдеуге арналған шығыстар жүйелі және ұтымды негізде бөлінеді. Компанияда сақтандыру шарттары бойынша тікелей аквизициялық ақша ағындары жоқ. Жанама аквизициялық ақша ағындарын компания шарттарды сүйемелдеу шығындары деп таниды.

Компанияның есепті кезеңдегі (жылдағы) барлық шығыстары, еңбекақы төлеу қорын (жалақыны және тиісті салық аударымдарын, сыйақыларды) қоспағанда, шоттың атауы мен шығындар сомасын көрсете отырып, шығындар баптары бойынша таратылуы қажет.

Айқындау мақсатында шығыстардың сол немесе өзге баптары ХҚЕС 17 қолдану саласына жатады, алынған шығыстардың баптары одан әрі жіктелуге жатады. Жүргізілген жіктеу нәтижелері бойынша компанияның шығыстары мыналарға бөлінеді:

- жатқызылатын шығыстар (жүйелі және негізделген бөлуді (бұдан әрі - ЖНБ) ескере отырып) және тікелей жатқызылатын шығыстар (ЖНБ есепке алмағанда);
- аквизициялық және аквизициялық емес шығыстар.

ЖНБ-ға мұқтаж болмашы шығыстарды бөлуге жұмсалатын уақытты оңтайландыру мақсатында компания маңыздылықтың 2 шегін айқындады:

- 1) есепті кезеңде шеккен барлық шығыстар сомасының 1 – 0.5% шегі;
- 2) есепті кезеңде шеккен барлық шығыстар сомасының 2-10% шегі.

Егер ЖНБ-ға қажет шығыстар бабының мәні 1-шекті мәннен төмен болса, онда Компания бұл шығысты шығыстардың аллокациясына қоспайды және оны бірден шығысқа жатқызады. Егер сомасы 1-ші шектен төмен барлық шығыстар 2-ші шектен жоғары болса, онда 2-ші шектен асатын шығыстар жүйелі түрде бөлініп, аллокацияға қатысады.

Компания дефолт ықтималдығын, шартты бұзуды және шарттарды сүйемелдеу шығындарын индекстеуді ескере отырып, дисконтталған ақша ағындарын бағалайды.

Әрбір құрылымдық бөлімшенің басшысы өз бөлімшесінің қызметкерлері арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері бойынша қызметкерлерді әрбір процеске тартудың жиынтық пайызын шығару үшін сақтандыру шарттарына жататын компания процестеріне тарту матрицасын толтырады. Әрбір құрылымдық бөлімшенің компанияның жеке процестеріне қатысу пайызы белгілі бір сақтандыру өніміне немесе компания қызметкеріне сілтеме жасамай, есепті жылдағы уақытты пайыздық мәнде білдіреді. Әрбір құрылымдық бөлімше үшін тарту пайызының жиынтық сомасы 100% құрайды. Әрбір құрылымдық бөлімшеге жататын аквизициялық шығыстардың сомасы (ЖНБ ескеріле отырып) Компанияның 1 қызметкеріне осы құрылымдық бөлімше қызметкерлерінің санына көбейтілген аквизициялық шығыстардың сомасы (ЖНБ ескеріле отырып) және осы құрылымдық бөлімше қызметкерлерінің айлық жалақысының есептеу кезеңіндегі айлар санына көбейтілген сомасы ретінде айқындалады.

б) Пайда болған шығындар бойынша міндеттемелер

Қарызды сақтандыру шарттары бойынша дефолт белгілері болған кезде (PD=100%) Компания қалған өтем бойынша міндеттемені тануды тоқтатады және дефолт (LGD) және шығындарды реттеуге арналған шығыстар жағдайында күтілетін шығындар сомасына орын алған, бірақ мәлімделмеген шығындардың резервтерін (ОМШР) қосымша қалыптастырады. ОМШР тану шығын мәлімделгенде және ол бойынша сақтандыру шартында белгіленген, бірақ сақтандыру немесе қайта сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасынан аспайтын шартсыз франшиза сомасын шегергенде мәлімделген шығын мөлшерінде РЗНУ қалыптасқанда тоқтатылады. Бұл ретте шарт бойынша қарызды сақтандыру шартын «қалпына келтіру» (дефолттан шығу) кезінде шығын туралы өтінішті кері қайтарып алу салдарынан туындаған шығындар бойынша міндеттемені тану тоқтатылады және қалған өтем бойынша міндеттеме қайтадан қалыптастырылады.

Негізгі борыш қалдығының толық сомасына шығын мәлімделген кезде Компания қалған өтем бойынша міндеттемені тануды тоқтатады және негізгі борыш қалдығының сомасына туындаған шығындар бойынша қосымша міндеттеме қалыптастырады. Компанияның мәлімделген реттелмеген шығындар резервін қалыптастыруға қатысты әдістемесі ХҚЕС (IFRS) 4-пен салыстырғанда өзгеріссіз қалады. Шарт бойынша негізгі борыш қалдығының бүкіл сомасы мәлімделмеген жағдайда, шарт бойынша негізгі борыш қалдығы мен мәлімделген, бірақ реттелмеген шығындардың қалыптастырылған резерві арасындағы айырмаға сәйкес келетін пайда болған шығындар бойынша міндеттеме (МРШР) қосымша қалыптастырылады. Компанияда мәлімделген реттелмеген шығындар резерві (МРШР) түрінде туындаған шығындар бойынша міндеттеменің бір бөлігін қалыптастыруға қатысты әдістеме өзгеріссіз қалады және ХҚЕС (IFRS) 4 белгілеген тәсілдемеге сәйкес келеді.

LIC шығынды өтеуге және кепілмен қамтамасыз етуді іске асыруға байланысты кіріс ақша ағындарын есепке алмағанда мерзімі өткен төлем сомасына не негізгі борыш қалдығының сомасына қалыптастырылатындықтан, Компания тәуекелдік түзетуді қалыптастырмайды және тиісінше тәуекелдік түзетуге келтірілген шығындар бойынша міндеттемені ұлғайтпайды. Компания шығындарды реттеу кезеңінде бір жылға дейінгі дисконттау әсерінің маңыздылығын ескере отырып, пайда болған шығындар бойынша міндеттемені бағалау кезінде ақшаның уақытша құнын есепке алмайды. Дисконттау әсерінің маңыздылығын анықтау үшін шығындарды реттеу кезеңіне талдау жүргізілді, ол бір жылдан аз кезеңді құрады.

2. Қарыздарды сақтандыру шарттарынан өзгеше сақтандыру шарттары.

а) Қалған сақтандыру бойынша міндеттемелер

РАА әдісімен қалған сақтандыру өтемі бойынша міндеттемелер, Компания төлем деректерін шығыстар және осы күнге тануды тоқтату нәтижесінде туындайтын кез келген сомалар ретінде (i) аквизициялық ақша ағындарына қатысты кез келген актив; және (ii) шарттардың осы тобына байланысты ақша ағындарына қатысты бұрын танылған кез келген басқа активті немесе міндеттемені тануға шешім қабылдаған жағдайларды қоспағанда, алынған сыйлықақылар бойынша осы күнге аквизициялық ақша ағындарын шегергенде бастапқы тану кезінде бағаланады. Компанияда сақтандыру шарттары бойынша тікелей аквизициялық ақша ағындары жоқ.

Сақтандыру сомасы азаятын шарттар бойынша Компания кірісті бағалау кезінде тәуекелді уақыт бойынша бөлу моделін ескереді.

б) Пайда болған шығындар бойынша міндеттемелер

Компанияның LIC-ке қатысты әдістемесі ХКЕС (IFRS) 4-пен салыстырғанда өзгеріссіз қалады. Мәлімделген шығын бөлігінде туындаған шығындар бойынша міндеттеме мерзімі өткен төлем сомасына немесе шығынды өтеуге және кепілмен қамтамасыз етуді іске асыруға байланысты кіріс ақша ағындарын есепке алмағанда негізгі борыш қалдығының сомасына қалыптастырылатындықтан, Компания тәуекелдік түзетуді қалыптастырмайды және тиісінше тәуекелдік түзетуге келтірілген шығындар бойынша міндеттемені ұлғайтпайды.

Компания шығындарды реттеу кезеңін бір жылға дейін ескере отырып, пайда болған шығындар бойынша міндеттемені бағалау кезінде ақшаның уақытша құнын есепке алмайды.

3. Қарызды сақтандыру шарттары бойынша шығарылған қайта сақтандыру шарттары және қарыздарды сақтандыру шарттарынан өзгеше

а) Қалған сақтандыру бойынша міндеттемелер

Компания қайта сақтандыру шарттары бойынша РАА әдісімен қалған сақтандыру өтемі бойынша міндеттемелерді қайта сақтандыру шартымен жабылатын базалық сақтандыру шарттары бойынша РАА қолдану сынағын өткізу нәтижесінде GMM қолданудан РАА қолдану нәтижесінің елеулі айырмашылықтары жоқ болатын бір жылдан астам мерзімдегі қарызды сақтандыру шарттарынан өзге шарттар бойынша бағалайды.

РАА әдісімен қалған сақтандыру өтемі бойынша міндеттемелер Компания осы төлемдерді шығыстар және осы күнге тануды тоқтату нәтижесінде туындайтын кез келген сомалар ретінде (i) осы күнге қатысты кез келген актив және (ii) осы Шартқа байланысты ақша ағындарына қатысты бұрын танылған кез келген басқа актив немесе міндеттемені тану туралы шешім қабылдаған жағдайларды қоспағанда, осы күнге аквизициялық ақша ағындарын (цеденттік комиссияларды) шегергенде төленген қайта сақтандыру сыйлықақылары бойынша бастапқы тану кезінде бағаланады. Компания қарыздарды қайта сақтандырудың ұсталатын шарттары бойынша қалған сақтандыру өтемі бойынша міндеттемелерді қайта сақтандырушының кредиттік тәуекел сомасына азайтады.

Қарызды сақтандыру шарттарын қайта сақтандыру шарттары бойынша Компания GMM әдісін қолданады. GMM-ге сәйкес қайта сақтандыру шарты бастапқыда келісімшарттарды орындау бойынша ақша ағындарының сомасына қайта сақтандырушының үлесінің өнімі ретінде бағаланады (оған болашақ ақша ағындары, ақшаның уақытша құнын түзету және болашақ ақша ағындарымен байланысты қаржылық тәуекелдер, сондай-ақ қаржылық емес тәуекелді түзету кіреді) және көзделген қызметтер үшін маржа (CSM; алынбаған пайда, сақтандыру шарттары бойынша қызмет көрсету шамасына қарай танылатын болады).

Қайта сақтандыру шарттары бойынша өтеу үлесі қайта сақтандырушының кредиттік тәуекеліне түзетіледі:

Өтеу үлесі= $Re\% * (1 - [PDre * (1 - [RRre])$ мұндағы: Re% – шарт бойынша қайта сақтандыру пайызы, PDre – сақтандыру шартының қалған қолданылу мерзіміне байланысты қайта сақтандырушының дефолт ықтималдығы, RRre – қайта сақтандыру шарты бойынша өтемақы мөлшерлемесі.

Контрагенттің кредиттік тәуекелін талдау үшін Компания кредиттік агенттіктер ұсынған кредиттік рейтингілерді пайдаланады.

Әрі қарай, осы рейтингтерге сүйене отырып, Компания жинақталған PD деңгейін және әрбір қайта сақтандырушы үшін қалпына келтіру мөлшерлемесін жеке алады, себебі Компанияда қайта сақтандырушылар аз.

Әрбір келесі есепті кезеңнің соңында қайта сақтандыру шартының баланстық құны қайта бағаланады және соманы білдіреді:

- болашақ қызметтерге қатысты орындауға ақша ағынын және осы күнге шарт бойынша көзделген қызметтер үшін маржаны біріктіретін қалған сақтандыру өтемі бойынша активтер немесе міндеттемелер; және
- осы күнге шартқа жатқызылған өткен қызметтерге қатысты орындалуға ақша ағыны ретінде бағаланатын келтірілген шығындар бойынша активтер немесе міндеттемелер.

б) Пайда болған шығындар бойынша міндеттемелер

Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша РЗНУ-ға қатысты Компанияның әдіснамасы ХҚЕС (IFRS) 4-пен салыстырғанда өзгеріссіз қалады. РЗНУ мерзімі өткен төлемдегі қайта сақтандырушының үлесінің сомасына не сақтанушыдан шығынды өтеуге және кепілді қамтамасыз етуді іске асыруға байланысты кіріс ақша ағындарын есепке алмағанда негізгі борыштың қалдығы сомасындағы қайта сақтандырушының үлесіне қалыптастырылатындықтан, Компания тәуекелдік түзетуді қалыптастырмайды және тиісінше тәуекелдік түзетуге туындаған шығындар бойынша міндеттемені ұлғайтпайды.

Компания шығындарды реттеу кезеңін бір жылға дейін ескере отырып, пайда болған шығындар бойынша міндеттемені бағалау кезінде ақшаның уақытша құнын есепке алмайды.

Компания шарттың түріне байланысты бағалаудың әртүрлі тәсілдерін қолданады, атап айтқанда:

	Жіктеу	Бағалау тәсілі
Шығарылған сақтандыру шарттары және шығарылған қайта сақтандыру шарттары		
Қарыздарды сақтандыру	«Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру ретінде жіктелген сақтандыру шарттары	Бағалаудың жалпы моделі
Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру Басқа да ерікті сақтандыру	«Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 талаптарына сәйкес сақтандыру ретінде жіктелген сақтандыру шарттары	Сыйлықақыларды бөлу әдісі
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары		
Қарызды сақтандырудан басқа сақтандыру сыныптары	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары	Сыйлықақыларды бөлу әдісі
Қарыздарды сақтандыру	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары	Бағалаудың жалпы моделі

(v) Қаржылық кірістер және сақтандыру бойынша шығыстар

Қаржылық кірістер немесе сақтандыру бойынша шығыстар нәтижесінде пайда болатын сақтандыру шарттары тобының баланстық құнының өзгеруін білдіреді:

- ақшаның уақытша құнының әсері және ақшаның уақытша құнының өзгеруі; және
- қаржылық тәуекелдің әсері және қаржылық тәуекелдің өзгеруі;

Компания сақтандыру қызметтерін көрсету нәтижесіне қатысты сомаға және сақтандыру бойынша қаржылық табыстарға немесе шығыстарға қатысты сомаға қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеру шамасын бөлшектейді.

Компания қаржылық кірістерді немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша шығыстарды есепті кезеңдегі пайда немесе шығын құрамына қосады.

Шетел валютасындағы ақша ағындарының пайда болуына әкелетін сақтандыру шарттарына «Валюталық бағамдар өзгерістерінің әсері» ХҚЕС (IAS) 21 қолданған кезде Компания шартта көзделген қызметтер үшін маржаны қоса алғанда, осы шарттарды монетарлық бап ретінде ескереді.

Есепті кезеңнің соңында шартта көзделген қызметтер үшін маржаны қоса алғанда, сақтандыру шарттарының баланстық құны жабу бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Компания «сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар» құрамындағы туындаған бағамдық айырмашылықтарды ұсынуды таңдады.

4. Маңызды пайымдаулар

Басшылық елеулі пайымдауларды қолданатын салалар:

1. Компания контрагенттің қол жетімді қаржылық есептілігі болмаған кезде және контрагенттің дефолт белгілерін анықтаған кезде сапалық көрсеткіштерді, сондай-ақ сандық көрсеткіштерді айқындау кезінде пайымдауларды қолданады. Бұл көрсеткіштер контрагенттің кредиттік рейтингін және сәйкесінше міндеттемелерді бағалаудың негізгі факторы болып табылатын PD көрсеткіштерін анықтайды.
2. Компания GMM орнына PAA әдісін қолданатын келісімшарттың шекарасы бір жылдан асатын сақтандыру келісімшарттары үшін Компания осы тәсілдің қолданылуына тест жүргізуі керек. Мысалы, бағалау айтарлықтай ерекшеленетін шекті анықтау кезінде пайымдаулар қажет болуы мүмкін. Компания GMM әдісімен міндеттемемен салыстырғанда салыстырмалы шамада 10% мән шегін анықтады.
3. Күтілетін шығындылықтың аралас коэффициентіне қатысты пайымдаулар PAA әдісімен бағаланатын шарттар үшін ауыртпалық белгілерінің бар екендігін куәландыратын фактілер мен мән-жайларды талдау және бастапқы тану сәтінде ауыртпалық болып табылмайтын шарттардың кейіннен ауыртпалыққа айналу ықтималдығының жоқтығын бағалау кезінде қолданылады.
4. Болашақ ақша ағындарын есептік бағалау кезінде Компания шарттарды орындауға байланысты шығындар баптарын, сондай-ақ тұрақты және ауыспалы үстеме шығыстардың шарттарды орындауға тікелей байланысты дәрежесін анықтау үшін шығыстарға талдау жүргізеді. Пайымдаулар қызметкерлерді сақтандыру шарттарын орындауға байланысты бизнес-процестерге тарту дәрежесін айқындау, сондай-ақ сақтандыру шарттары бойынша осы шығыстарды жүйелі және ұтымды бөлу әдістерін айқындау кезінде қолданылады.

5. Есептік бағалау және рұқсат етулер

Төменде есептелген бағалаулар мен болжамдардың мысалдары келтірілген:

1. Дисконттау мөлшерлемесі.

«Жоғарыдан төменге» тәсілдемесі ХҚЕС (IFRS) 17 қолдану саласына қатысты барлық басқа шарттардың базалық баптары бойынша кірістілікке байланысты өзгермейтін ақша ағындарын дисконттау мөлшерлемелерін анықтау үшін пайдаланылды. Бұл тәсілде дисконттау мөлшерлемесі активтердің эталондық портфелі мен ақша ағындары бойынша тиісті міндеттемелер арасындағы айырмашылыққа түзетілген эталондық портфельдің әділ құнына салынған кірістілік ретінде айқындалады. Анықтамалық портфель компанияның есепті күнгі портфелі негізінде жасалды және нарықта қол жетімді мемлекеттік және корпоративтік облигациялардың жиынтығын қамтиды.

«Жоғарыдан төмен» әдісіндегі дисконттау ставкаларының қисығы келесі формула бойынша анықталады:

$$\text{Discount rate} = \text{Entity's portfolio rate} - \text{Credit risk}$$

мұндағы, Discount rate - дисконттау мөлшерлемелерінің нәтижелі қисық сызығы; Entity's portfolio rate – есепті күндегі базалық портфельдің кірістілігінің нарықтық қисық сызығы;

Credit risk – ECL және UCL қосындысы болып табылатын кредиттік тәуекелдің қисық сызығы.

Өтімділікті түзету портфель бойынша кірістілік мөлшерлемесін төмендету есебінен ескеріледі.

Базалық портфельдің нарықтық кірістілік қисық сызығын есептеу.

- Базалық портфель ұлттық валютада номинацияланған, есепті күнге сақтандыру компаниясының инвестициялық портфелінің құрамына кіретін мемлекеттік және корпоративтік облигациялардан қалыптастырылады. Базалық портфельге тек облигацияларды енгізу олардың бағаларының болжамдылығына және олар бойынша тұрақты купондық төлемдердің сақтандыру шарттары бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына ұқсастығына байланысты, бұл ХҚЕС 17 талаптарына сәйкес келеді.
- Шетел валютасында шығарылған сақтандыру шарттары бойынша ақша ағындарын дисконттау мақсатында Еуропалық сақтандыру және кәсіптік зейнетақы басқармасы (EIOPA) есепті күнге белгілеген құбылмалылыққа түзетілген тәуекелсіз кірістілік мөлшерлемесі (Risk-free rate with volatility adjustment) әрбір валюта бойынша бөлек пайдаланылады, мұндағы тәуекелсіз кірістілік мөлшерлемесі «төменнен жоғары» бағытындағы жол болып табылады.
- Базалық портфель құрамына кіретін облигациялардың кірістілігі «Қазақстан қор биржасы» АҚ (KASE) ресми сайтында «Нарықтық бағалау» бөлімінде жарияланатын бағалау күніне бағалы қағаздың нарықтық кірістілігі немесе индикативтік кірістілігі (нарықтық кірістілік болмаған кезде) негізінде айқындалады .
- Базалық портфельдің жиынтық нарықтық кірістілік қисығын құру Нельсон-Зигель моделі мен Excel-дің «Шешімдерді іздеу» функциясы арқылы жүзеге асырылады.

2. Кредиттік тәуекелді есептеу

- Кредиттік тәуекелге екі негізгі компонент кіреді: күтілетін кредиттік шығындар (ECL) және күтпеген кредиттік шығындар (UCL).
- Күтілетін кредиттік шығындар мына формула бойынша есептеледі:

$$\text{ECL} = \text{PD} * \text{LGD} * \text{EAD}$$

мұндағы, PD-тиісті кезеңдегі эмитент дефолтының кумулятивті емес ықтималдығы;

LGD - эмитент дефолт болған жағдайдағы шығындар;

EAD - эмитент дефолтқа ұшыраған жағдайдағы тәуекел сомасы.

- Корпоративтік және мемлекеттік секторлар бойынша бөлек эмитенттердің кредиттік рейтингтері бөлінісінде 10 жыл ішінде дефолттың жиынтық ставкалары (CPD rates) Moody's рейтинг агенттігінің ресми сайтында жарияланады және жыл сайын ақпан айында жаңартылады.

Болашақ ақша ағындарын бағалауға қолданылатын дисконттау мөлшерлемелері:

- ақшаның уақытша құнын, ақша ағындарының сипаттамаларын және сақтандыру шарттарының өтімділік сипаттамаларын көрсетеді;
- сипаттамалары сақтандыру шарттары бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына сәйкес келетін, мысалы, мерзімдері, валютасы және өтімділігі тұрғысынан ақша ағындары бар қаржы құралдарына байқалатын ағымдағы нарықтық бағаларға (бар болса) сәйкес келеді;
- мұндай бақыланатын нарықтық бағаларға әсер ететін, бірақ сақтандыру шарттары бойынша болашақ ақша ағындарына әсер етпейтін факторлардың әсерін жоққа шығарыңыз.

Әрбір жылға арналған базалық портфель бойынша күтілетін кредиттік шығындар (ECL) тиісті жылға арналған кредиттік рейтингтер бөлінісінде эмитенттер бойынша ECL орташа өлшенген мәні және тиісті кредиттік рейтингі бар базалық портфель құрылымындағы облигациялар үлесі ретінде есептеледі. Базалық портфель құрылымындағы облигациялардың үлесі құралдың жалпы баланстық құны бойынша анықталады. Әр жылға күтілетін кредиттік шығындар (ECL) корпоративтік және мемлекеттік сектор эмитенттері бойынша жеке есептелген ECL сомасы ретінде есептеледі.

Ресурстарды оңтайландыру және ECL және UCL мәндерінің әмбебап нәтижелерін алу мақсатында сақтандыру компаниясы EAD бірлікке тең екенін ескере отырып есептеулер жүргізеді. Сақтандыру компаниясы сонымен қатар облигацияның баланстық құны өтелген сайын төмендемейтінін жеңілдетуді қабылдады, бұл өз кезегінде консервативті тәсіл болып табылады. Бұл жеңілдету бағалаудың дәлдігіне нұқсан келтірместен есептеулерді жеңілдетуге мүмкіндік береді.

Маңыздылықты анықтау үшін UCL есептелді, төмендегі кестеде көрсетілген және кестеден көрініп тұрғандай, ECL мен UCL арасындағы айырмашылық айтарлықтай емес.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Entity's portfolio 2024	12,73%	12,45%	12,36%	12,32%	12,29%	12,27%	12,26%	12,25%	12,24%	12,23%
ECL	0,09%	0,19%	0,19%	0,16%	0,16%	0,17%	0,17%	0,23%	0,25%	0,25%
UCL	0,42%	0,42%	0,42%	0,41%	0,41%	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%	0,43%
Credit risk (ECL% + UCL%)	0,50%	0,61%	0,61%	0,57%	0,57%	0,59%	0,58%	0,66%	0,67%	0,68%
Discount Rate Top Down	12,22%	11,84%	11,75%	11,74%	11,72%	11,68%	11,68%	11,59%	11,57%	11,55%
IFRS 17 discount rate by UCL formula	12,22%	11,84%	11,75%	11,74%	11,72%	11,68%	11,68%	11,59%	11,57%	11,55%

Күтілетін кредиттік шығындар мен күтпеген кредиттік шығындар арасындағы айырмашылық базалық портфельдің кірістілігіне қатысты маңызды емес екенін ескере отырып, Компания дисконттау мөлшерлемесін есептеу кезінде UCL=ECL деген рұқсатты қолданды. Бұл рұқсат ету бағалаудың дәлдігіне нұқсан келтірместен есептеулерді жеңілдетеді, себебі дисконттау мөлшерлемесіне қорытынды әсер шамалы, оның ішінде жиынтық әсер.

Кірістілік қисық сызығы күтілетін және күтпеген (күтпеген) кредиттік тәуекелді жою үшін түзетілді.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Entity's portfolio										
2024	12,73%	12,45%	12,36%	12,32%	12,29%	12,27%	12,26%	12,25%	12,24%	12,23%
ECL	0,09%	0,19%	0,19%	0,16%	0,16%	0,17%	0,17%	0,23%	0,25%	0,25%
UCL	0,09%	0,19%	0,19%	0,16%	0,16%	0,17%	0,17%	0,23%	0,25%	0,25%
Credit risk(ECL% + UCL%)	0,18%	0,38%	0,38%	0,32%	0,32%	0,35%	0,33%	0,47%	0,49%	0,51%
Discount Rate Top										
Down	12,55%	12,07%	11,98%	12,00%	11,97%	11,92%	11,93%	11,78%	11,75%	11,72%
IFRS 17 discount rate by UCL=ECL	12,55%	12,07%	11,98%	12,00%	11,97%	11,92%	11,93%	11,78%	11,75%	11,72%

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Spot rate	12,55%	12,07%	11,98%	12,00%	11,97%	11,92%	11,93%	11,78%	11,75%	11,72%
Forward rate	12,55%	11,60%	11,81%	12,05%	11,87%	11,67%	11,95%	10,76%	11,50%	11,51%

Жалпы модельде есептеу үшін форвардтық мөлшерлеме қолданылады. Нельсон-Зигель есептеулерімен алынған мөлшерлемелер спот болып табылатындығына байланысты, яғни мөлшерлемелер жыл сайын бір мөлшерде анықталады (мысалы 12,07% мөлшерлемесі екі жыл да жылдық 12,07% мөлшерлеме болғанын көрсетеді). Оны форвардтық кезеңге ауыстыра отырып, біз алдыңғы кезеңдердің мөлшерлемелерін ескереміз (бұл жағдайда бірінші жылы мөлшерлеме 12,55%, ал екінші жылы 11,60%, бұл екі жыл ішінде 12,07% сәйкес келеді).

$$F_{cn} = ((1+C_{cn})^n / (1+F_{c1}) * (1+F_{c2}) * \dots * (1+F_{cn-1})) - 1$$
 мұндағы, F_c -форвардтық мөлшерлеме,
 C_s -спот мөлшерлемесі,
 n -кезең.

Бір күнтізбелік жыл ішінде шығарылған шарттар үшін бастапқы тану сәтінде бағалау кезінде оңайлату мақсатында тиісті күнтізбелік жылдың басындағы жағдай бойынша дисконттау мөлшерлемелерінің қисық сызықтары қолданылды.

3. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді есептеу үшін келісімшарттың мерзімін, контрагенттің кредиттік рейтингі және LGD деңгейін ескере отырып, дефолт ықтималдығы мен дефолт шығынын стохастикалық модельдеу әдісі қолданылды. Тәуекелді түзету сенімгерлік аралық дәрежесімен 75% - ға тең анықталады. Қалған қамту бойынша міндеттемелер бойынша тәуекелді түзетуді есептеуді сақтандыру компаниясы тек қарыздарды сақтандыру шарттары үшін есептейді, себебі бизнестің осы желісі бойынша ғана GMM бағалау әдісі қолданылады.

Компания шарттардың қолданылу мерзіміне, Moody's сыртқы кредиттік рейтингісіне, EAD түріне байланысты таңдалған LGD аралықтарына (тұрақты немесе сызықтық төмендеу) сәйкес есептелген тәуекелдік түзетулер матрицасын әзірледі. Сақтандыру компаниясы Moody's-тің әрбір кредиттік рейтингі үшін және шарттардың әр түрлі мерзімдері үшін (1 жылдан 10 жылға дейін) келесі күтілетін көрсеткіштер негізінде ақша ағындарын бағалайды:

- 10 жылға арналған жинақталған PD алынған рейтингке сәйкес есептеледі. Корпоративтік және мемлекеттік секторлар бойынша бөлек эмитенттердің кредиттік рейтингтері бөлінісінде 10 жыл ішінде дефолттың жиынтық ставкалары (CPD rates) Moody's рейтинг агенттігінің ресми сайтында жарияланады және жыл сайын ақпан айында жаңартылады.
- Дефолт жағдайындағы шығын (LGD). LGD Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚР ҰБ) қарыздың жалпы баланстық құнының сомасына өтімділік коэффициенттерін ескере отырып, кепілмен қамтамасыз ету негізінде есептеледі. ҚРҰБ өтімділік коэффициенттерінің тізімі «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына және Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес провизиялар (резервтер) құру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 22 желтоқсандағы № 269 қаулысында көрсетілген.

Тәуекелдік түзетуді есептеу мақсатында сақтандыру компаниясы мынадай болжамдарды рандомизациялайды: PD, LGD және шығыстар инфляциясы:

- 1) PD рандомизациясы үшін сақтандыру компаниясы қалыпты кері үлестіруді қолданады, мұнда
  - қалыпты үлестірімге сәйкес келетін ықтималдық ретінде 0-ден 1-ге дейінгі кездейсоқ сан қолданылады,
  - орташа арифметикалық үлестіру ретінде әдепкі шекті ықтималдықтың шартты шамасы қолданылады (conditional marginal PD),
  - таратудың стандартты ауытқуын табу үшін 1983-2023 жылдар аралығындағы Moody's тарихи деректері қолданылады
- 2) LGD рандомизациясы үшін сақтандыру компаниясы қалыпты кері үлестіруді қолданады, мұнда
  - ықтималдық ретінде PD рандомизациясы үшін қолданылатын бірдей кездейсоқ сан (0-ден 1-ге дейін) қолданылады,
  - орташа арифметикалық үлестіру ретінде сәйкес LGD қолданылады,
  - үлестірімнің стандартты ауытқуын табу үшін келесі формула қолданылады:

$$\sigma_{LGD}^2 = \frac{LGD * (1 - LGD)}{4}$$

- 3) Шығындар инфляциясын рандомизациялау үшін сақтандыру компаниясы қалыпты кері бөлуді қолданады, мұнда
  - қалыпты үлестірімге сәйкес келетін ықтималдық ретінде 0-ден 1-ге дейінгі PD және LGD-ден бөлек кездейсоқ сан қолданылады,
  - орташа арифметикалық үлестіру ретінде күтілетін шығындар инфляциясы қолданылады,
  - бөлудің стандартты ауытқуы ретінде шығындар инфляциясының стандартты ауытқуы қолданылады.
- 4) Содан кейін, белгілі бір LGD деңгейі үшін тәуекелді түзетуді есептеу үшін (0%, 5%, 15%, ... ,95%, 100%) ақша ағындарының 1000 итерациясы жасалады және 75 перцентиль және орташа мән есептеледі.

Нәтижесінде тәуекелді түзету (%- бен) ретінде есептеледі (75 перцентильдің орташа мәнге қатынасы – 1).

Осылайша, Moody's кредиттік рейтингілерінің әрқайсысы үшін, келісімшарттардың белгілі бір мерзімі үшін (1 жылдан 10 жылға дейін) және LGD деңгейлері үшін тәуекелді түзету матрицалары алынды (0%, 5%, 15%, ... ,95%, 100%).

(i) Шығыс қайта сақтандыру бойынша активтер

Компания тәуекелдерді әртараптандыру арқылы өзінің таза ықтимал шығынын шектеу мақсатында әдеттегі қызмет барысында сақтандыру және кіріс қайта сақтандыру бойынша тәуекелдердің бір бөлігін Шығыс қайта сақтандыруға береді. Шығыс қайта сақтандыру бойынша шарттар жасасу нәтижесінде туындайтын активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстар тиісті сақтандыру шарттары бойынша тиісті активтерден, міндеттемелерден, кірістер мен шығыстардан бөлек ескеріледі, өйткені қайта сақтандыру жөніндегі келісімдер компанияны сақтанушылар алдындағы тікелей міндеттемелерінен босатпайды.

Елеулі сақтандыру тәуекелін беруге әкелетін шарттар бойынша құқықтар ғана қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде есепке алынады. Айтарлықтай сақтандыру тәуекелі берілмейтін шарттар бойынша құқықтар қаржы құралдары ретінде есепке алынады.

Қайта сақтандыру бойынша берілген сақтандыру сыйлықақылары тиісті сақтандыру шарттары бойынша сыйлықақыларды тану негіздеріне сәйкес келетін негізде шығыстар ретінде танылады. Жалпы сақтандыру бойынша қайта сақтандыру бойынша сыйлықақылар қайта сақтандырылатын тәуекелдердің күтілетін сипаты негізінде қайта сақтандыруды жабудың қолданылу кезеңі ішіндегі шығыстарға жатқызылады. Қайта сақтандыру бойынша берілген сыйлықақылардың жұмсалмаған бөлігі қайта сақтандыру бойынша активтерге енгізіледі.

Қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде танылған сомалар тиісті сақтандыру шарттарына қатысты қолда бар резервтерді бағалау негізінде бағаланады. Қайта сақтандыру активтері қайта сақтандырушы компаниялардан төленген талаптарға қатысты алынатын өтемақыларды қамтиды. Олар ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша туындаған шығындар бойынша активтер ретінде жіктеледі және қайта сақтандырушының кредиттік тәуекеліне түзетулер енгізе отырып, осы қайта сақтандыру шарттарымен жабылатын сақтандыру шарттары бойынша туындаған шығындар бойынша міндеттемелердің үлесі ретінде айқындалады.

Шарттың қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін қайта сақтандырушыға төленетін таза сома Компания осындай шарттар бойынша өз құқықтарына қатысты таныған қайта сақтандыру активтерінен аз болуы мүмкін.

(ii) Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығыстар

Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығыстарға сақтандыру агенттері мен брокерлерге төленген комиссиялық сыйақы сияқты тікелей шығындар және ұсыныстарды қарауға және сақтандыру полистерін шығаруға байланысты әкімшілік шығындар сияқты жанама шығындар кіреді.

Комиссиялық шығыстар бүкіл портфель бойынша жұмсалған шығындарға жатады. Сондай-ақ, ағындарда әрбір шарт бойынша шығыстар жеке ескеріледі.

6. Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерді қолдану

Келесі жаңа стандарттар мен түзетулер 2024 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енді:

- ХҚЕС (IFRS) 16 «Жалға алу: жалға беру міндеттемелері» (2022 жылдың 22 қыркүйегінде шығарылды және 2024 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелердің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктелуі - ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері (бастапқыда 2020 жылдың 23 қаңтарында шығарылған және кейіннен 2020 жылдың 15 шілдесінде және 2022 жылдың 31 қазанында өзгертілген, 2024 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IAS) 7 «Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп» және ХҚЕС (IFRS) 7 «Қаржы құралдары: ақпаратты ашу: жеткізушіні қаржыландыру туралы келісімдер» түзетулері (2023 жылғы 25 мамырда шығарылды).

Егер жоғарыда өзгеше көрсетілмесе, жоғарыда аталған түзетулерді қолдану Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

7. Жаңа есепке алу ережелері

2024 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын және Компания әлі мерзімінен бұрын қабылдамаған жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын бірқатар жаңа стандарттар мен түсініктемелер жарияланды.

- ХҚЕС (IAS) 21 «Айырбастау мүмкіндігі шектеулі» түзетулері (2023 жылдың 15 тамызында шығарылды және 2025 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

- Қаржы құралдарын жіктеу және бағалау талаптарына түзетулер - ХҚЕС (IFRS) 9 және ХҚЕС (IFRS) 7 түзетулері (2024 жылдың 30 мамырында шығарылған және 2026 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IFRS) 18 «Қаржылық есептілікте ақпаратты ұсыну және ашу» (2024 жылдың 9 сәуірінде шығарылды және 2027 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IFRS) 19 «Жария емес еншілес компаниялар: ақпаратты ашу» (2024 жылдың 9 мамырында шығарылды және 2027 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IFRS) 14 «Кейінге қалдырылған тарифтік түзетулер шоттары» (2014 жылғы 30 қаңтарда шығарылды).
- ХҚЕС (IFRS) 10 және ХҚЕС (IAS) 28 түзетулері - «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелердегі активтерді сату немесе жарна» (2014 жылғы 11 қыркүйекте шығарылған және ХҚЕС кеңесі айқындайтын күннен басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС Бухгалтерлік есеп стандарттарын жыл сайынғы жетілдіру (2024 жылғы шілдеде шығарылған және 2026 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді).

Егер жоғарыда басқаша көрсетілмесе, жаңа стандарттар мен интерпретациялар Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етеді деп күтілмейді.

8. Сақтандыру тәуекелдерін басқару

Бұл бөлімде сақтандыру тәуекелдері және Компанияның тәуекелдерді басқару тәсілі туралы жалпы ақпарат берілген.

(а) Тәуекелдерді басқару мақсаттары және сақтандыру тәуекелін азайту саясаты

Компанияның сақтандыру тәуекелін басқару қызметтің маңызды аспектісі болып табылады.

Компания жүзеге асыратын сақтандыру және қайта сақтандыру қызметі тікелей тәуекелге ұшыраған тұлғалар немесе ұйымдар тарапынан шығын тәуекелін қабылдауды көздейді. Мұндай тәуекелдер сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде туындауы мүмкін мүлікке, міндеттемелерге, жазатайым оқиғаларға, жүк тасымалына, қаржылық немесе басқа тәуекелдерге жатады. Осылайша, Компания шарт бойынша талаптардың мерзімі мен күрделілігіне қатысты белгісіздік қаупіне ұшырайды.

Компания өзінің сақтандыру тәуекелін сақтандыру сомасын шектеу, жаңа өнімдерді қамтитын немесе белгіленген лимиттерден асатын операцияларды мақұлдау процедуралары, баға белгілеу нұсқаулықтары, қайта сақтандыруды орталықтандырылған басқару және туындаған мәселелерді бақылау арқылы басқарады.

Ықтималдық теориясы сақтандыру шарттары бойынша бағаларды анықтау және резервтерді есептеу үшін қолданылады. Негізгі тәуекел шағымдардың жиілігі мен мөлшері күткеннен де маңызды болады. Сақтандыру жағдайлары өзінің сипаты, кезеңділігі және нақты саны және кез келген жылдағы жағдайлардың шамасы бойынша статистикалық әдістерді пайдалана отырып бағаланған жағдайлардан өзгеше болуы мүмкін.

Төменде шығындардың дамуына талдау жасалады. Төмендегі кестеден көріп отырғаныңыздай, 2023 және 2024 жылдардағы мәлімделген жағдайлар бойынша міндеттемелер бар. 2024 жылы екі контрагент бойынша, ал 2023 жылы алты контрагент бойынша сомалар төленді.

Шығындар үшбұрышын құру шығындар туралы мәлімделген жылға және есеп айырысу жылына сәйкес төлемдер журналы негізінде жүзеге асырылады. Сондай-ақ, шығын туралы өтініштің күніне сәйкес есепті күнге туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер ескерілді. 2017-2022 жылдар аралығында шығындар кестеге сәйкес толығымен реттелді.

Шығындардың дамуын талдау	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	қорытынды
Жылдың соңындағы шығын	635,838	-	213,587	5,367	2,234,325	8,079,416	292,962	272,539	272,539
- бір жылдан кейін	657,381	46	1,408,742	241,795	2,240,895	12,782,494	1,192,924	-	1,192,924
- екі жылдан кейін	658,024	46	1,408,742	241,795	2,240,895	12,782,494	-	-	12,782,494
- үш жылдан кейін	697,637	46	1,408,742	241,795	2,240,895	-	-	-	2,240,895
- төрт жылдан кейін	697,637	46	1,408,742	241,795	-	-	-	-	241,795
- бес жылдан кейін	697,637	46	1,408,742	-	-	-	-	-	1,408,742
- алты жылдан кейін	697,637	46	-	-	-	-	-	-	46
- жеті жылдан кейін	697,637	-	-	-	-	-	-	-	697,637
2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша кумулятивті шығынды бағалау	697,637	46	1,408,742	241,795	2,240,895	12,782,494	10,022,924	16,701,661	
2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша кумулятивті төлемдер	697,637	46	1,408,742	241,795	2,240,895	12,782,494	1,192,924	272,539	
2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша төленбеген шығындар бойынша барлық міндеттемелер	-	-	-	-	-	-	8,830,000	16,429,121	25,259,121

(i) Сақтандыру қызметі бойынша стратегия

Компанияның сақтандыру қызметі бойынша стратегиясы теңгерімді портфельді қамтамасыз ету мақсатында әртараптандыру болып табылады. Бірнеше жылдар бойы стратегия әртүрлі тәуекелдердің үлкен портфелін сақтауға негізделген және түпкілікті нәтиже мәндерінің таралуын азайтуға ықпал етеді.

Сақтандыру қызметінің стратегиясы сақтандыруға жататын қызмет түрлерін, қызмет сақтандырылуы тиіс аумақты және Компания сақтандыруға дайын қызмет салаларын айқындайтын бизнес-жоспарда көрсетілген.

Сақтандыру өнімдерінің базалық тарифтері мен бағаларын есептеу ағымдағы нарықтық жағдайларды көрсетеді және қаржылық тәуекелдерді едәуір төмендетуге бағытталған болашақ нәтижелерді түзету үшін қажетті ең ықтимал болжамдарды қамтиды.

Сақтандыру өкілеттіктерінің қатаң сақталуын басшылық үнемі қадағалап отырады. Компанияның Директорлар кеңесі арнайы рұқсатты қажет ететін мәмілелерді қарайды және бекітеді.

(ii) Қайта сақтандыру стратегиясы

Компания шығындардың туындау қаупін басқару және қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету мақсатында сақтандыру тәуекелдерінің бір бөлігін қайта сақтандырады. Компания Компанияның таза тәуекелін төмендету және төлем қабілеттілігінің нақты шегінен аспау мақсатында факультативтік қайта сақтандыруды және облигациялық қайта сақтандыруды сатып алады.

Берілген қайта сақтандыру күтілетін ақша ағындарын есептеуге енгізілген қайта сақтандырушының кредиттік тәуекелін қамтиды. Компания қайта сақтандырушылардың қаржылық жағдайларына үнемі мониторинг жүргізеді және қайта сақтандыру шарттарын мерзімді түрде қайта қарайды. Компания ай сайынғы негізде қайта сақтандырушылардың қаржылық және кредиттік рейтингіне мониторинг жүргізеді, сондай-ақ тоқсан сайынғы және жыл сайынғы негізде қайта сақтандырушылардың қаржылық тұрақтылығына талдау жүргізеді.

Компания жеке жағдайдан туындайтын шығындар қаупін бақылау мақсатында шығындарды шектейтін кез-келген қайта сақтандыру келісімдерін пайдаланбайды.

(ә) Сақтандыру шарттарының талаптары және жабылатын тәуекелдердің сипаты

Төменде сақтандыру шарттарына байланысты туындайтын ақша қаражаттарының болашақ қозғалыстарының сомасына, мерзімдеріне және белгісіздігіне айтарлықтай әсер ететін сақтандыру шарттарының талаптары көрсетілген. Сонымен қатар, төмендегі сипаттама Компанияның негізгі өнімдері туралы және Компанияның тиісті тәуекелдерді басқару тәсілдері туралы түсінік береді.

8.1.1. Сақтандыру шарттары – Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру - шетелдік контрагент-импорттаушының келісімшартты орындауына қатысты экспорттаушы ұйымның мүліктік мүддесін қорғайды.

Жабылатын тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- транзит елінің не қазақстандық жұмыс, көрсетілетін қызмет, тауарды жеткізуге тағайындалған елдің не экспорттаушыға меншік құқығында тиесілі тауарға, жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге меншік құқығын, орындалған жұмыс нәтижесін экспроприациялау, тәркілеу, шектеу бойынша шетелдік контрагент елінің мемлекеттік органының әрекеті;
- қазақстандық тауарды, жұмысты, көрсетілетін қызметті жеткізуге тағайындалған елдің мемлекеттік органының осы тауарды жеткізуді, жұмысты орындауды, қызмет көрсетуді шектейтін немесе оған тыйым салатын күтпеген әрекеті;
- сақтандырылған келісімшарт бойынша міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі соғыс, азаматтық толқу, жаппай сипаттағы тәртіпсіздік;

- шетелдік контрагент елінің мемлекеттік органының еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлем аударуды шектейтін немесе оған тыйым салатын күтпеген әрекеті.

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- шетелдік контрагенттің банкроттығы;
- шетелдік контрагенттің келісімшартқа сәйкес қаржылық міндеттемелерді орындамауы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді бағалау әрқашан экспорттаушы сақтандырғысы келетін мәміленің ерекшелігіне негізделеді. Компаниядағы тәуекелдерді бағалау екі компоненттен тұрады: саяси немесе елдік тәуекелдерді бағалау және коммерциялық тәуекелдерді бағалау. Жобаларды бағалау елдік (саяси) тәуекелді және контрагенттің шетелдегі сенімділігіне байланысты тәуекелді бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Коммерциялық тәуекелдерді бағалау

Компания сатып алушының сенімділігін анықтау үшін әр мәмілені бөлек бағалайды. Коммерциялық тәуекелдерді бағалау кезінде Компания сатып алушы елді, саланы, нарықтық позицияны және қаржылық жағдайды бағалауға негізделеді.

Сақтандыру тәуекелін бағалау

Компания Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭБДҰ) жариялайтын тәуекелдер бойынша елдер тізіміне және елдердің жіктемесіне сәйкес елдік тәуекелдерді бағалайды. Бұл тізім сонымен қатар ЭБДҰ-ға мүше елдердің экспорттық кредиттерін сақтандыру агенттіктеріне елдердің санаттары бойынша сақтандыру мерзіміне байланысты сыйлықақы мөлшерлемелерін ұсынады.

(iii) Сақтандыру шарттары – Қарыздарды сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Қарыздарды сақтандыру экспорттаушы ұйымның (қарыз алушының) заңнамада және кредиттік шартта белгіленген тәртіппен кредиттік шарт бойынша міндеттемелерді орындамауға (тиісінше орындамауға) байланысты болған шығындарды өтеу міндетімен байланысты кредиттік ұйымның мүліктік мүддесін қорғайды.

Жабылатын тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- Қазақстан Республикасында және одан тыс жерлерде Кредиттік шарт бойынша міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін соғыс, азаматтық толқу, жаппай сипаттағы тәртіпсіздік;
- мемлекеттік органының еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлем аударуды шектейтін немесе оған тыйым салатын күтпеген әрекеті.

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- Сақтанушының кредиттік шарттың талаптарына сәйкес ақшалай міндеттемелерді орындамауы (тиісінше орындамауы) ;
- Сақтанушының банкроттығы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді анықтау қарыз алушыны барабар бағалауға, оның қаржылық жағдайына, саяси, елдік және коммерциялық тәуекелдерді бағалауға негізделеді. Жобаларды бағалау қарыз алушының төлем қабілеттілігіне және оған әсер етуі мүмкін факторларға байланысты кредиттік тәуекелін талдау негізінде жүзеге асырылады.

iv) Сақтандыру шарттары-қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру экспорттаушы ұйымның (қарыз алушының) заңнамада және кредиттік шартта белгіленген тәртіппен кредиттік шарт, банк кепілдігі, аккредитив, валюталық шарт шеңберінде мерзімді валюталық мәміле бойынша міндеттемелерді орындамауына (тиісінше орындамауына) байланысты болған шығындарды өтеу міндетіне байланысты кредиттік ұйымның мүлдіктік мүддесін қорғайды.

Жабылатын тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлемді аударуды шектейтін немесе оған тыйым салатын, нәтижесінде экспорттаушының экспорттаушыға қаржылық қызметтер көрсету туралы шарт бойынша сақтанушы алдындағы қаржылық міндеттемелерін орындауы мүмкін болмайтын мемлекеттік органның күтпеген әрекеті;

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- экспорттаушының кредиттік шарт бойынша негізгі борышты өтеу бойынша өзіне қабылдаған міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- экспорттаушының кепілдік беру туралы шарт шеңберінде экспорттаушының міндеттемелері бойынша қаржы ұйымы шығарған банк кепілдігі бойынша өзінің қаржылық міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- экспорттаушының аккредитив беру туралы шарт шеңберінде экспорттаушының міндеттемелері бойынша эмитент банк шығарған аккредитив бойынша өзінің қаржылық міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- экспорттаушының валюталық шарт шеңберінде мерзімді валюталық мәміле бойынша өз міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- Сақтанушының банкроттығы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді анықтау қарыз алушыны барабар бағалауға, оның қаржылық жағдайына, саяси, елдік және коммерциялық тәуекелдерді бағалауға негізделеді. Жобаларды бағалау қарыз алушының төлем қабілеттілігіне және оған әсер етуі мүмкін факторларға байланысты кредиттік тәуекелін талдау негізінде жүзеге асырылады.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді баламалы бағалау әрқашан экспорттаушы сақтандырғысы келетін мәміленің ерекшелігіне негізделеді. Компаниядағы тәуекелдерді бағалау екі компоненттен тұрады: саяси және елдік тәуекелдерді бағалау және коммерциялық тәуекелдерді бағалау. Жобаларды бағалау елдік (саяси) тәуекелді және контрагенттің шетелдегі сенімділігіне байланысты тәуекелді бағалау негізінде жүзеге асырылады.

(б) Сақтандыру тәуекелдерінің шоғырлануы

Компания шалдығатын сақтандыру тәуекелінің негізгі аспектісі белгілі бір жағдай немесе жағдайлар сериясы Компанияның міндеттемелеріне айтарлықтай әсер етуі мүмкін сақтандыру тәуекелінің шоғырлану дәрежесі болып табылады. Мұндай шоғырланулар бір сақтандыру шартына немесе байланысты сақтандыру шарттарының аз санына байланысты туындауы мүмкін және елеулі міндеттемелер туындауы мүмкін жайттарға жатады. Сақтандыру тәуекелін шоғырландырудың маңызды аспектісі белгілі бір кластар немесе шарттар сериясы шеңберінде тәуекелдердің жинақталуы нәтижесінде пайда болуы мүмкін болып табылады.

Тәуекел концентрациясы зақымданудың ауырлық дәрежесі жоғары оқиғалардан және табиғи апаттар сияқты туындау жиілігі төмен оқиғалардан және андеррайтеринг белгілі бір географиялық орналасу немесе демографиялық тенденция сияқты белгілі бір топпен шектелген жағдайларда да туындауы мүмкін.

Компанияның осы тәуекелдерін басқарудың негізгі әдістері екі жақты. Біріншіден, тәуекел тиісті андеррайтинг арқылы басқарылады. Егер күтілетін пайда қабылданған тәуекелдерге сәйкес келмесе, андеррайтерлерге тәуекелдерді сақтандыруға рұқсат етілмейді.

Екіншіден, тәуекел қайта сақтандыруды пайдалану арқылы басқарылады. Компания міндеттемелер мен мүлікті сақтандыру қызметінің әртүрлі санаттары үшін қайта сақтандыру бойынша қорғауды сатып алады. Компания қайта сақтандыру бағдарламасына байланысты шығындар мен пайданы тұрақты негізде бағалайды.

(в) Жалпы жиынтық тәуекелге ұшырау

Компания тәуекелдің шоғырлануына қатысты қабылдауға дайын жалпы жиынтық тәуекелді белгілейді. Ол тәуекелді бағалау кезінде және ай сайынғы негізде Компанияның негізгі жиынтық тәуекелдерін көрсететін есептерді зерттеу арқылы осы әсердің мониторингін жүргізеді. Компания қайта сақтандыру бағдарламаларының тиімділігін және Компания шалдыққан таза әсерді өлшеу мақсатында жиынтық тәуекелдерге мониторинг жүргізу үшін бірнеше модельдеу құралдарын пайдаланады.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияда 146 қолданыстағы сақтандыру шарты болды (2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 139 сақтандыру шарты). 2023 жылмен салыстырғанда басқа қаржылық шығындардан сақтандыру класы бойынша өсім болды, бұл 2024 жылы қысқа мерзімді дебиторлық берешекті сақтандыру көлемінің ұлғаюына байланысты, себебі Компания сақтандыру портфелін әртараптандыру және қарыздарды сақтандыру класы бойынша құралдардың үлесін төмендету мақсатын көздейді. Сондай - ақ, қайта сақтандыру компанияларымен қарым-қатынас орнатылды - нәтижесінде Компания портфелінде тәуекелдердің шоғырлануы айтарлықтай төмендеді. 2024 жылы облигациялық шарттар бойынша шетелдік қайта сақтандыру компанияларымен дисконтталмаған аккредитивтер және қысқа мерзімді дебиторлық берешекті сақтандыру бөлігінде маңызды уағдаластықтарға қол жеткізілді, бұл сақтандыру портфелінің тәуекелдерін беру көлемін ұлғайтты. Бұл беталыс 2025 жылы жалғасады, себебі қарыздар портфелін одан әрі қайта сақтандыру бойынша белсенді жұмыс жүргізілуде.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша негізгі белгіленген шоғырлану төмендегідей ұсынылған:

2024 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған он екі ай ішіндегі

Сақтандыру түрі	Сақтандырудың жалпы сомасы мың. теңге		Меншікті ұстап қалу (қайта сақтандырудан кейін) мың теңге
	Қайта сақтандыру сомасы мың. теңге	Қайта сақтандыру сомасы мың. теңге	
Ерікті сақтандыру			
Қарыздарды сақтандыру	303,121,620	(31,882,282)	271,239,338
Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	163,316,147	(71,050,583)	92,265,564
Басқа да ерікті сақтандыру	20,590,167	(9,678,108)	10,912,059
Барлығы	487,027,934	(112,610,973)	374,416,961

2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша негізгі белгіленген шоғырлану төмендегідей ұсынылған:

2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған он екі ай ішіндегі

Сақтандыру түрі	Сақтандырудың жалпы сомасы мың. теңге		Меншікті ұстап қалу (қайта сақтандырудан кейін) мың теңге
	Қайта сақтандыру сомасы мың. теңге	Қайта сақтандыру сомасы мың. теңге	
Ерікті сақтандыру			
Қарыздарды сақтандыру	337,031,576	(22,775,000)	314,256,576
Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	53,279,222	(22,913,515)	30,365,707
Басқа да ерікті сақтандыру	14,189,162	(3,285,151)	10,904,011
Барлығы	404,499,960	(48,973,666)	355,526,294

9. Сақтандыру бойынша кіріс және шығыстар

Көрсеткіштер	Қарыздарды сақтандыру	Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру	Басқа да ерікті сақтандыру	2024 жылғы жиыны
Сақтандыру бойынша кіріс					
Сақтандыру өтемінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің өзгеруіне байланысты сомалар:					
- Күтілетін шығындар және басқа да байланысты шығындар	126,783	-	-	-	126,783
- Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді өзгерту	3,893,730	-	-	-	3,893,730
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны босату	1,754,593	-	-	-	1,754,593
- Алынған сыйлықақылардан тәжірибе негізінде түзетулер	-	-	-	-	-
- Аквизициялық ақша ағындарын қалпына келтіру	-	-	-	-	-
Сыйлықақыны бөлу	-	830,633	179,813	-	1,010,445
Сақтандыру бойынша түсімдердің жиыны (күтілетін шығындардың, өзгерістердің сомасы, түзету тәуекелі, маржаны босату)	5,775,106	830,633	179,813	-	6,785,552
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:					
Пайда болған шығындар және басқа да байланысты шығындар	(8,834,836)	(362,714)	(309,688)	-	(9,507,238)
Аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	-	-	-	-	-
Ауыртпалығы бар шарттар бойынша шығындар / шығындарды қалпына келтіру	(9,338,871)	-	-	-	(9,338,871)
Пайда болған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі	7,256,551	61,090	441,354	-	7,758,994
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны (туындаған шығындар сомасы, ауыртпалық бойынша қалпына келтіру, туындаған шығындар бойынша өзгеріс)	(10,917,156)	(301,624)	131,666	-	(11,087,114)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза (шығыс)/кіріс:					
Шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының өзгеруіне байланысты сомалар:					
- Күтілетін пайда болған шығындарды және өзге де байланысты шығыстарды өтеу	(290,674)	-	-	-	(290,674)
- Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді өзгерту	(209,521)	-	-	-	(209,521)
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны босату	(182,117)	-	-	-	(182,117)
- Төленген сыйлықақылардан тәжірибеге негізделген түзетулер	-	-	-	-	-
Қайта сақтандыру сыйлықақысын бөлу	-	(237,448)	(56,429)	-	(293,878)
Туындаған шығындар мен өзге де байланысты шығыстарды өтеу	-	-	-	-	-
Ауыртпалығы бар шарттар бойынша шығындарды өтеу / шығындарды қалпына келтіру	414,368	-	-	-	414,368
Туындаған шығындар бойынша міндеттемелерді өтеудің өзгеруі	-	-	-	-	-
Қайта сақтандырушының міндеттемелерді орындамау тәуекелін өзгертудің әсері	-	-	-	-	-
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза (шығыс)/кіріс жиыны	(267,943)	(237,448)	(56,429)	-	(561,821)
Сақтандыру қызметінен нәтиженің жиыны	(5,409,994)	291,561	255,049	-	(4,863,384)

2024 және 2023 жылдардағы өнімдер бөлінісінде сақтандырудан түскен кірістерді, сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстарды және қайта сақтандыру шарттары бойынша таза кірістерді/шығыстарды талдау төмендегі кестелерде келтірілген.

Көрсеткіштер	Қарыздарды сақтандыру	Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру	Басқа да ерікті сақтандыру	2023 жылғы жиыны
Сақтандыру бойынша кіріс					
Сақтандыру өтемінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің өзгеруіне байланысты сомалар:					
- Күтілетін шығындар және басқа да байланысты шығындар	(2,333,732)	-	-	-	(2,333,732)
- Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді өзгерту	6,674,964	-	-	-	6,674,964
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны босату	1,596,632	-	-	-	1,596,632
- Алынған сыйлықақылардан тәжірибе негізінде түзетулер	-	-	-	-	-
- Аквизициялық ақша ағындарын қалпына келтіру	-	-	-	-	-
Сыйлықақыны бөлу	-	469,686	338,624	45,274	853,584
Сақтандыру бойынша түсімдердің жиыны (күтілетін шығындардың, өзгерістердің сомасы, түзету тәуекелі, маржаны босату)	5,937,864	469,686	338,624	45,274	6,791,448
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:					
Пайда болған шығындар және басқа да байланысты шығындар	(16,346,974)	(344,361)	(61,221)	(57,458)	(16,810,014)
Аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	-	-	-	-	-
Ауыртпалығы бар шарттар бойынша шығындар / шығындарды қалпына келтіру	4,272,492	-	-	-	4,272,492
Пайда болған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі	3,308,455	292,495	126,509	77,413	3,804,872
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны (туындаған шығындар сомасы, ауыртпалық бойынша қалпына келтіру, туындаған шығындар бойынша өзгеріс)	(8,766,027)	(51,866)	65,288	19,955	(8,732,651)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза (шығыс)/кіріс:					
Шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының өзгеруіне байланысты сомалар:					
- Күтілетін пайда болған шығындарды және өзге де байланысты шығыстарды өтеу	(130,485)	-	-	-	(130,485)
- Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді өзгерту	(170,667)	-	-	-	(170,667)
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны босату	(19,240)	-	-	-	(19,240)
- Төленген сыйлықақылардан тәжірибеге негізделген түзетулер	-	-	-	-	-
Қайта сақтандыру сыйлықақысын бөлу	-	(169,778)	(108,399)	-	(278,177)
Туындаған шығындар мен өзге де байланысты шығыстарды өтеу	-	-	-	-	-
Ауыртпалығы бар шарттар бойынша шығындарды өтеу / шығындарды қалпына келтіру	(210,781)	-	-	-	(210,781)
Туындаған шығындар бойынша міндеттемелерді өтеудің өзгеруі	-	(7,060)	-	-	(7,060)
Қайта сақтандырушының міндеттемелерді орындамау тәуекелін өзгертудің әсері	-	-	-	-	-
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза (шығыс)/кіріс жиыны	(531,173)	(176,838)	(108,399)	-	(816,410)
Сақтандыру қызметінен нәтиженің жиыны	(3,567,428)	449,073	295,513	65,228	(2,757,613)

Тәуекелдік түзетудің үлкен өзгерісі қарызды сақтандыру шарты бойынша тәуекелдік түзетудің өзгеруімен байланысты (3.2 млрд.теңге). Бастапқыда есепке алу кезінде шығындары бар келісім шарттардың үлесінің артуы шығындар компонентінің амортизациясының өсуіне әкелді, бұл өз кезегінде күтілетін шығындардың төмендеуіне ықпал етті. Пайда болған шығындар 2024 жылы шығындар резервтерінің қозғалысын азаюынан төмендеді. Ауырталпығы бар шарттардың үлесінің артуы, ауырталпығы бар шарттар бойынша шығындар/қалпына келтіру баптарының өсуіне себеп болды. Пайда болған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі ірі шығын бойынша регрессиялық талапты өтеу есебінен 6,3 млрд теңгеге ұлғайды. Компанияда аквизициялық ақшалай шығыстар жоқ.

2024 жылғы 31 желтоқсанда және 2023 жылғы 31 желтоқсанда пайда немесе шығын құрамында қалған қалған дисконтталмаған CSM-ді күтілетін тануды талдау келесі кестеде келтірілген:

Дисконтталмаған CSM танылғанға дейінгі күтілетін жылдар саны	2024 жылғы	2023 жылғы	2024 жылғы	2023 жылғы
	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан
	<i>Шығарылған қайта сақтандыру шарттары</i>			
1	527,850	579,252	5,744	1,756
2	73,846	254,819	-	-
3	43,168	95,733	-	-
4	24,120	40,626	-	-
5	12,097	20,586	-	-
6	4,161	10,881	-	-
7>10	-	-	-	-
Барлығы	685,242	1,001,897	5,744	1,756

2024 жылғы 31 желтоқсанда және 2023 жылғы 31 желтоқсанда пайда немесе шығын құрамында қалған дисконтталған CSM-ді күтілетін тануды талдау келесі кестеде келтірілген:

Дисконтталған CSM танылғанға дейінгі күтілетін жылдар саны	2024 жылғы	2023 жылғы	2024 жылғы	2023 жылғы
	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан
	<i>Шығарылған қайта сақтандыру шарттары</i>			
1	497,552	538,679	5,414	1,633
2	62,109	207,592	-	-
3	32,503	69,566	-	-
4	16,226	26,578	-	-
5	7,269	-	-	-
6	-	-	-	-
7>10	-	-	-	-
Барлығы	615,659	842,415	5,414	1,633

10. Пайыздық кірістер

	2024 ж.	2023 ж.
	мың теңге	мың теңге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер		
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз сатып алу және кері сату шарттары («кері Репо»)	12,778,201	12,154,331
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	2,841,911	2,566,425
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	1,159,565	1,266,071
Банктердегі депозиттер және ақша қаражаттары және олардың баламалары	1,729,478	1,099,550
	18,509,155	17,086,377
Басқа пайыздық кірістер		
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	-	76,160
	-	76,160

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындардан басқа барлық борыштық құралдар бойынша пайыздық кірістер мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептеу әдісі бойынша көрсетіледі. Мұндай есептеу пайыздық кірістер мен шығыстарға шарттың тараптары төлеген және алған және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын барлық комиссиялар мен төлемдерді, мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ барлық басқа сыйлықақыларды немесе жеңілдіктерді қамтиды. Номиналды пайыздық мөлшерлеменен есептелген пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар бойынша пайыздық кіріс.

11. Жалпы әкімшілік шығыстар

	2024 ж.	2023 ж.
	мың теңге	мың теңге
Жалақы және сыйлықақылар	1,330,728	965,251
Консультациялық және кәсіби қызметтер	378,643	213,998
Жалдау шығындары	215,542	185,175
Әлеуметтік салық және әлеуметтік аударымдар	102,740	98,353
Іссапар шығындары	84,692	82,925
Тозу және амортизация	64,738	93,084
Жарнама және маркетинг	63,028	76,400
Директорлар кеңесін ұстауға арналған шығыстар	56,500	42,420
Көлік шығындары	49,870	46,243
Оқу шығындары	42,989	30,249
Мүшелік жарналар	25,273	27,437
Байланыс қызметтері	24,488	21,617
Қызметкерлерді сақтандыру	15,724	17,414
Банктің қызметтері	5,998	7,941
Шаруашылық шығындар	79	2,092
Басқалары	250,806	262,395
	2,711,838	2,172,994

Компанияға 2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға 100,800 мың теңге көлемінде қаржылық есептілік аудиті қызметтері көрсетілді (2023 жылы: 61,600 мың теңге), олар «Консультациялық және кәсіптік қызметтер» бабына әкімшілік шығыстардың құрамына кірді.

12. Табыс салығы бойынша шығыс

	2024 ж.	2023 ж.
	мың теңге	мың теңге
Ағымдағы табыс салығы бойынша Шығыс	(3,953,138)	(885,422)
Ағымдағы табыс салығының барлығы	(3,953,138)	(885,422)
Уақытша айырмашылықтардың туындауы және қалпына келуі және бағалау резервінің өзгеруі салдарынан кейінге қалдырылған салық міндеттемелерінің шамасының өзгеруі	815,660	(675,012)
Табыс салығы бойынша шығыстардың барлығы	(3,137,478)	(1,560,434)

2024 жылы ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20% құрайды (2023 жыл: 20%).

Пайдаға салынатын салық бойынша шығыс есепті кезең үшін салық салынғанға дейінгі пайда (шығын) көрсеткішін басшылықтың бүкіл қаржы жылындағы пайдаға салынатын салықтың орташа өлшенген жылдық мөлшерлемесін ең жақсы бағалауына тең мөлшерлемеге көбейту жолымен айқындалған сомада танылады.

Осылайша, қаржылық ақпараттағы тиімді салық мөлшерлемесі басшылықтың жылдық қаржылық есептілік үшін тиімді салық мөлшерлемесін бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

Табыс салығының тиімді мөлшерлемесін есептеу:

	2024 ж.		2023 ж.	
	мың теңге	%	мың теңге	%
Салық салуға дейінгі пайда	11,956,657	100	6,514,318	100
Табыс салығы бойынша қолданыстағы мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	(2,391,331)	(20)	(1,302,864)	(20)
Инвестициялық бағалы қағаздардан салық салынбайтын табыс	797,971	7	786,987	12
Регрессиялық талап бойынша таза шегерілмейтін шығын	1,266,957	11	(1,049,714)	(16)
ХҚЕС 17	(2,769,603)	(23)	-	-
Басқа салық салынбайтын кірістер / шығыстар	(41,471)	-	5,157	-
	(3,137,478)	(26)	(1,560,434)	(24)

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсаттары үшін пайдаланылатын сомалар арасында туындайтын уақытша айырмашылықтар 2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелердің пайда болуына әкеледі.

Сақтандыру міндеттемелері ХҚЕС 17-ге сәйкес есептелетіндігіне, ал 2023 жылы салық есебі «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының салық салынатын кірісін есептеу үшін көрсеткіштер бойынша есептілікті ұсыну нысаны мен мерзімін бекіту туралы» ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 2023 жылғы 24 сәуірдегі № 26 қаулысының ережелеріне сәйкес жүргізілгендігіне байланысты табыс салығы бойынша салық базасының мөлшерін азайтатын уақыт айырмашылығы пайда болды. Компания мәртебесінің өзгеруіне, «жалпы сақтандыру» және «қайта сақтандыру» салалары бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін жүзеге асыруға лицензияның қайтарылуына байланысты компанияға сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының кірістері мен шегерімдерін айқындау тәртібі бөлігінде Салық кодексінің ережелері қолданылмай қалды. Тиісінше, салық базасын есептеуге қатысатын көрсеткіштер бойынша салық есебінде өзгерістер болды (19-ескертпені қараңыз).

Ағымдағы кезеңде шегерімдер Компанияның кіріс алуға бағытталған қызметіне байланысты осындай шығыстарды растайтын құжаттар болған кезде іс жүзінде жүргізілген шығыстар бойынша жүргізіледі.

Шегерімдердегі өзгерістер қызмет жалпыға бірдей белгіленген тәртіппен салық салуға жататындығына байланысты болды, осыған байланысты сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты барлық резервтер (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жасасу кезінде КТС бойынша шегерімдер) шегерімдерден алынып тасталды. Нәтижесінде, бұдан бұрын танылған уақыт айырмашылықтары кейінге қалдырылған салық есебінен алынып тасталды және 2024 жылғы 31 желтоқсанда 9,619,286 мың теңге сомасында елеулі кейінге қалдырылған салық активі қалыптасты. Компания кейінге қалдырылған салық активін тек 72,991 мың теңге сомасында тану шешімін қабылдады, себебі активтің бүкіл сомасын тану іс жүзінде мүмкін емес, себебі оны болашақта пайдалануға, болашақ салық төлемдеріне және осы активті іске асыру үшін қажетті қаржылық нәтижелердің тұрақтылығына қатысты белгісіздік бар. Компания оны пайдалану ықтималдығын бағалады және болашақта болжамды кірістер мен жоспарланған салық міндеттемелерін ескере отырып, активтің тек бір бөлігі ғана есептілікте танылуы мүмкін деген қорытындыға келді.

Бұрын Компания қолданған кірістердің өсуіне және салықтық жеңілдіктердің таратылмауына байланысты табыс салығы бойынша салық базасы едәуір өсті және КТС бойынша салық міндеттемесі өсті.

Компания ҚР Салық заңнамасына түзетулер енгізуге бастамашы болды.

2024 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішіндегі уақыт айырмашылықтарының шамасының өзгеруі келесідей ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	2024 жылғы 1 қаңтардағы мәліметтер бойынша қалдық	Кезеңдегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілген	2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша қалдық
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(956)	(9,010)	(9,966)
Демалыс резерві және бонустар	49,540	13,257	62,797
Әкімшілік-шаруашылық қызмет бойынша провизиялар	6,160	14,000	20,160
ҚЕХС 17 әсері	(797,413)	797,413	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесінің жиыны	(742,669)	815,660	72,991

2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішіндегі уақыт айырмашылықтарының шамасының өзгеруі келесідей ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	2023 жылғы 1 қаңтардағы мәліметтер бойынша қалдық	Кезеңдегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілген	2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша қалдық
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(6,112)	5,157	(956)
Демалыс резерві және бонустар	41,105	8,435	49,540
Әкімшілік-шаруашылық қызмет бойынша провизиялар	47,199	(41,039)	6,160
ҚЕХС 17 әсері	(149,849)	(647,564)	(797,413)
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесінің жиыны	(67,657)	(675,012)	(742,669)

13. Ақшалай қаражат және оның баламалары

2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есепте көрсетілген ақша қаражаттары мен олардың баламалары:

	2024 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Ағымдағы шоттардағы және банктердегі талап етілгенге дейінгі депозиттердегі ақшалай қаражат		
- ВВВ+ және ВВВ- аралығындағы кредиттік рейтингімен	656,784	-
- ВВ- және ВВ+ аралығындағы кредиттік рейтингімен	2,191,603	1,044,864
- В- және В+ аралығындағы кредиттік рейтингімен	-	-
- рейтингі жоқ	696	-
«Кері РЕПО» шарттары		
- АА+ кредиттік рейтингімен	-	2,618,580
- ВВВ + және ВВВ- аралығындағы кредиттік рейтингімен	78,685,558	92,382,671
- ВВ+ және ВВ- аралығындағы кредиттік рейтингімен	-	3,574,194
- В- және В+ аралығындағы кредиттік рейтингімен	-	1,150,396
	81,534,641	100,770,705
Шығынға арналған бағалау резерві	(1,460)	-
Барлық ақшалай қаражат пен олардың баламалары	81,533,181	100,770,705

«Кері РЕПО» шарттары

	2024 ж. 31 желтоқсан Әділ құн мың теңге	2024 ж. 31 желтоқсан Баланстық құн мың теңге
Қазақстандық мемлекеттік бағалы қағаздар	24,115,817	24,124,459
Корпоративтік бағалы қағаздар	53,673,096	54,561,099
	77,788,913	78,685,558
	2023 ж. 31 желтоқсан Әділ құн мың теңге	2023 ж. 31 желтоқсан Баланстық құны мың теңге
Қазақстандық мемлекеттік бағалы қағаздар	53,076,074	53,310,766
АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары	2,626,636	2,618,580
Корпоративтік бағалы қағаздар	43,526,746	43,796,495
	99,229,456	99,725,841

Ақшалай қаражат және ақшалай қаражаттың баламалары Қолма-қол ақша және ақша қаражаттарының баламалары бұл қолма-қол ақшаның белгілі бір сомасына оңай айырбасталатын және құнының шамалы өзгеруіне ұшырайтын баптар болып табылады. Қолма-қол ақша мен ақша қаражаттарының баламалары бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз кері РЕПО шарттарын қамтиды. Ұсыну сәтінде үш айдан астам мерзімге пайдалануға қатысты шектеулер бар қаражат қаржы жағдайы туралы есепте де, ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте де ақша қаражаты мен ақша қаражатының баламаларының құрамынан шығарылады. Ақша қаражаттары мен ақша қаражаттарының баламалары амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, себебі: (i) олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталады және бұл ақша ағындары тек негізгі қарыз бен пайыз есебінен төлемдер болып табылады және (ii) олар пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын санатқа жатқызылмайды.

Кредиттік рейтингтер «Standard&Poors» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе осыған ұқсас халықаралық агенттіктің баламаларына сәйкес ұсынылады.

Рейтингі жоқ қаржы құралдары бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтерді есептеу мақсатында Компания Бас компанияның кредиттік рейтингін қолданады.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық ақша қаражаттары мен олардың баламалары кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатқызылды.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 3 эмитентте қалдықтары болды («Кері Репо» шарттары бойынша), олардың үлесіне меншікті капиталдың 10% - дан астамы тиесілі.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы эмитенттер бойынша қалдықтардың көлемі 73,838,898 мың теңгені құрайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 3 эмитентте қалдықтары болды («Кері Репо» шарттары бойынша), олардың үлесіне меншікті капиталдың 10% - дан астамы тиесілі.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы эмитенттер бойынша қалдықтардың көлемі 87,108,386 мың теңгені құрайды.

14. Банктердегі депозиттер

	2024 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
- BBB+ және BBB- аралығындағы кредиттік рейтингімен	2,236,852	-
- BB- және BB+ аралығындағы кредиттік рейтингімен	29,857,062	21,043,266
	32,093,914	21,043,266
Шығынға арналған бағалау резерві	(90,780)	(82,067)
Банктердегі депозиттердің барлығы	32,003,134	20,961,199

Кредиттік рейтинг «Standard&Poor's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе осыған ұқсас халықаралық агенттіктің баламаларына сәйкес ұсынылған.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі депозиттер кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатқызылды.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі шоттар мен депозиттер бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылына 7.25%-дан 14,80%-ға дейін құрайды (2023 жылғы 31 желтоқсан: 6%-дан 8.5%-ға дейін).

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі шоттар мен депозиттер бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылына 1%-дан 3,5%-ға дейін құрайды (2023 жылғы 31 желтоқсан: 0,30%-дан 3,2%-ға дейін).

2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша Компанияның 1 банкте қалдығы болды, олардың үлесіне меншікті капиталдың 10%-дан астамы тиесілі. Осы банктегі қалдықтардың көлемі 2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша 13,201,528 мың теңгені құрайды.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның банктерде үлесіне меншікті капиталдың 10%-дан астамы келетін қалдықтары болған жоқ.

Шығынға бағалау резервінің қозғалысы

	1-кезең	
мың теңге	2024 жылғы 31 желтоқсан	2023 жылғы 31 желтоқсан
Кезеңнің басында	82,067	153,513
Шығындарға арналған бағалау резервінің таза өзгеруі	10,173	(71,446)
Кезеңнің соңында	92,240	82,067

15. Инвестициялық бағалы қағаздар

	2024 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	45,818,084	23,299,824
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын	16,074,081	6,044,231
	61,892,165	29,344,055

	2024 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын		
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары		
«BBB+» - «BBB-» кредиттік рейтингімен	30,366,599	12,669,549
Шет мемлекеттердің мемлекеттік облигациялары		
«AA+» кредиттік рейтингімен	290,348	281,450
Мемлекеттік облигациялардың барлығы	30,656,947	12,950,999
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары		
«AAA» кредиттік рейтингімен	9,439,787	8,887,266
«BBB+» - «BBB-» кредиттік рейтингімен	-	1,461,559
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздарының жиыны	9,439,787	10,348,825
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигациялары		
«BBB+» - «BBB-» кредиттік рейтингімен	5,721,350	
	45,818,084	23,299,824
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын		
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигациялары		
«BBB+» - «BBB-» кредиттік рейтингімен	10,138,749	-
- рейтингі жоқ	5,482,528	4,564,644
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигацияларының жиыны	15,621,277	4,564,644
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары		
«AAA» кредиттік рейтингімен	-	1,018,504
«BBB+» - «BBB-» кредиттік рейтингімен	-	461,083
- рейтингі жоқ	452,804	-
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздарының жиыны	452,804	1,479,587
	16,074,081	6,044,231

Жеткізу осы нарық үшін заңнамада немесе іскерлік айналым әдет-ғұрыптарында белгіленген мерзімдерде жүргізілуі тиіс қаржы активтерін сатып алу және сату («стандартты шарттарда» сатып алу және сату) мәміле жасалған күні, яғни Компания қаржы активін сатып алуға немесе сатуға міндеттенетін күні көрсетіледі.

Бизнес-модельді бағалау

Компания актив ұсталатын бизнес-модельдің мақсатын қаржы құралдары портфолиосы деңгейінде бағалайды, өйткені бұл бизнесті басқару тәсілін және ақпараттың басшылыққа қалай ұсынылатындығын жақсы көрсетеді.

Компания келесі ақпаратты талдайды:

- Портфельді басқару үшін белгіленген саясаттар мен мақсаттар, сондай-ақ аталған саясаттарды іс жүзінде іске асыру. Атап айтқанда, басқару стратегиясы шартта көзделген пайыздық кірісті алуға, пайыздық мөлшерлемелердің белгілі бір құрылымын сақтауға, қаржылық активтерді өтеу мерзімдерінің осы активтерді қаржыландыру үшін пайдаланылатын қаржылық міндеттемелерді өтеу мерзімдеріне сәйкестігін қамтамасыз етуге немесе активтерді сату арқылы ақша ағындарын жүзеге асыруға бағытталған ба.
- Портфельдің тиімділігі қалай бағаланады және бұл ақпарат Компания басшылығының назарына қалай жеткізіледі.
- Бизнес-модельдің өнімділігіне әсер ететін тәуекелдер (және осы бизнес-модельде ұсталатын қаржылық активтер) және осы тәуекелдерді басқару қалай жүзеге асырылады.

- Портфельді басқаруға жауапты менеджерлердің сыйақысы қалай жүзеге асырылады (мысалы, бұл сыйақы көрсетілген активтердің әділ құнына немесе активтер бойынша шартта көзделген ақша ағындарына байланысты ма).
- Өткен кезеңдердегі сатылымның жиілігі, көлемі және уақыты, мұндай сатылымның себептері, сондай-ақ сатудың болашақ деңгейіне қатысты күтулер. Алайда, сату деңгейлері туралы ақпарат оқшауланбайды, бірақ компанияның қаржылық активтерді басқару мақсатына қалай қол жеткізетінін және ақша ағындарының қалай жүзеге асырылатындығын біртұтас талдау шеңберінде қарастырылады.

Сауда үшін ұсталатын немесе басқаруы жүзеге асырылатын және нәтижелілігі әділ құн негізінде бағаланатын қаржы активтері пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады, өйткені олар шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында да, шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында да, қаржы активтерін сату мақсатында да ұсталмайды.

Өтеуге дейін арналған қаржы активтері шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында ұсталады. Қазіргі уақытта қаржы активтерінің портфелін басқару кезінде, өтеу мерзімі 2 жылға дейінгі бағалы қағаздарды және салымдарды сатып алу кезінде, оның ішінде экспорттаушыларды қаржылық қолдауға бағытталған қызметтің негізі шеңберінде орналастырылатын, бизнес-модельге «шарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» ретінде жатқызылған. Бұл ретте бағалы қағаздар бастапқы танылған кезде нарық конъюктурасына және бағалы қағаздар шығару шарттарына байланысты кез келген басқа бизнес-модельге жатқызылуы мүмкін.

Өтеуге дейін және сатуға арналған қаржы активтері шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында және активті сату арқылы ұсталады. Қоғамның қызметін ескере отырып, өтеу мерзімі 2 жылдан асатын бағалы қағаздар портфелін басқару кезінде Компания оларды сақтандыру жағдайлары бойынша ықтимал төлемдерді жүзеге асыру мақсатында, бағалы қағаздарды сату арқылы «Шарттық ақша ағындарын алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» ретінде бизнес-модельге жатқызады.

Кредиттік рейтингтер «Standard&Poor's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе басқа халықаралық агенттіктердің баламаларына сәйкес ұсынылады.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания "City Transportation Systems" ЖШС облигацияларына иелік етті. Осы облигациялар бойынша халықаралық рейтингтік агенттіктердің рейтингтері жоқ, алайда Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің кепілдігі бар.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен номиналданған инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылдық 5,49%-дан 15,25%-ға дейін өзгерді (2023 жылғы 31 желтоқсан: 5,15%-дан 15,35%-ға дейін).

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ доллармен номиналданған инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылдық 5,02%-дан 5,72%-ға дейін өзгерді (2023 жылғы 31 желтоқсан: 3,25%-дан 5,72%-ға дейін).

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша канадалық доллармен ироvané инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылдық 5,38% құрады (2023 жылғы 31 желтоқсан: 5,38%).

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын барлық инвестициялық бағалы қағаздар кредиттік тәуекелдің 1-сатысына жатқызылды. «Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС сәйкес, 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтер көлемі 80,597 мың теңгені құрады (2023 жылғы 31 желтоқсан: 2,725 мың теңге).

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 1 эмитенттің қаржы құралдарына иелік етті, олардың үлесіне меншікті капиталдың 10% - дан астамы тиесілі. 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы эмитенттер бойынша қалдықтар көлемі 30,366,598 мың теңгені құрайды (2023 жылғы 31 желтоқсанда: 12,669,549 мың теңге мөлшерінде қалдықтары бар 1 эмитент).

16. Сақтандыру активтері мен міндеттемелері

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы GMM және PAA бойынша LRC және LIC салыстыру:

	Жалпы бағалау моделі бойынша камтудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Сыйлықақыны бөлу әдісі бойынша жабудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Жалпы бағалау моделі бойынша туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер	Сыйлықақыны бөлу әдісі бойынша туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер		Барлығы
	Шығын компонентін қоспағанда	Шығын компоненті	Болашақ ақша ағындарының келтірілген құны	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету		Болашақ ақша ағындарының келтірілген құны	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету	
2024 жылғы 1 қаңтардағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	4,828,392	10,485,420	335,131	-	18,488,673	275,780	-	34,413,396
2024 жылғы 1 қаңтардағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	(56,622)	-	(146,200)	-	-	-	-	(202,822)
сақтандыру бойынша кіріс:	(5,775,106)	-	(1,010,445)	-	-	-	-	(6,785,552)
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:								
пайда болған сақтандыру шығындары және сақтандыру қызметтері бойынша келтірілген өзге де шығыстар;	994,264	-	-	-	7,840,572	672,402	-	9,507,238
аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	-	-	-	-	-	-	-	-
өткен кезеңдердегі қызметтерге қатысты өзгерістер	-	-	-	-	(7,256,551)	(502,444)	-	(7,758,995)
Ауыртпалығы бар шарттар топтары бойынша шығындар және осындай шығындарды қалпына келтіру	-	9,338,871	-	-	-	-	-	9,338,871
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиынты	994,264	9,338,871	-	-	584,021	169,958	-	11,087,114
Сақтандыру қызметінің нәтижесі	(4,780,843)	9,338,871	(1,010,445)	-	584,021	169,958	-	4,301,562
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	384,825	2,298,666	-	-	-	-	-	2,683,491
Жиынтық табыстың құрамында танылған сомалардың жиынтығы	(4,396,018)	11,637,537	(1,010,445)	-	584,021	169,958	-	6,985,053
кезеңдегі ақша ағындары:								
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар (немесе ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша төленген) аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда, пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген (не ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша өтелген) сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар;	5,668,673	-	1,267,246	-	-	-	-	6,935,919
аквизициялық ақша ағындары	(994,264)	-	-	-	5,536,250	229,904	-	4,771,891
Ақша ағындарының жиынты	4,674,409	-	1,267,246	-	5,536,250	229,904	-	11,707,810
2024 жылғы 31 желтоқсандағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	5,050,161	22,122,957	265,861	-	24,608,944	675,642	-	52,723,566
2024 жылғы 31 желтоқсандағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	-	(179,871)	-	-	-	-	(179,871)

	Жалпы бағалау моделі бойынша камтудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Сыйлықақыны бөлу әдісі бойынша жабудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Жалпы бағалау моделі бойынша туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер	Сыйлықақыны бөлу әдісі бойынша туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер		Барлығы
	Шығын компонентін қоспағанда	Шығын компоненті	Болашақ ақша ағындарының келтірілген құны	Қаржылық емес тәуекелге түзету		Болашақ ақша ағындарының келтірілген құны	Қаржылық емес тәуекелге түзету	
2023 жылғы 1 қаңтардағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	4,594,902	11,457,213	392,710	-	9,598,551	517,248	-	26,560,624
2023 жылғы 1 қаңтардағы сақтандыру шарттары бойынша активтер сақтандыру бойынша кіріс:	(22,076)	-	(97,741)	-	-	-	-	(119,817)
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:	(5,937,864)	-	(853,584)	-	-	-	-	(6,791,448)
пайда болған сақтандыру шығындары және сақтандыру қызметтері бойынша келтірілген өзге де шығыстар:	614,304	-	-	-	11,193,536	254,949	-	12,062,789
аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	-	-	-	-	-	-	-	-
өткен кезеңдердегі қызметтерге қатысты өзгерістер	-	-	-	-	1,135,048	(496,417)	-	638,631
Ауырталмағы бар шарттар топтары бойынша шығындар және осындай шығындарды қалпына келтіру	-	(3,968,769)	-	-	-	-	-	(3,968,769)
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны	614,304	(3,968,769)	-	-	12,328,584	(241,468)	-	8,732,651
Сақтандыру қызметінің нәтижесі	(5,323,560)	(3,968,769)	(853,584)	-	12,328,584	(241,468)	-	1,941,203
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	654,228	2,996,976	-	-	-	-	-	3,651,204
Жиынтық табыстың құрамында танылған сомалардың жиынтығы	(4,669,332)	(971,793)	(853,584)	-	12,328,584	(241,468)	-	5,592,407
кезеңдегі ақша ағындары:								
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар (немесе ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша төленген) аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда, пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген (не ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша өтелген) сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар:	4,937,368	-	844,466	-	-	-	-	5,781,834
аквизициялық ақша ағындары	-	-	-	-	(3,438,461)	-	-	(3,438,461)
Ақша ағындарының жиыны	4,937,368	-	844,466	-	(3,438,461)	-	-	2,343,373
2023 жылғы 31 желтоқсандағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	4,828,392	10,485,420	335,131	-	18,488,673	275,780	-	34,413,396
2023 жылғы 31 желтоқсандағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	(56,622)	-	(146,200)	-	-	-	-	(202,822)

2024 жылы 7,039,781 мың теңге (2023 жылы 2,991,710 мың теңге) сомасындағы регресс талаптары бойынша кірістер туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелерді азайтты және 2024 жылы толығымен алынды және «аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда, пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген (не ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша өтелген) сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар» құрамында көрсетіледі.

Есепті кезеңнің басына және соңына сақтандыру шарттарын бағалау компоненттерін салыстыру. РАА моделі бойынша бағаланатын сақтандыру шарттары бойынша камтудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелер салыстыруға енгізілмеген.

	Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету	Шартта көзделген қызметтер үшін маржа	Жалпы бағалау моделі бойынша туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер	Барлығы
2024 ж.					
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	9,515,624	5,187,186	611,002	18,488,674	33,802,485
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	(880,118)	428,067	395,430		(56,622)
2023 жылғы 1 қаңтарға жиыны	27,203,476	5,999,391	818,777		33,745,863
ағымдағы кезеңдегі қызметтерге қатысты өзгерістер:					
көрсетілген қызметтерді көрсету мақсатында пайда немесе шығын құрамында танылған шартта көзделген қызметтер үшін маржа шамасы	-	-	(1,907,043)	-	(1,907,043)
Болашақ немесе өткен кезеңдердің қызметтеріне жатпайтын қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетудің өзгеруі	-	(3,947,656)	-	-	(3,947,656)
тәжірибеге негізделген түзетулер	(7,671,994)	-	-	-	(7,671,994)
	(7,671,994)	(3,947,656)	-	-	(7,671,994)
болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер:					
шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзететін бағалардың өзгеруі	(654,343)	(429,518)	1,083,862	-	-
ауыртпалығы бар шарттар топтары бойынша шығындар және осындай шығындарды қалпына келтіру	8,616,305	5,655,840	-	-	14,272,145
бастапқыда кезең ішінде танылған шарттар	1,906,052	1,581,683	324,841	-	3,812,576
	9,868,014	6,808,005	1,408,702	-	18,084,721
өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер:					
пайда болған сақтандыру шығындарына қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістер	-	-	-	584,021	584,021
Сақтандыру қызметі бойынша нәтиже	2,196,020	2,603,349	(498,340)	584,021	5,142,050
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	1,598,192	905,350	179,949	-	2,683,491
Жиынтық табыстың құрамында танылған сомалардың жиынтығы	3,794,212	3,765,699	(318,391)	584,021	7,825,541
басқа өзгерістер	-	-	-	-	-
кезеңдегі ақша ағындары:					
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар (немесе ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша төленген)	5,668,672	-	-	-	5,668,672
аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда, пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген (не ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша өтелген)	(994,264)	-	-	(5,536,250)	4,541,986
сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар;	-	-	-	-	-
аквизициялық ақша ағындары	-	-	-	-	-
Ақша ағындарының жиыны	4,674,409	-	-	5,536,250	10,210,659
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жиыны	17,104,126	9,380,951	688,041	24,608,944	51,782,062
Соңындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	17,104,126	9,380,951	688,041	24,608,944	51,782,062
Соңындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	-	-	-	-
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жиыны	17,704,126	9,380,951	688,041	24,608,944	51,782,062

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ
2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

	Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету	Шартта көзделген қызметтер үшін маржа	Жалпы бағалау моделі бойынша туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер	Барлығы
2023 ж.					
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер*	8,778,559	5,688,319	1,585,237	5,598,551	26,650,666
Сақтандыру шарттары бойынша активтер*	(649,089)	43,928	583,084	-	(22,076)
2023 жылғы 1 қаңтарға жиыны*	8,129,470	5,732,247	2,168,321		26,628,590
ағымдағы кезеңдегі қызметтерге қатысты өзгерістер:					
көрсетілген қызметтерді көрсету мақсатында пайда немесе шығын құрамында танылған шартта көзделген қызметтер үшін маржа шамасы	-	-	(1,596,632)	-	(1,596,632)
Болашақ немесе өткен кезеңдердің қызметтеріне жатпайтын қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетудің өзгеруі	-	(6,674,964)	-	-	(6,674,964)
тәжірибеге негізделген түзетулер	(114,843,599)	-	-	-	(114,843,599)
	(114,843,599)	(6,674,964)	(1,596,632)		(123,115,195)
болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер:					
шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзететін бағалардың өзгеруі	219,055	30,823	(249,878)	-	-
ауыртпалығы бар шарттар топтары бойынша шығындар және осындай шығындарды қалпына келтіру	(7,434,575)	(1,046,120)	-	-	(8,480,695)
бастапқыда кезең ішінде танылған шарттар	115,016,142	6,730,476	487,851	-	122,234,468
	107,800,621	5,715,179	237,973		113,753,774
өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер:					
пайда болған сақтандыру шығындарына қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістер	-	-	-	12,328,584	12,328,584
Сақтандыру қызметі бойынша нәтиже шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	(7,042,077)	(959,785)	(1,358,659)	12,328,584	2,967,162
Жиынтық табыстың құрамында танылған сомалардың жиынтығы	(4,431,333)	(116,995)	(1,161,890)		6,618,366
басқа өзгерістер	-	-	-	-	-
кезеңдегі ақша ағындары:					
шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар (немесе ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша төленген)	4,937,368	-	-	-	4,937,368
аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда, пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген (не ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша өтелген) сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар;	-	-	-	(3,438,461)	(3,438,461)
аквизициялық ақша ағындары	-	-	-	-	-
	4,937,368			(3,438,461)	1,498,907
Ақша ағындарының жиыны	8,635,506	5,615,252	1,006,432	18,488,674	33,745,863
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жиыны*					
Соңындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер*	9,515,624	5,187,186	611,002	18,488,674	33,802,486
Соңындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер*	(880,118)	428,067	395,430	-	(56,622)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жиыны	8,635,506	5,615,252	1,006,432	18,488,674	33,745,863

*- презентацияны жақсарту мақсатында 2023 жылдың басындағы және аяғындағы сақтандыру шарттарын бағалаудың құрамдас бөліктерін салыстыруға арналған ақпаратты ашылым 2024 жылға арналған ашылымға сәйкес берілген.

Ауыртпалығы бар және ауыртпалықсыз шарттар бойынша ақпарат

	2024 жылғы 31 желтоқсан				2023 жылғы 31 желтоқсан			
	Сатып алынған ауыртпалықсыз шарттар	Пайда болған ауыртпалықсыз шарттар	Пайда болған ауыртпалығы бар шарттар	Барлығы	Сатып алынған ауыртпалықсыз шарттар	Пайда болған ауыртпалықсыз шарттар	Туындаған ауыртпалығы бар шарттар	Барлығы
<u>Шығарылған сақтандыру шарттары</u>								
<u>Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау</u>								
Аквизициялық ақша ағындары	-	-	-	-	-	-	-	-
Шағымдар және басқа да тікелей байланысты шығындар	-	102,312	4,335,075	4,437,387	-	1,540,643	120,309,057	121,849,700
<u>Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау</u>	-	102,312	4,335,075	4,437,387	-	1,540,643	120,309,057	121,849,700
Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау	-	(458,404)	(2,072,931)	(2,531,335)	-	(2,466,637)	(4,366,920)	(6,833,557)
Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету	-	31,251	1,550,432	1,581,683	-	438,143	6,292,333	6,730,476
CSM	-	324,841	-	324,841	-	487,851	-	487,851
Есепті кезеңде танылған шарттардан сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді ұлғайту	-	-	3,812,576	3,812,576	-	-	122,234,469	122,234,469

17. Меншікті капитал**(а) Акционерлік капитал**

мың теңге	Жай акциялар	Жай акциялар
	2024 ж.	2023 ж.
Шығаруға рұқсат етілген (жай акциялар)	92,000	92,000
Шығарылған және айналыстағы (жай акциялар)	91,440	91,440
Акциялар саны	87,300	87,300
Номиналды құны, мың теңге	266	266
Акциялар саны	2,780	2,780
Номиналды құны, мың теңге	5,000	5,000
Акциялар саны	1,360	1,360
Номиналды құны, мың теңге	50,000	50,000
Шығарылды және толық төленді, мың теңге	105,100,000	105,100,000

(ә) Капиталды басқару

Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрінің 2024 жылғы 29 наурыздағы № 160-НҚ бұйрығымен бекітілген Қазақстан экспорттық-кредиттік агенттігі үшін басқару, тәуекелдер және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру, сондай-ақ резервтерді қалыптастыру және олар бойынша актуарлық есеп айырысулар жүргізу қағидаларына, 10-тармаққа сәйкес. ЭКА қаржылық тұрақтылықты бақылау мақсатында ай сайынғы негізде капиталдың жеткіліктілік нормативін есептейді.

Капиталдың жеткіліктілік нормативі Компанияның меншікті капиталының Компанияның міндеттемелеріне қатынасы ретінде есептеледі және кемінде екі бірлікті құрайды.

мың теңге	2024 ж.	2023 ж.
	мың теңге	мың теңге
Меншікті капитал	125,425,051	117,526,491
Міндеттемелер	53,816,321	35,860,261
Капиталдың жеткіліктілік нормативі	2,33	3,28

(б) Дивидендтер

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания акционерлерінің компанияның дивидендтерін бөлу құқығы, егер таза табысты бөлу компанияның төлем қабілетсіздігіне немесе дәрменсіздігіне әкеп соқтырмаса, жинақталған шығын болған жағдайда, ҚЕХС-қа сәйкес дайындалған компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген бөлінбеген пайда мөлшерімен немесе ағымдағы жылғы таза пайда сомасымен шектеледі. компанияның меншікті капиталы бөлу нәтижесінде теріс болады.

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде 3,467,719 мың теңге немесе 91,440 дана акция үшін 37,923.44 теңге мөлшерінде дивидендтер жарияланды және төленді (2023 жылы: 1,590,502 мың теңге немесе 91,440 дана акция үшін 17,393.94 теңге).

(в) Күтпеген тәуекелдер резерві

Күтпеген тәуекелдер резерві (КТР) ҚЕХС 4 әдістемесі бойынша есептелген, алынбаған сыйлықақы резерві (АСР) жеткіліксіз болған кезде сақтандыру жағдайлары бойынша төлемдермен және шығындарды реттеуге арналған шығыстармен байланысты ықтимал болашақ тәуекелдерді жабу үшін қалыптастырылады. Егер таза сақтандыру төлемдерінің, шығындарды реттеуге арналған шығыстардың және шығындар резервінің өзгерістерінің сомасы (қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда) таза сақтандыру сыйлықақылары мен АСР өзгерістері (қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда) арасындағы айырманың 105%-нан асатын болса және сақтандырудың осы түрі бойынша қолданыстағы сақтандыру шарттары бойынша таза сақтандыру сыйлықақыларының көлемі есепті күнге таза сақтандыру сыйлықақыларының жалпы көлемінің кемінде 5% болса, бұл резерв ай сайын қалыптастырылады.

31.12.2024 жылға КТР «0» құрады, бұл есепті күнге таза сақтандыру төлемдерінің, шығындарды реттеу бойынша шығыстардың және шығындар резервінің өзгеруінің (қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда) сомасы таза сақтандыру сыйлықақылары мен АСР өзгерістерінің (қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда) арасындағы айырмамен байланыстыра отырып, қарыздар мен өзге қаржы шығындарын сақтандыру бойынша 105%-дан аспайтынды. Бұдан басқа, «Қаржы ұйымдарының шығындары» түрі бойынша сыйлықақының жалпы сомасынан таза сыйлықақының үлесі 5%-дан кем болды. Осыған байланысты сақтандырудың барлық түрлері бойынша КТР қалыптастырылған жоқ.

(г) Тұрақтандыру резерві

Тұрақтандыру резерві компанияның болашақ сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға байланысты міндеттемелерін бағалау болып табылады. Тұрақтандыру резервін есептеу ағымдағы қаржы жылының басында қалыптастырылатын аяқталған қаржы жылының нәтижелері бойынша сақтандырудың әрбір класы бойынша жеке жүргізіледі және ағымдағы қаржы жылы аяқталғанға дейін өзгермейді. 2024 жылы тұрақтандыру резерві 4 123 978 мың теңгені құрады, бұл резерв 114 222 мың теңгені құраған 2023 жылмен салыстырғанда айтарлықтай өсім болып табылады. Бұл айтарлықтай өсім қарыздар бойынша тұрақтандыру резервінің артуына байланысты. Сақтандырудың осы түрі үшін тұрақтандыру резервін есептеулерінде 2024 жылғы 31 желтоқсанда шығын соңғы 5 жылдағы орташа шығындан 95% - ға төмен болды, бұл алдыңғы мәндерден айтарлықтай ауытқу болып табылады.

Тұрақтандыру резервін есептеу әдістемесіне сәйкес резерв сомасы 2023 жылы тапқан сыйлықақының 95% шегере отырып, өткен жылғы СР-мен қалыптастырылды. Бұл ретте, бұл резерв есепті күнге қарыздар бойынша қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда сақтандыру резервтерінің таза сомасының 10% -нан аспауы тиіс екенін атап өту маңызды.

18. Тәуекелді ашу

Тәуекелдерді басқару Компания қызметінің негізінде жатыр және Компанияның операциялық қызметінің маңызды элементі болып табылады. Нарықтық тәуекел, кредиттік тәуекел және өтімділік тәуекелі Компанияның өз қызметін жүзеге асыру процесінде кездесетін негізгі тәуекелдері болып табылады.

(а) Тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары

Компанияның тәуекелдерді басқару саясаты Компания ұшырайтын тәуекелдерді анықтауға, талдауға және басқаруға, тәуекелдер лимиттерін және тиісті бақылауларды белгілеуге, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін және олардың белгіленген лимиттерге сәйкестігін тұрақты бағалауға бағытталған. Тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары нарықтық жағдайдың, ұсынылатын өнімдер мен қызметтердің өзгеруін және пайда болатын ең жақсы тәжірибені көрсету мақсатында жүйелі түрде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жүйесінің дұрыс жұмыс істеуіне, негізгі тәуекелдерді басқаруға және тәуекелдерді басқару саясаты мен процедураларын мақұлдауға, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауға жауапты.

Басқарма тәуекелдерді төмендету жөніндегі шараларды мониторингілеу және енгізу үшін жауапты болады, сондай-ақ Компанияның тәуекелдердің белгіленген шегінде қызметті жүзеге асыруын қадағалайды. Тәуекелдерді басқару департаменті басшысының міндеттеріне тәуекелдерді жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарының сақталуын бақылау, сондай-ақ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерді анықтау, бағалау, басқару және есеп беру бойынша жалпы қағидаттар мен әдістердің қолданылуын бақылау кіреді.

Сыртқы және ішкі қауіп факторлары ұйым шеңберінде анықталады және басқарылады. Тәуекел факторларының барлық тізбесін анықтауға және тәуекелдерді төмендету бойынша ағымдағы рәсімдердің жеткіліктілік деңгейін анықтауға ерекше назар аударылады.

Кредиттік және нарықтық тәуекелдерді стандартты талдаудан басқа, Тәуекелдерді басқару департаменті жекелеген бағыттар бойынша сараптамалық баға алу мақсатында операциялық бөлімшелермен тұрақты кездесулер өткізу арқылы қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

(ә) Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел - бұл нарықтық бағалардың өзгеруі, мысалы, шетел валюталарының айырбастау бағамдары, пайыздық мөлшерлемелер және акциялар бағалары Компанияның пайдасына немесе оның қолындағы қаржы құралдарының құнына теріс әсер етуі мүмкін тәуекел. Нарықтық тәуекел валюталық тәуекелден, пайыздық тәуекелден, кірістілік қисығының тәуекелінен және басқа нарықтық тәуекелдерден тұрады. Нарықтық тәуекел нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістерге және нарықтық бағалар мен валюта бағамдарының құбылмалылық деңгейінің өзгеруіне әсер ететін пайыздық, валюталық және үлестік қаржы құралдарына қатысты ашық позициялар бойынша туындайды.

Нарықтық тәуекелді басқарудың міндеті - қабылданған тәуекел үшін алынған кірісті оңтайландыруды қамтамасыз ете отырып, нарықтық тәуекелге ұшыраудың қолайлы параметрлерден асып кетпеуін басқару және бақылау.

Компания жекелеген қаржы құралдары бойынша портфельдің шамасына қатысты ашық позиция бойынша лимиттерді, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру мерзімдерін, валюталық позицияны, шығындар лимиттерін белгілеу және олардың сақталуына тұрақты мониторинг жүргізу арқылы нарықтық тәуекелді басқарады.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің алшақтығын бақылау арқылы нарықтық тәуекелдің құрамдас бөлігі болып табылатын пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқару Компанияның таза пайыздық маржасының сыйақы мөлшерлемелерін өзгертудің әртүрлі стандартты және стандартты емес сценарийлеріне сезімталдығын бақылау процедурасымен толықтырылады.

(i) Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі - бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты қаржы құралы бойынша әділ құнның немесе болашақ ақша ағындарының өзгеру тәуекелі. Компания басым нарықтық пайыздық мөлшерлемелер ауытқуының қаржылық жағдайына және ақша ағындарына әсеріне шалдығады. Мұндай ауытқулар пайыздық маржаның деңгейін жоғарылатуы мүмкін, алайда оны төмендетуі де мүмкін немесе пайыздық мөлшерлемелердің күтпеген өзгеруі жағдайында шығындардың пайда болуына әкелуі мүмкін.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі белгілі бір өтеу мерзімі бар қолда бар немесе болжанатын активтер өтеу мерзімі ұқсас қолда бар немесе болжанатын міндеттемелердің шамасы бойынша артық немесе кем болған жағдайларда туындайды.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі негізінен сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруін мониторингтеу арқылы басқарылады. Баланстық құны 3,829,919 мың теңге (2023 жылғы 31 желтоқсан: 3,567,962 мың теңге) өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар үшін сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдері 6 айға дейінгі кезеңде (2023 жылғы 31 желтоқсан: 6 айға дейін) болады.

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын және пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруі нәтижесінде Компанияның жыл ішіндегі таза кірісі мен меншікті капиталының сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруіне (2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша қолданылатын позициялар және кірістілік қисық сызығының 100 базистік пунктке параллель төмендеу немесе өсудің жеңілдетілген сценарийі негізінде жасалған) сезімталдығын талдау келесідей ұсынылған:

	2024 жылғы 31 желтоқсан		2023 жылғы 31 желтоқсан	
	Пайда	Меншікті капитал	Пайда	Меншікті капитал
100 базистік тармаққа ұлғаю жағына параллель жылжу	(144,267)	(919,125)	(13,681)	(398,785)
100 базистік тармаққа азаю жағына параллель жылжу	148,056	955,903	13,965	416,355

(ii) **Валюталық тәуекел**

Компанияның бірнеше шетел валютасында көрсетілген активтері мен міндеттемелері бар. Валюталық тәуекел - бұл валюта айырбастау бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржы құралы бойынша әділ құнның немесе болашақ ақша ағындарының өзгеру қаупі.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	АҚШ				
	Теңге	доллары	Рубль	Басқалары	Барлығы
Активтер					
Ақшалай қаражат және оның баламалары	79,339,105	2,189,880	4,196	-	81,533,181
Банктердегі депозиттер	13,322,149	18,680,985	-	-	32,003,134
Бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:	-	-	-	-	-
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	45,527,736	-	-	290,348	45,818,084
- пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша	-	-	-	-	-
- амортизацияланған құн бойынша	10,138,749	5,935,332	-	-	16,074,081
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	179,871	-	-	-	179,871
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер	1,388,351	-	-	-	1,388,351
Барлық активтер	149,895,961	26,806,197	4,196	290,348	176,996,702
Міндеттемелер					
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	(52,722,522)	-	(1,045)	-	(52,723,567)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	(314,105)	-	-	-	(314,105)
Басқа міндеттемелер	(321,365)	(26,256)	-	-	(347,621)
Барлық міндеттемелер	(53,357,992)	(26,256)	(1,045)	-	(53,385,293)
2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	96,537,969	26,779,941	3,151	290,348	123,611,409

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	АҚШ				
	Теңге	доллары	Рубль	Басқалары	Барлығы
Активтер					
Ақшалай қаражат және оның баламалары	93,220,539	7,550,166	-	-	100,770,705
Банктердегі депозиттер	3,790,884	9,957,937	7,212,378	-	20,961,199
Бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:	-	-	-	-	-
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	23,018,374	-	-	281,450	23,299,824
- пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша	-	-	-	-	-
- амортизацияланған құн бойынша	1,018,504	5,025,727	-	-	6,044,231
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	202,822	-	-	-	202,822
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер	910,985	-	-	-	910,985
Барлық активтер	122,162,108	22,533,830	7,212,378	281,450	152,189,766
Міндеттемелер					
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	(34,412,024)	(288)	(1,084)	-	(34,413,396)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	(65,573)	-	-	-	(65,573)
Басқа міндеттемелер	(136,681)	-	-	-	(136,681)
Барлық міндеттемелер	(34,614,278)	(288)	(1,084)	-	(34,615,650)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	87,547,830	22,533,542	7,211,294	281,450	117,574,116

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша келесі валюталарға қатысты төмендегі кестеде көрсетілгендей қазақстандық теңге бағамының төмендеуі меншікті капиталдың және пайданың немесе шығынның бұдан әрі сипатталған ұлғаюына (азаюына) әкеп соқтырар еді. Бұл талдау Компанияның көзқарасы бойынша есепті кезеңнің соңындағы мәліметтер бойынша мүмкін болатын валюта бағамдарының өзгеруіне негізделген. Талдау барлық басқа ауыспалылар, әсіресе пайыздық мөлшерлемелер өзгеріссіз қалады дегенді білдіреді.

мың теңге	2024 ж.	2023 ж.
АҚШ доллары бағамының 30%-ға өсуі (2023: 30%)	8,033,983	6,760,063
Рубль бағамының 30%-ға өсуі (2023: 30%)	945	2,163,388
басқа валюта бағамының 10%-ға өсуі (2023 ж.: 10%)	29,035	28,145

2024 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша бұдан бұрын аталған валюталарға қатысты қазақстандық теңге бағамының өсуі сомасы бойынша тең, бірақ барлық басқа ауыспалылар өзгеріссіз қалатын шартпен белгі бойынша кері әсерге ие болар еді.

(б) Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел-бұл қарыз алушының немесе компанияның контрагентінің міндеттемелерді орындамауынан туындайтын қаржылық шығындар тәуекелі. Компания кредиттік тәуекелді шоғырландыру лимиттерін белгілеу және сақтау жөніндегі талаптарды қамтитын бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы кредиттік тәуекелді (танылған қаржы активтері және танылмаған шарттық міндеттемелер бойынша) басқарады. Қаржылық активтер мен міндеттемелерді басқару регламентін Басқарма қарайды және бекітеді.

Компания жекелеген контрагенттердің жағдайына тұрақты мониторинг жүргізеді және өзінің контрагенттерінің төлем қабілеттілігін тұрақты негізде қайта бағалауды жүргізеді. Жеке қарыз алушыларды талдаудан басқа, Тәуекелдерді басқару департаменті несиелер мен нарықтық тәуекелдердің шоғырлануына қатысты жалпы инвестициялық портфельді бағалауды жүргізеді.

Кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі, әдетте, қаржылық жағдай туралы есепте және танылмаған шарттық міндеттемелер сомасында қаржы активтерінің баланстық құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі ықтимал кредиттік тәуекелді төмендету үшін маңызды емес.

Есепті күнгі жағдай бойынша баланстық кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2024 ж. мың теңге	2023 ж. мың теңге
АКТИВТЕР		
Ақшалай қаражат және оның баламалары	81,533,181	100,770,705
Банктердегі депозиттер	32,003,134	20,961,199
Инвестициялық бағалы қағаздар:		
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	45,818,084	23,299,824
- пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша		
- амортизацияланған құн бойынша	16,074,081	6,044,231
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	179,871	202,822
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер	1,388,351	910,985
Тәуекелдің барлық ең жоғарғы деңгейі	176,996,702	152,189,766

2024 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша компанияда үш контрагент болды (2023 жылдың 31 желтоқсаны - бір контрагент), кредиттік тәуекелге ұшырау, оған қатысты кредиттік тәуекелдің ең жоғарғы әсерінің 10% - дан астамы. 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы клиенттерге қатысты кредиттік тәуекелге ұшырау 114,398,854 мың теңгені құрайды (2023 жылғы 31 желтоқсан: 65,980,315 мың теңге).

(в) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі - бұл компанияның қаржылық міндеттемелерді орындауда қиындықтарға тап болу қаупі, ол бойынша есеп айырысу ақша қаражатын немесе басқа қаржылық активті беру арқылы жүзеге асырылады. Өтімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері сәйкес келмеген кезде пайда болады. Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімі мен пайыздық мөлшерлемелері бойынша сәйкестік және/немесе бақыланатын сәйкессіздік өтімділік тәуекелін басқарудың негізгі нүктесі болып табылады. Жүргізілетін операциялардың әртүрлілігіне және соған байланысты белгісіздікке байланысты активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің толық сәйкес келуі қаржы институттары үшін әдеттегі тәжірибе болып табылмайды, бұл операциялардың кірістілігін арттыруға мүмкіндік береді, бірақ шығындардың пайда болу қаупін арттырады.

Компания бұл тәуекелді өтімділік пен өтеу мерзімдері арасындағы алшақтықты тұрақты негізде бағалау арқылы жұмсартады.

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

Төменде қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер мен сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді қоспағанда, 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген:

мың теңге	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жастан 5 жасқа дейін	5 жылдан астам	Барлығы
Қаржылық активтер						
Ақшалай қаражат және оның баламалары	54,456,017	27,077,164	-	-	-	81,533,181
Банктердегі депозиттер	275,228	454,635	25,785,703	6,125,530	-	32,641,096
Инвестициялық бағалы қағаздар:						
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ күн бойынша	-	-	-	45,473,128	344,957	45,818,084
- амортизацияланған күн бойынша	-	-	10,138,750	6,015,928	-	16,154,678
2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтердің жиыны	54,731,245	27,531,799	35,924,453	57,614,585	344,957	176,147,039
Қаржылық міндеттемелер						
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	(347,621)	-	-	(347,621)
2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелердің жиыны	-	-	(347,621)	-	-	(347,621)

Төменде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер күтілетін өтеу мерзімдері негізінде ұсынылады. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер қайта сақтандырушылардың таза үлестерімен ұсынылған:

мың теңге	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жастан 5 жасқа дейін	5 жылдан астам	Барлығы
Қаржылық активтер						
Ақшалай қаражат және оның баламалары	100,770,705	-	-	-	-	100,770,705
Банктердегі депозиттер	12,727,547	1,309,896	6,103,624	1,633,132	-	21,774,199
Инвестициялық бағалы қағаздар:						
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ күн бойынша	54,590	1,625,169	3,148,941	22,788,590	4,338,478	31,955,768
- амортизацияланған күн бойынша	-	86,866	6,124,746	565,086	-	6,776,698
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтердің жиыны	113,552,842	3,021,931	15,377,311	24,986,808	4,338,478	161,277,370

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

мың теңге	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жастан 5 жасқа дейін	5 жылдан астам	Барлығы
Қаржылық міндеттемелер						
Басқа қаржылық міндеттемелер	136,681	-	-	-	-	136,681
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелердің жиыны	136,681	-	-	-	-	136,681

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

(г) Актуарлық бөлік бойынша қосымша ашулар.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша болашақ шарттық ақша ағындарының келтірілген құнын бағалау

2024 жылғы 31 желтоқсан	Болашақ келісімшарттық ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау						2024 жылғы 31 желтоқсандағы жиыны
	1 жыл және одан кем	1-2 жыл	2-3 жыл	3-4 жыл	4-5 жас	5 жылдан астам	
Қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер	667,189	558,827	12,130	-	-	-	1,238,147
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	(29,640,534)	(8,013,424)	(4,881,770)	(1,939,744)	(793,592)	(557,592)	(45,826,654)

* - сомалар ақшаның уақытша құнын ескере отырып көрсетілген. Дисконттау ақша ағыны кезеңнің ортасында болатынын жеңілдету негізінде қолданылады

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша болашақ шарттық ақша ағындарының келтірілген құнын бағалау

2023 жылғы 31 желтоқсан	Болашақ келісімшарттық ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау						2023 жылғы 31 желтоқсандағы жиыны
	1 жыл және одан кем	1-2 жыл	2-3 жыл	3-4 жыл	4-5 жас	5 жылдан астам	
Қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер	516,088	394,897	-	-	-	-	910,985
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	(21,998,084)	(6,221,124)	(2,753,658)	(1,359,493)	(811,852)	(1,269,185)	(34,413,396)

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

Өнім желісі бойынша таза инвестициялық кірістер мен таза қаржылық сақтандыру шығындарын талдау төменде келтірілген:

	2024	2023
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар		
Есептелген пайыз	(2,528,492)	(3,434,550)
Ақшаның және өзге де қаржылық рұқсаттардың уақытша құнының өзгеруі	(125,862)	(216,654)
Валюта бағамының өзгеруі	-	-
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар	(2,654,354)	(3,651,204)
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша қаржылық кірістер		
Есептелген пайыз	99,303	375,789
Ақшаның және өзге де қаржылық рұқсаттардың уақытша құнының өзгеруі	11,655	4,591
Валюта бағамының өзгеруі	-	-
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша қаржылық кірістер	110,958	380,380
Сақтандыру қызметінен түсетін қаржылық шығыстардың жиыны	(2,543,396)	(3,270,824)

Баланстық құнның рұқсаттарындағы өзгерістерге сезімталдығын талдау.

2024 жылғы 31 желтоқсан				
	Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер бойынша рұқсаттарды өзгертудің абсолютті әсері	Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер бойынша рұқсаттарды өзгертудің салыстырмалы әсері	Сақтандыру шарттары бойынша активтер бойынша рұқсаттарды өзгертудің абсолютті әсері	Сақтандыру шарттары бойынша активтер бойынша рұқсаттарды өзгертудің салыстырмалы әсері
Рұқсаттағы өзгеріс				
Ең жақсы ARC/LRC бағасы	27,173,118		-	
Контрагенттің дефолт ықтималдығы +5%	1,295,035	4,77%	-	-
Контрагенттің дефолт ықтималдығы -5%	(1,302,934)	-4,79%	-	-
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын +5%	66,299	0,24%	-	-
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын -5%	(1,393,063)	-5,13%	-	-
Әкімшілік шығыстар +10%	73,709	0,27%	-	-
Әкімшілік шығыстар -10%	(72,705)	-0,27%	-	-
Шығындарды реттеу шығыстары +10%	1,018	0,00%	-	-
Шығындарды реттеу шығындары -10%	(1,018)	0,00%	-	-
Токтату ықтималдығы +10%	(415,242)	-1,53%	-	-
Токтату ықтималдығы -10%	420,800	1,55%	-	-
Инфляция қарқынының параллель ығысуы +1%	8,903	0,03%	-	-
Инфляция қарқынының параллель ығысуы -1%	(8,782)	-0,03%	-	-
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы +1%	(243,053)	-0,89%	-	-
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы -1%	250,136	0,92%	-	-

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертмелер

2023 жылғы 31 желтоқсан

	Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер бойынша рұқсаттарды өзгертудің абсолютті әсері	Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер бойынша рұқсаттарды өзгертудің салыстырмалы әсері	Сақтандыру шарттары бойынша активтер бойынша рұқсаттарды өзгертудің абсолютті әсері	Сақтандыру шарттары бойынша активтер бойынша рұқсаттарды өзгертудің салыстырмалы әсері
Рұқсаттағы өзгеріс				
Ең жақсы ARC/LRC бағасы	15,313,812		56,622	
Контрагенттің дефолт ықтималдығы +5%	689,971	4,51%	(1,195)	-2,11%
Контрагенттің дефолт ықтималдығы -5%	(679,766)	-4,44%	1,291	2,28%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын +5%	118,073	0,77%	(180)	-0,32%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын -5%	(704,320)	-4,60%	1,288	2,27%
Әкімшілік шығыстар +10%	44,451	0,29%	(200)	-0,35%
Әкімшілік шығыстар -10%	(44,094)	-0,29%	513	0,91%
Шығындарды реттеу шығыстары +10%	607	0,00%	(4)	-0,01%
Шығындарды реттеу шығындары -10%	(607)	0,00%	4	0,01%
Токтату ықтималдығы +10%	(183,280)	-1,20%	(619)	-1,09%
Токтату ықтималдығы -10%	187,693	1,23%	646	1,14%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы +1%	5,781	0,04%	(41)	-0,07%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы -1%	(5,705)	-0,04%	41	0,07%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы +1%	(164,751)	-1,08%	271	0,48%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы -1%	170,082	1,11%	(270)	-0,48%

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертпелер

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның рұқсаттардағы өзгерістерге сезімталдығын талдау

2024 жылғы 31 желтоқсан

Шартта көзделген қызметтер үшін маржа

	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері
Рұқсаттағы өзгеріс				
Ең жақсы CSM бағасы	688,041		634,479	
Контрагенттің дефолт ықтималдығы +5%	(4,270)	-0,62%	(3,814)	-0,60%
Контрагенттің дефолт ықтималдығы -5%	7,333	1,07%	5,569	0,88%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын +5%	8	0,00%	8	0,00%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын -5%	5,889	0,86%	4,132	0,65%
Әкімшілік шығыстар +10%	(4,632)	-0,67%	(4,104)	-0,65%
Әкімшілік шығыстар -10%	5,636	0,82%	4,709	0,74%
Шығындарды реттеу шығыстары +10%	(94)	-0,01%	434	0,07%
Шығындарды реттеу шығындары -10%	94	0,01%	86	0,01%
Токтату ықтималдығы +10%	(10,120)	-1,47%	(10,112)	-1,59%
Токтату ықтималдығы -10%	10,223	1,49%	10,215	1,61%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы +1%	(833)	0,12%	(797)	-0,13%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы -1%	3,865	0,57%	772	0,12%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы +1%	(405)	-0,06%	(983)	-0,15%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы -1%	1,278	0,19%	1,636	0,26%

2023 жылғы 31 желтоқсан

Шартта көзделген қызметтер үшін маржа

	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері
Рұқсаттағы өзгеріс				
Ең жақсы CSM бағасы	1,006,432		999,152	
Контрагенттің дефолт ықтималдығы +5%	(123,473)	-12,27%	(123,205)	-12,33%
Контрагенттің дефолт ықтималдығы -5%	136,279	13,54%	136,011	13,61%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын +5%	(38,759)	-3,85%	(38,758)	-3,88%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын -5%	135271	13,44%	135,009	13,51%
Әкімшілік шығыстар +10%	(7,014)	-0,70%	(6,893)	-0,69%
Әкімшілік шығыстар -10%	7,059	0,70%	6,937	0,69%
Шығындарды реттеу шығыстары +10%	(56)	-0,01%	(55)	-0,01%
Шығындарды реттеу шығындары -10%	56	0,01%	55	0,01%
Токтату ықтималдығы +10%	(54,394)	-5,40%	(54,088)	-5,41%
Токтату ықтималдығы -10%	56,617	5,63%	56,307	5,64%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы +1%	(516)	-0,05%	(514)	-0,05%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы -1%	508	0,05%	505	0,05%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы +1%	15,018	1,49%	15,015	1,50%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы -1%	(14,790)	-1,47%	(14,787)	-1,48%

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертмелер

Шартта көзделген қызметтер үшін пайданың рұқсаттардағы өзгерістерге сезімталдығын талдау

2024 жылғы 31 желтоқсан

Рұқсаттағы өзгеріс	Пайда			
	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері
Пайда	(6,076,597)		(6,439,788)	
Контрагенттің дефолт ықтималдығы +5%	(612,457)	10,08%	(302,372)	4,70%
Контрагенттің дефолт ықтималдығы -5%	624,601	-10,28%	630,864	-9,80%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын +5%	43,236	-0,71%	38,893	-0,60%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын -5%	690,410	-11,36%	696,944	-10,82%
Әкімшілік шығыстар +10%	(29,900)	0,49%	(27,757)	0,43%
Әкімшілік шығыстар -10%	29,364	-0,48%	27,721	-0,43%
Шығындарды реттеу шығыстары +10%	(424)	0,01%	(424)	0,01%
Шығындарды реттеу шығындары -10%	424	-0,01%	424	-0,01%
Токтату ықтималдығы +10%	231,159	-3,80%	231,159	-3,59%
Токтату ықтималдығы -10%	(232,389)	3,82%	(232,389)	3,61%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы +1%	(3,222)	0,05%	(3,073)	0,05%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы -1%	3,176	-0,05%	3,027	-0,05%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы +1%	80,768	-1,33%	85,190	-1,32%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы -1%	(82,145)	1,35%	(86,172)	1,34%

2024 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы қаржылық ақпаратқа ескертмелер

2024 жылғы 31 желтоқсан

Рұқсаттағы өзгеріс	Пайда			
	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін есепке алмағанда, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің абсолютті әсері	Қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, рұқсаттардағы өзгерістердің салыстырмалы әсері
Пайда	5,641,125	-	5,240,875	-
Контрагенттің дефолт ықтималдығы +5%	33,615	0,60%	13,575	0,26%
Контрагенттің дефолт ықтималдығы -5%	(46,530)	-0,82%	(26,438)	-0,50%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын +5%	199,185	3,53%	199,391	3,80%
Контрагент дефолт болған жағдайда шығын -5%	(53,813)	-0,95%	(33,487)	-0,64%
Әкімшілік шығыстар +10%	(8,757)	-0,16%	(8,950)	-0,17%
Әкімшілік шығыстар -10%	8,869	0,16%	9,062	0,17%
Шығындарды реттеу шығыстары +10%	(104)	0,00%	(107)	0,00%
Шығындарды реттеу шығындары -10%	104	0,00%	107	0,00%
Тоқтату ықтималдығы +10%	(333)	-0,01%	7,765	0,15%
Тоқтату ықтималдығы -10%	(1,742)	-0,03%	(9,955)	-0,19%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы +1%	(1,496)	-0,03%	(1,539)	-0,03%
Инфляция қарқынының параллель ығысуы -1%	1,459	0,03%	1,501	0,03%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы +1%	26,797	0,48%	30,238	0,58%
Дисконт мөлшерлемесінің параллель ығысуы -1%	(28,355)	-0,50%	(31,909)	-0,61%

19. Шартты міндеттемелер

(а) Соттың істерді қарауы

Нарықта өзінің әдеттегі қызметін жүзеге асыру барысында Компания әртүрлі заң түріндегі наразылықтарға тап болады. Компания басшылығы сотта істі қарау нәтижесінде туындайтын Компания міндеттемелерінің түпкілікті шамасы (болған жағдайда) болашақта Компания қызметінің қаржылық жағдайларына елеулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

(ә) Шартты салық міндеттемелері

Қазақстанның салық жүйесі салыстырмалы түрде жаңа бола отырып, заңнама нормаларының, ресми түсіндірмелердің және сот шешімдерінің көбінесе анық баяндалмаған және қарама-қайшы жиі өзгеруімен сипатталады, бұл оларды әртүрлі салық органдарының, соның ішінде ХҚЕС-ке сәйкес кірістерді, шығыстарды және қаржылық есептіліктің басқа да баптарын есепке алу тәртібіне қатысты пікірлерді екіұшты түсіндіруге мүмкіндік береді. Салықтарды есептеудің дұрыстығына қатысты тексерулер мен тергеулерді ірі айыппұлдар салуға және пайыздар алуға құқығы бар әртүрлі деңгейдегі реттеушілер жүргізеді. Есепті кезеңдегі салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі бес күнтізбелік жыл ішінде тексерілуі мүмкін, алайда белгілі бір жағдайларда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін.

Бұл жайттар Қазақстандағы салық тәуекелдерінің басқа елдерге қарағанда жоғары болуына әкеп соғуы мүмкін. Компания басшылығы қолданыстағы салық заңнамасын, нормативтік талаптарды және сот шешімдерін түсінуіне сүйене отырып, салық міндеттемелері толық көрсетілген деп санайды. Алайда, осы ережелерді тиісті органдардың түсіндіруі басқаша болуы мүмкін және егер олар өз ұстанымдарының заңдылығын дәлелдей алса, бұл осы қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

Сондай-ақ, Компанияның реттеуден шығуын ескере отырып, сақтандыру ұйымдары үшін көзделген салық шегерімдерін тарату мәселесін шешу мақсатында мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына қатысты ережелерге ұқсас корпоративтік табыс салығы туралы қолданыстағы ережелерді компанияға тарату бөлігінде ҚР Салық кодексіне түзетулер енгізуді көздейтін мәселе пысықталуда.

Республикалық бюджет комиссиясының 2024 жылғы 22 тамыздағы шешімімен 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап Компанияға корпоративтік табыс салығы бойынша салық шегерімдерін тарату және салалық заңнамаға тиісті түзетулер енгізу туралы ұсыныс қолдау тапқанын атап өткен жөн. Түзетулер тек Компанияның салық есебін реттейтін болады және өзге кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделеріне әсер етпейді.

Бірқатар жұмыс кеңестерінің қорытындысы бойынша Салық кодексіне, сондай-ақ «Сауда қызметін реттеу туралы» ҚР Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша түзетулер жобасы әзірленді.

Бұл ұсыныстар ҚР Үкіметінің Аппаратына Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі қабылдаған сақтандыру ұйымдары үшін нормативтік-құқықтық актілерге ұқсас тиісті нормативтік құқықтық актілерді қабылдауға Сауда және интеграция министрлігіне өкілеттік беру арқылы Компанияның салықтық есебі мен салықтық шегерімдерін регламенттеуді қамтитын түзетулермен салыстыру кестесі форматында енгізілді.

24 желтоқсанда ҚР Президенті Әкімшілігімен келісілген түзетулер ҚР Үкіметінің отырысына шығарылды және ҚР Үкіметінің мүшелері мақұлдады.

26 желтоқсанда ҚР Үкіметінің келісілген ұстанымы ҚР Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізілді.

Компания қосылған құн салығы бойынша есепте тұрмайтынын атап өткен жөн, себебі Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішіне (бұдан әрі – ЭҚЖЖ) сәйкес Компанияның экономикалық қызметінің негізгі түрі: 65200 - Қайта сақтандыру, ал екінші түрі 65122 – Шығынды мемлекеттік емес сақтандыру және 6499 - Сақтандыру мен зейнетақымен қамсыздандырудан басқа, басқа топтарға қосылмаған, өзге де қаржылық делдалдық болып табылады. ҚР Салық кодексінің ережелеріне сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық операцияларды іске асыру бойынша айналымдар, сондай-ақ сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жасасу және орындау бойынша сақтандыру брокерлерінің (сақтандыру агенттерінің) қызметтері қосылған құн салығынан босатылады.

20. Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құн және есепке алу жіктемелері

Әділ құнды бағалау активті сату кезінде алынуы немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жағдайында міндеттемені беру кезінде төленуі мүмкін бағаны анықтауға бағытталған. Дегенмен, бар белгісіздіктер мен бағалаудың субъективтілігіне байланысты әділ құн активтерді дереу сату немесе міндеттемелерді орындау мүмкін болатын құн ретінде қарастырылмауы керек.

Белсенді нарықтарда тізімделген қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны нарықтық баға белгілеулеріне немесе делдалдық баға белгілеулеріне негізделген. Барлық басқа қаржы құралдары үшін Компания бағалау әдістерін қолдана отырып, әділ құнды анықтайды.

Бағалау әдістерінің мақсаты активтерді сату немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында міндеттемелерді беру бойынша ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операцияның бағасын көрсететін әділ құнды бағалау тәсіліне қол жеткізу болып табылады.

Бағалау әдістеріне таза ағымдағы сәттегі құнын бағалау және ақша ағындарын дисконттау модельдері, нарықтық котировкалары белгілі ұқсас құралдармен салыстыру және басқа бағалау модельдері кіреді. Бағалау үшін пайдаланылатын пайымдаулар мен деректерге тәуекелсіз және базалық пайыздық мөлшерлемелер, кредиттік спрэдтер және дисконттау мөлшерлемелерін, акциялар мен облигациялардың котировкаларын, валюта бағамдарын, кор индекстерін, сондай-ақ күтілетін баға ауытқуларын және оларды салыстыруды бағалау үшін қолданылатын басқа түзетулер жатады.

Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушылары анықтайтын есепті күндегі жағдай бойынша қаржы құралының құнын көрсететін әділ құнды анықтауға бағытталған.

(а) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Компания көрсетілген бағаларды қалыптастыру кезінде пайдаланылатын деректердің маңыздылығын ескеретін әділ құнды бағалаудың келесі иерархиясын пайдалана отырып, әділ құнды бағалайды:

- 1-деңгей: Бірдей қаржы құралдарына қатысты белсенді нарықтағы котировкалар (түзетілмеген).
- 2-деңгей: 1-деңгейге қатысты котировкалардан басқа, тікелей (яғни котировкалар) немесе жанама түрде (яғни котировкалардан алынған деректер) қол жетімді деректер. Бұл санат мыналарды пайдалана отырып бағаланатын құралдарды қамтиды: ұқсас құралдар үшін белсенді нарықтардағы нарықтық котировкалар, белсенді ретінде қарастырылмайтын нарықтардағы ұқсас құралдар үшін нарықтық котировкалар немесе барлық пайдаланылатын деректері тікелей немесе жанама түрде бақыланатын бастапқы деректерге негізделетін бағалаудың басқа әдістері.

- 3-денгей: қолжетімсіз деректер. Бұл санатқа бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдар кіреді, мұндай бақыланбайтын деректер құралды бағалауға айтарлықтай әсер етеді. Бұл санатқа ұқсас құралдарға арналған баға белгілеулер негізінде бағаланатын құралдар кіреді, оларға қатысты құралдар арасындағы айырмашылықты көрсету үшін елеулі бақыланбайтын түзетулерді немесе пайымдауларды пайдалану талап етіледі.

Бұл санатқа ұқсас құралдарға арналған баға белгілеулер негізінде бағаланатын құралдар кіреді, оларға қатысты құралдар арасындағы айырмашылықты көрсету үшін елеулі бақыланбайтын түзетулерді немесе пайымдауларды пайдалану талап етіледі.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық қаржы құралдарының, басқа қаржы активтері мен басқа да қаржылық міндеттемелерден басқа әділ құны 2-денгейге жатқызылды.

(ә) Бухгалтерлік есептің жіктелуі және әділ құны

Келесі кесте 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	Баланстық құнның жиыны	Әділ құн
Ақшалай қаражат және оның баламалары	81,533,180	-	-	81,533,180	81,533,180
Банктердегі депозиттер	32,003,135	-	-	32,003,135	32,003,135
Бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:					
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	-	45,676,418	-	45,676,418	45,676,418
- пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша	-	-	-	-	-
- амортизацияланған құн бойынша	16,074,081	-	-	16,074,081	...
Активтер жиыны	129,610,396	45,676,418	-	175,286,814	...
Басқа қаржылық міндеттемелер	(347,621)	-	-	(347,621)	(347,621)
Қаржылық міндеттемелердің жиыны	(347,621)	-	-	(347,621)	(347,621)

Келесі кесте 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	Баланстық құнның жиыны	Әділ құн
Ақшалай қаражат және оның баламалары	100,770,705	-	-	100,770,705	100,770,705
Банктердегі депозиттер	20,961,199	-	-	20,961,199	20,961,199
Бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:					
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	-	23,299,824	-	23,299,824	23,299,824
- пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша	-	-	-	-	-
- амортизацияланған құн бойынша	6,044,231	-	-	6,044,231	5,713,583
Активтер жиыны	127,776,135	23,299,824	-	151,075,959	150,745,311
Басқа қаржылық міндеттемелер	(136,681)	-	-	(136,681)	(136,681)
Қаржылық міндеттемелердің жиыны	(136,681)	-	-	(136,681)	(136,681)

(б) Құнсыздану

Компания мынадай қаржы құралдары бойынша күтілетін кредиттік шығындар үшін бағалау резервін таниды:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері (ақша қаражаты мен олардың баламаларын, банктердегі шоттар мен депозиттерді, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздарды қоса алғанда);
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері.

Компания резерв сомасы 12 айлық күтілетін кредиттік шығынға тең болатын мынадай құралдарды қоспағанда, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығынға тең сомада күтілетін кредиттік шығынға бағаланатын резервтерді таниды:

- есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік тәуекелі төмен борыштық инвестициялық бағалы қағаздар; және
- несиелік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өспеген басқа қаржы құралдары.

Компания қарыздық инвестициялық бағалы қағаздың несиелік рейтингі әлемде қабылданған «инвестициялық сапа» рейтингінің анықтамасына сәйкес келсе, оның несиелік тәуекелі төмен деп санайды.

12 айлық күтілетін кредиттік шығын-есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолт оқиғалары салдарынан күтілетін кредиттік шығынның бір бөлігі. 12 айлық күтілетін кредиттік шығындар танылатын қаржы құралдары «1-кезең» қаржы құралдарына жатады.

Бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығын қаржы құралы бойынша дефолттың барлық ықтимал оқиғаларының нәтижесінде оның бүкіл күтілетін қолданылу мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығын ретінде айқындалады. Барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар танылатын сатып алынған немесе жасалған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары «2-кезең» қаржы құралдарына жатады (егер қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған кезден бастап айтарлықтай өскен жағдайда, бірақ қаржы құралы кредиттік-құнсызданған болып табылмайды) және «3 кезең» (егер қаржы құралы кредиттік-құнсызданған болса).

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуі

Қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің бастапқы танылғаннан бері айтарлықтай жоғарылауы болғанын бағалау кезінде Компания артық шығындар мен күш-жігерсіз орынды және қол жетімді ақпаратқа негізделген және расталған ақпаратты қарастырады.

Бағалау сандық және сапалық ақпаратты, сондай-ақ компанияның тарихи тәжірибесіне, несиелік сапаны сараптамалық бағалауға және болжамды ақпаратқа негізделген талдауды қамтиды.

Бағалаудың мақсаты салыстыру арқылы несиелік тәуекелге ұшыраған позицияға қатысты несиелік тәуекелдің айтарлықтай жоғарылауы болғанын анықтау болып табылады:

- есепті күндегі жағдай бойынша барлық мерзімнің қалған бөлігі үшін дефолт ықтималдығы; және
- кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияны бастапқы тану кезінде (егер қажет болса, мерзімінен бұрын өтеуге қатысты күтулердің өзгеруін ескере отырып түзетілген) берілген уақытқа қатысты есептелген барлық мерзімнің қалған бөлігі үшін дефолт ықтималдығы.

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай жоғарылағанын анықтау

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуін анықтау критерийлері портфолиоға байланысты әр түрлі болады және дефолт ықтималдығы индикаторының мәндеріндегі сандық өзгерістерді де, сапалық факторларды да, оның ішінде мерзімі өткен «шектеуші» белгісін де қамтиды.

Кредиттік сапаны сараптамалық бағалау негізінде және мүмкіндігінше тиісті тарихи тәжірибе негізінде Компания, егер бұған кредиттік тәуекелдің елеулі өсуінің индикаторы болып табылатын, әсері сандық талдау шеңберінде толық көлемде уақтылы анықталмайтын, белгілі бір сапалық көрсеткіштер көрсетілсе, қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуі орын алды деген қорытынды жасай алады.

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған белгілі бір позиция бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап ішкі/сыртқы рейтингтің екі (немесе одан да көп) позициясына төмендеу болған жағдайда, ол бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өсті деп санайды.

Бастапқы танылған сәттен бастап қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір артқанын куәландыратын «шектегіш» белгісі ретінде Компания осы актив бойынша 30 күннен астам мерзім өткендігін есептейді. Мерзімі өткен берешек күндерінің саны толық сомада төлем алынбаған жағдай бойынша ең ерте күннен бастап күндер санын есептеу арқылы айқындалады.

Кредиттік тәуекелдің градация деңгейлері (рейтингтері)

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған әрбір позицияға дефолт тәуекелін болжау үшін пайдаланылатын Standard&Poor's, Fitch Ratings, Moody's Investors Services агенттіктерінің сыртқы рейтингі негізінде тиісті кредиттік тәуекел рейтингін береді.

Кредиттік тәуекел рейтингтері несиелік тәуекел нашарлаған сайын дефолт қаупі экспонент бойынша өсетіндей етіп анықталады және калибрленеді. Кредиттік тәуекелге ұшыраған әрбір позиция контрагент немесе эмитент туралы қолда бар ақпарат негізінде бастапқы тану күніндегі белгілі бір кредиттік тәуекел рейтингін білдіреді. Кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар мынадай деректерді талдауды көздейтін тұрақты мониторингке жатады:

- контрагенттер туралы ақпаратты мерзімді негізде талдау нәтижесінде алынған ақпарат, мысалы, аудиттелген қаржылық есептілік;
- кредиттік рейтингтік агенттіктердің деректері, баспасөздегі жарияланымдар, сыртқы кредиттік рейтингтердегі өзгерістер туралы ақпарат;
- қарыз алушының қызметін немесе оның шаруашылық қызметін жүзеге асырудың саяси, нормативтік және технологиялық ортасындағы нақты және күтілетін елеулі өзгерістер;
- мерзімі өткен берешек мәртебесі туралы ақпаратты қоса алғанда, төлемдер туралы ақпарат;
- қаржылық, экономикалық жағдайлар мен қызметті жүзеге асыру шарттарының ағымдағы және болжамды өзгерістері.

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Компания амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы активтерін және әділ құн бойынша басқа жиынтық кіріс арқылы есепке алынатын борыштық қаржы активтерін олардың кредиттік құнсыздануы мәніне бағалауды жүргізеді. Осындай қаржы активі бойынша болашақ ақша ағындарына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиғалар болған кезде қаржы активі «кредиттік-құнсызданған» болып табылады.

Қаржы активінің кредиттік құнсыздануының дәлелі, атап айтқанда, мынадай бақыланатын деректер болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің айтарлықтай қаржылық қиындықтары;
- дефолт немесе төлемді кешіктіру сияқты келісімшарт талаптарын бұзу;
- компанияның қарызды немесе аванстық төлемді басқа жағдайларда қарастырмайтын шарттармен қайта құрылымдауы;

- қарыз алушының банкроттық немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастыру ықтималдығының туындауы; немесе
- қаржылық қиындықтардың салдарынан бағалы қағаздар үшін белсенді нарықтың жоғалуы.

Контрагенттің қаржылық жағдайының нашарлауы салдарынан шарттары қайта қаралған қаржы активі, әдетте, егер шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алмау тәуекелі айтарлықтай төмендегені және құнсыздандудың басқа белгілері жоқ екендігі туралы дәлел болмаса, кредиттік-құнсызданған болып есептеледі.

Мемлекет борышкер болып табылатын мемлекеттік облигацияларға (өзге де қаржы активтеріне) инвестицияларды кредиттік құнсыздану мәніне бағалау кезінде Компания мынадай факторларды қарайды:

- облигациялардың кірістілігінде көрсетілген несиелік қабілеттіліктің нарықтық бағасы;
- рейтингтік агенттіктер орындаған кредит қабілеттілігін бағалау;
- елдің жаңа қарызды шығару үшін капитал нарығына қол жеткізу мүмкіндігі;
- қарызды қайта құрылымдау ықтималдығы, бұл ұстаушылардың ерікті немесе мәжбүрлі қарызды кешіру нәтижесінде шығынға ұшырауына әкеледі;
- мұндай елге «соңғы сатыдағы кредитор» ретінде қажетті қолдауды қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін халықаралық қолдау көрсету тетіктерінің болуы, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен ведомстволардың осы тетіктерді пайдалану ниеті жария мәлімдемелерде көрсетілген. Бұл аталған механизмдердің тиімділігіне және саяси ниетке қарамастан талап етілетін критерийлерді сақтау қабілетінің болуына баға беруді қамтиды.

Қайта құрылымдалған қаржы активтері

Тараптардың келісімі бойынша қаржы активінің шарттары қайта қаралған немесе қаржы активінің шарттары өзгертілген немесе қарыз алушының қаржылық қиындықтары себебінен қолданыстағы қаржы активі жаңасымен ауыстырылған жағдайда, осы қаржы активін тануды тоқтату қажеттілігі тұрғысынан бағалау жүргізіледі және күтілетін кредиттік шығындар мынадай түрде бағаланады:

- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда өзгертілген қаржы активі бойынша күтілетін ақша қаражатының ағындары қолданыстағы актив бойынша ақша қаражатын алмау сомаларының есебіне енгізіледі;
- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соқтыратын болса, онда жаңа активтің күтілетін әділ құны ол тануды тоқтатқан сәтте қолданыстағы актив бойынша ақшалай қаражаттың түпкілікті ағыны ретінде қаралады. Бұл сома қолданыстағы қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, тануды тоқтатудың күтілетін күнінен бастап есепті күнге дейінгі кезең үшін дисконтталатын қолданыстағы қаржы активі бойынша ақшалай қаражатты алмау сомаларының есебіне енгізіледі.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау

Күтілетін кредиттік шығындар - бұл дефолттың пайда болу ықтималдығы бойынша өлшенген кредиттік шығындардың есептік бағасы. Олар келесідей бағаланады:

- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты:* барлық күтілетін ақшалай қаражаттың алынбауының келтірілген құны ретінде (яғни шартқа сәйкес Компанияға тиесілі ақша қаражаттарының ағындары мен Компания алуды күткен ақша қаражаттарының ағындары арасындағы айырмашылық);
- *есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты:* активтердің жалпы баланстық құны мен ақшалай қаражаттардың есептелген болашақ ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалаудағы негізгі бастапқы деректер келесі айнымалылардың уақытша құрылымы болып табылады:

- дефолт ықтималдығы (PD көрсеткіші);
- дефолт болған жағдайда шығын мөлшері (LGD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында тәуекел сомасы (EAD шамасы).

Бұл көрсеткіштер әдетте Standards&Poor's және Moody's зерттеулерінің деректері негізінде алынады. Олар төменде келтірілген болжамды ақпаратты көрсету үшін түзетіледі.

Дефолт ықтималдығының уақытша құрылымын құру

Кредиттік тәуекел рейтингтері кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар үшін дефолт ықтималдығының уақытша құрылымын құрудағы негізгі бастапқы деректер болып табылады. Компания кредиттік тәуекел рейтингіне байланысты талданатын кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияларға қатысты берешекке қызмет көрсету сапасы мен дефолт деңгейі туралы мәліметтерді жинайды. Компания сыртқы кредиттік рейтингтік агенттіктерден алынған ақпаратты пайдаланады.

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар үшін қалған кезеңдегі дефолт ықтималдығын және олардың уақыт бойынша өзгеруін күтуді бағалау үшін алынған деректерді талдайды.

Бұл талдау дефолт деңгейінің өзгеруі мен негізгі макроэкономикалық факторлардың өзгеруі арасындағы байланысты анықтауды және калибрлеуді, сондай-ақ кейбір басқа факторлардың дефолт қаупіне әсерін толық талдауды қамтиды. Компания басшылығының пікірінше, тәуекелге ұшыраған позициялардың көпшілігі үшін негізгі макроэкономикалық көрсеткіш ЖІӨ-нің өсуі болады.

Компания болжамды ақпаратты бағалау кезінде сараптамалық пайымдауды қолданады. Бұл бағалау сыртқы көздерден алынған ақпаратқа негізделеді. Компания бұл болжамдарды дефолт ықтималдығын бағалауды түзету үшін пайдаланады.

«Дефолт» ұғымының анықтамасы

Қаржы активі компания дефолт оқиғасы басталған қаржы активтеріне мынадай жағдайларда жатады:

- контрагенттің компания алдындағы кредиттік міндеттемелері Компанияның кепілмен қамтамасыз етуді іске асыру (ол болған кезде) сияқты шараларды қолданбай толық көлемде өтелуі екіталай; немесе
- контрагенттің компания алдындағы қарызы 90 күннен астам уақытқа кешіктірілді.
- актив өзінің міндеттемелері бойынша төлей алмауына байланысты контрагенттің банкроттығы нәтижесінде қайта құрылымдалуы мүмкін.

Қарыз алушының міндеттемелері бойынша дефолт оқиғасының басталуын бағалау кезінде Компания сандық факторларды ескереді, мысалы, мерзімі өткен берешектің мәртебесі және сол эмитенттің Компания алдындағы басқа міндеттемелері бойынша төлемей; сондай-ақ меншікті және сыртқы көздерден алынған өзге де ақпарат.

Қаржы құралы бойынша дефолт оқиғасының басталуын бағалау кезіндегі бастапқы деректер және олардың маңыздылығы жағдайлардағы өзгерістерді көрсету үшін уақыт өте келе өзгеруі мүмкін.

PD, LGD және EAD көрсеткіштерін бағалау

PD коэффициенттерін құру үшін жеткілікті тарихи мәліметтер болмағандықтан, Moody's-тің ұзақ уақыт кезеңіндегі сыртқы зерттеу деректері қолданылады (мысалы, 1984 және 2023 жылдар аралығындағы уақыт кезеңіндегі орташа тарихи PD мәндері), PD коэффициенттері жаңартылған зерттеулер жарияланған кезде қайта есептелуі керек (әдетте жыл сайын).

Егер контрагенттің кредиттік сапа рейтингі немесе кредиттік тәуекелге ұшыраған позиция өзгерсе, онда бұл тиісті PD көрсеткіштерін бағалаудың өзгеруіне әкеледі. PD көрсеткіштері кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялардың шарттық өтеу мерзімдерін және мерзімінен бұрын өтеуге қатысты күтулерді ескере отырып бағаланады.

Компания контрагенттің түріне байланысты LGD бағалауын жүргізеді.

3-кезеңдегі немесе кредиттік-құнсызданған активтердегі позициялар үшін Компания жеке бағалау жүргізеді. Жеке бағалау контрагенттің операциялық қызметінің ақша ағындарын ескере отырып бағалануы мүмкін күтілетін ақша ағындарын талдауда көрінеді.

1 және 2 сатылардағы қаржылық активтерге қатысты LGD келесі 3 санаты қарастырылады:

- егер үкімет контрагент болса, LGD коэффициенті 0%-ға жуықтайды;
- егер қазақстандық банк контрагент болса, LGD коэффициенті 70% құрайды; және
- басқа контрагенттерге қатысты LGD коэффициенті Moody's компаниясының контрагенттің сыртқы рейтинг деңгейіне сәйкес өтемақы мөлшерлемелері туралы зерттеуі негізінде есептеледі. LGD коэффициенттері жаңартылған зерттеулер жарияланған кезде қайта есептелуі керек (әдетте жыл сайын).

Дефолт болған жағдайда тәуекел сомасы дефолт басталған күні кредиттік тәуекелге ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді. Бұл көрсеткішті компания амортизацияны қоса алғанда, шарт талаптарына сәйкес осы шамадағы күтілетін өзгерістерді ескере отырып, есепті күнге ағымдағы шаманы негізге ала отырып есептейді. Қаржы активі үшін EAD шамасы жалпы баланстық құн болып табылады. Бағалы қағаздар бойынша EAD сатып алу құнын, ағымдағы есептелген сыйақыны және дисконт/сыйлықақыны қамтитын теңдегі позицияның баланстық сомасы негізінде есептеледі.

Сыртқы көздерден алынған салыстырмалы ақпарат күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін бастапқы ақпарат ретінде пайдаланылатын портфельдердің мысалдары төменде келтірілген.

мың теңге	Кредиттік тәуекелге ұшыраған позиция		Сыртқы көздерден алынған салыстырмалы ақпарат	
	2024 жылғы 31 желтоқсан	2023 жылғы 31 желтоқсан	PD көрсеткіші	LGD көрсеткіші
Ақшалай қаражат және оның баламалары	81,533,180	100,770,705		Moody's/ Қазақстан ішіндегі
Банктердегі депозиттер	32,003,135	20,961,199		позициялар үшін өтеу статистикасы
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	45,818,084	23,299,824	S&P 2024 дефолт статистикасы	LGD дефолт қаржы институттарына н тарихи өтемақыларға негізделеді
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	16,074,081	6,044,231	Moody's 2023 дефолт статистикасы	

Қаржылық жағдай туралы есепте күтілетін кредиттік шығындар үшін бағалау резервін ұсыну

Күтілетін кредиттік шығындар үшін бағалау резервінің сомалары қаржылық жағдай туралы есепте былайша ұсынылған:

- *амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер:* осы активтердің жалпы баланстық құнын қалай төмендетуге болады
- *басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдар:* шығындар бойынша бағалау резерві қаржылық жағдай туралы есепте танылмайды, себебі бұл активтердің баланстық құны олардың әділ құны болып табылады. Алайда шығындарға арналған бағалау резервінің шамасы ашылады және әділ құн өзгерістері резервінің құрамында танылады.

Есептен шығару

Кредиттер мен борыштық бағалы қағаздар оларды өтеудің негізді күтулері болмаған кезде есептен шығаруға жатады (ішінара немесе толық сомада). Әдетте, бұл Компания қарыз алушының есептен шығарылатын қарыз сомаларын өтеуге жеткілікті көлемде ақша ағындарын тудыруы мүмкін активтері немесе кіріс көздері жоқ екенін анықтайтын жағдай. Бұл бағалау әрбір актив үшін жеке орындалады.

Бұрын есептен шығарылған сомаларды өтеу пайда немесе шығын және өзге де жиынтық кіріс туралы есепте «борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған шығындар» деген бапта көрсетіледі.

Есептен шығарылған қаржы активтеріне қатысты Компания тиесілі сомаларды өтеу жөніндегі саясатқа сәйкес берешекті өндіріп алу жөніндегі қызметті жүзеге асыруды жалғастыра алады.

(в) Шетел валютасындағы операциялар

Шетел валютасындағы операциялар операциялар жасалған күндерде қолданыста болған валюта бағамдары бойынша Компанияның функционалдық валютасына аударылады. Есепті күнгі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтермен және міндеттемелермен операциялардан түскен пайда немесе шығын кезеңнің басындағы жағдай бойынша функционалдық валютадағы амортизацияланған құн, кезең ішінде тиімді сыйақы мен төлемдер мөлшерлемесі бойынша есептелген шамаға түзетілген және есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылған шетел валютасындағы амортизацияланған құн арасындағы айырым болып табылады.

Әділ құн бойынша бағаланатын шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құн айқындалған күндерде қолданыста болған валюта бағамдары бойынша функционалдық валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген және нақты шығындар бойынша көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер операция жасалған күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады.

21. Байланысты тараптар арасындағы операциялар

(а) Бақылау қатынастары

Компанияның бас кәсіпорны «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ болып табылады. Компанияның түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады.

Компанияның бас кәсіпорны сыртқы пайдаланушыларға қол жетімді қаржылық есептілікті ұсынады.

(ә) Аға басшы персоналмен операциялар

2024 жылғы 31 желтоқсанда және 2023 жылы аяқталған он екі айдағы жалпы және әкімшілік шығыстардың құрамына енгізілген жалпы сыйақы сомасы:

мың теңге	2024 ж.	2023 ж.
Директорлар кеңесінің мүшелері	20,500	22,795
Басқарма мүшелері	254,729	199,819
	275,229	222,614

(б) Басқа байланысты тараптардың қатысуымен жасалатын операциялар

Басқа байланысты тараптарға «Бәйтерек» тобына кірмейтін компаниялар кіреді.

Компания алған Қазақстан Республикасы Үкіметінің мемлекеттік кепілдігі компания капиталына ақшалай қаражаттың қосымша құйылуын жүзеге асырмай қабылданған сақтандыру міндеттемелерінің көлемін ұлғайтады. 2023 жылғы желтоқсанда ҚР Қаржы министрлігі, «KazakhExport» ЭСК» АҚ және «Проблемалық кредиттер қоры» АҚ (бұрынғы «Активтерді оңалту және басқару жөніндегі компания») арасында 129,200,000 мың сомаға экспортты қолдау бойынша Қазақстан Республикасының мемлекеттік кепілдігін беру туралы келісім жасалды. Сақтандыру төлемдері бойынша берешекті өтеуге байланысты оның міндеттемелерін қамтамасыз ету ретінде қолданылу мерзімі 10 жылға арналған кепілдік. 2024 жылы Компания қосымша мемлекеттік кепілдікті алған жоқ. 2024 және 2023 жылдардың соңында алынған мемлекеттік кепілдіктердің жалпы сомасы 541,400,000 мың теңгені құрайды.

2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар:

мың тенге	Бас компания	Сол топтың еншілес ұйымдары	Басқа кәсіпорындар, оның ішінде мемлекетпен үлестес	Барлығы
Активтер				
Ақшалай қаражат және оның баламалары	-	-	-	-
Банктердегі депозиттер	-	-	-	-
Бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:				
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	54,608	5,666,742	30,366,599	36,087,949
- амортизацияланған құн бойынша	10,138,750	-	5,482,527	15,621,277
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	-	-	-
Ағымдағы салық активі	-	-	1,020,417	1,020,417
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	-	72,991	72,991
Басқа активтер	-	-	1,495,042	1,495,042
Міндеттемелер				
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	-	12,931	43,218	56,149
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	-	-	-	-
Ағымдағы салық міндеттемелері	-	-	-	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-
Басқа міндеттемелер	-	21,024	2,110	23,134

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар:

мың теңге	Сол топтың		Басқа кәсіпорындар, оның ішінде мемлекетпен үлестес	Барлығы
	Бас компания	еншілес ұйымдары		
Активтер				
Ақшалай қаражат және оның баламалары	-	7	-	7
Банктердегі депозиттер	-	7,166,207	-	7,166,207
Бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:	-	-	-	-
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	-	-	12,669,542	12,669,542
- амортизацияланған құн бойынша	-	-	4,564,644	4,564,644
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	52,080	-	52,080
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	-	54,744	54,744
Басқа активтер	-	-	821,323	821,323
Міндеттемелер				
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	-	1,506,124	-	1,506,124
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	-	20,905	-	20,905
Ағымдағы салық міндеттемелері	-	-	162,156	162,156
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	797,413	797,413
Басқа міндеттемелер	-	15,962	35,660	51,622

2024 жылы бағалы қағаздар бойынша әділ құнның таза өзгеруі: бас компания бойынша (1,423) мың теңгені, бас компанияның еншілес кәсіпорындары бойынша 521,638 мың теңгені (2023 жылы: бас компания бойынша - 0 теңгені, бас компанияның еншілес кәсіпорындары бойынша - 0 теңгені) құрады. 2024 жылдың аяғындағы жағдай бойынша бағалы қағаздардың әділ құнындағы өзгерістер резерві: бас компания бойынша (1,423) мың теңгені, бас компанияның еншілес кәсіпорындары бойынша 521,638 мың теңгені құрады. теңге (2023 жылдың соңына: бас компания бойынша-0 теңге, бас компанияның еншілес кәсіпорындары бойынша - 0 теңге).

Бұдан әрі ұсынылған сомалар 2024 және 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы пайда немесе шығын және өзге де жиынтық кіріс туралы есепке енгізілген:

мың тенге	2024 ж.			2023 ж.		
	Бас компания	Сол топтың еншілес ұйымдары	Басқа кәсіпорындар, мемлекетпен үлестес	Бас компания	Сол топтың еншілес ұйымдары	Басқа кәсіпорындар, мемлекетпен үлестес
Пайда						
Сақтандыру бойынша кіріс	-	21,586	52,894	-	114,215	-
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар	-	-	6,412,421	-	(7,388)	226,601
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар	-	-	(7,090)	-	-	-
Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза шығыстар:	-	-	-	-	16,361	-
Тиімді пайыздық мөлшерleme әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	819,781	159,943	1,793,347	-	485,560	2,251,503
Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған шығындар	-	-	-	-	(16,592)	-
Әкімшілік шығыстар	-	(251,299)	(245,190)	-	(189,992)	(111,775)
Басқа операциялық шығын, нетто	-	-	(50,556)	-	-	(82,444)
Табыс салығы бойынша шығыс	-	-	(3,137,478)	-	-	(1,560,434)

22 Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2024 жылғы 23 қаңтарда Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспортын ілгерілету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР Заңына қол қойды.

2025 жылғы 28 қаңтардағы жағдай бойынша ҚР Парламенті Мәжілісінде тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері жөніндегі заң жобалары бар, олардың шеңберінде компанияға корпоративтік табыс салығы туралы қолданыстағы ережелерді сақтандыру ережелеріне қатысты ережелерге ұқсас тарату бөлігінде «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» ҚР Салық кодексіне түзетулерді іске асыру жоспарлануда (қайта сақтандыру) ұйымдары. Экономикалық реформа және Өңірлік даму комитетінің отырысында қаралады деп күтілуде.

Парламент Мәжілісі мен Сенатында заң жобалары дәйекті қаралып, олар қабылданғаннан кейін заңдар Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілетін болады.

Сонымен қатар, «2025-2027 жылдарға арналған Республикалық бюджет туралы» 2024 жылғы 4 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының №141-VIII ҚРЗ Заңында (22-бап) 2025 жылы экспортты қолдау бойынша Қазақстан Республикасының мемлекеттік кепілдігін беру лимиті 200,000,000,000 (екі жүз миллиард) теңге мөлшерінде көзделген.

Сондай-ақ Қоғамның Директорлар кеңесінің 2024 жылғы «19» шілдедегі № 12 шешімімен Қоғамның шикізат емес экспортын ілгерілету жөніндегі мәмілелерге кепілдік беру қағидалары бекітілді, оған сәйкес «Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ мынадай кепілдік түрлерін шығаруды регламенттеді: тендерлік кепілдік, Келісімшарт бойынша міндеттемелерді орындау кепілдігі, Келісімшарт бойынша аванстық төлемді қайтару кепілдігі, Борышкердің міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету үшін Банкке ұсынылатын кепілдік, кредитті қайтару кепілдігі.

2025 жылғы 12 ақпанда Компания 1,16 млрд теңге сомасына екінші деңгейдегі банктің пайдасына экспорттаушының міндеттемелерін орындау кепілдігін шығарды. Сондай-ақ, экспорттаушының Өзбекстан Республикасында 528,4 мың АҚШ доллары сомасына келісімшарт бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беруге өтінімі мақұлданды.